

KASVATUS- JA OPETUSFILOSOFIA HELLUNTAISEURAKUNTIEN
LAPSITYÖN TOIMINTASUUNNITELMISSA

Tanja Lahtinen

Kasvatustieteen pro gradu -tutkielma
Jyväskylän yliopisto
Varhaiskasvatuksen laitos

Kevät 2006

Lahtinen, T. 2006. Kasvatus- ja opetusfilosofia helluntaiseurakuntien lapsityön toimintasuunnitelmissa. Jyväskylän yliopisto. Varhaiskasvatuksen laitos. Pro gradu -tutkielma.

Tiivistelmä

Tutkimuksen tarkoituksena oli kartoittaa helluntaiseurakuntien lapsityön toimintasuunnitelmien kasvatus- ja opetusfilosofiaa. Tutkimustehtävää lähestyttiin neljällä tutkimuskysymyksellä, joilla pyrittiin selvittämään toimintasuunnitelmien käsitys ihmisestä, tiedosta ja totuudesta, oppimisesta ja kristillisestä kasvatuksesta.

Tutkimusaineistona oli seitsemän eri helluntaiseurakunnan lapsityön kirjalliset toimintasuunnitelmat, joista kertyi yhteensä 100 sivua analysoitavaa materiaalia. Analysoitava aineisto saatiin osittain maakunnallisten lapsityöntekijöiden edustajilta ja osittain suoraan pyytämällä eri kokoisten helluntaiseurakuntien lapsityöntekijöiltä.

Analyysi suoritettiin sisällönanalyysin ja abduktiivisen päättelyn menetelmällä teemoittelemalla ja tyypittelemällä aineisto tutkimusongelmittain. Tutkimustulosten pohjalta näytti hahmottuvan helluntaiteologinen käsitys ihmisestä, lähinnä realistiseen tieto- ja totuuskäsitykseen nojautuminen ja tästä näkökulmasta myös jokseenkin vahva realistinen käsitys oppimisesta. Käsitys kasvatuksesta määrittyi erityisesti kristilliseen viitekehukseen ja lähinnä normatiivisempaan kasvatuksen määritelmään. Käsitys kasvatuksesta sisälsi kuitenkin yksilön ja yhteisöllisen näkökulman sekä yhteiskunnallisen vaikuttamisen erityisesti eettisten periaatteiden kautta. Oppimisen ja kasvatuksen osalta tosin ilmeni rinnalla myös kapeampia ja arkipäivän ymmärrykseen liittyviä käsityksiä, mikä näyttäisi olevan haaste käytännön lapsityön kehittämiseksi.

Tutkimustyyppit ihmiskäsityksen osalta jakautuivat kolmeen osaan: tyyppi 1 ”Usko”, tyyppi 2 ”Usko Seurakuntalainen” ja tyyppi 3 ”Usko Seurakuntalainen yhteiskunnassa”. Laajimmillaan tyyppien kuvauksissa tuli esille pelastuskeskeinen ihmiskäsitys suhteessa lähimmäisiin, seurakuntaan ja aina koko yhteiskuntaan asti. Tieto- ja totuuskäsityksen tyyppijä muodostui kaksi: tyyppi 1 ”Varma Huoleton” ja tyyppi 2 ”Varma Määritelmä”. Kattavimmin tieto- ja totuuskäsitys määriteltiin tyyppin 2 toimintasuunnitelmissa Raamatun arvovaltaan ja universaaliin moraalien ja etiikan perusteisiin sitoutuneeksi. Oppimiskäsityksen osalta tyyppijä rakentui kolme: tyyppi 1 ”Oiva Mallioppija”, tyyppi 2 ”Oiva Oppipoika” ja tyyppi 3 ”Oiva Ongelmanratkaisija”. Oppimiskäsityksen tyypeissä nousi esiin tyyppissä 1 behavioristista oppimiskäsitystä, tyyppi 2 laajensi lapsen aktiivista roolia oppijana ja tyyppin 3 kohdalla tuli esille realistiseen oppimiskäsitykseen rakentuvaa ymmärrystä opetus- ja oppimisprosessista. Kasvatuskäsityksen analyysissä tuli samoin esille kolme tyyppiä seuraavalla tavalla: tyyppi 1 ”Aina Tiedonjakaja” määrittelee kasvatusta tiedon jakamisen kautta, tyyppi 2 ”Aina Kasvattaja” osoittaa monipuolista kristillisen kasvatuksen ymmärrystä ja tyyppi 3 ”Aina Kasvattaja yhteiskunnassa” laajentaa kasvatuskäsityksen yhteiskunnalliseen kontekstiin ja siinä vaikuttamiseen.

Avainsanat: opetusfilosofia, kasvatustilosophia, ihmiskäsitys, tietokäsitys, totuuskäsitys, kasvatuskäsitys, oppimiskäsitys, opetussuunnitelma

SISÄLLYS

1 Johdanto	5
2 Helluntaiherätys	7
3 Kristillinen kasvatustilfilosofia	10
3.1 Kristillinen ihmiskäsitys	11
3.1.1 Ihmisen suhde Jumalaan	12
3.1.2 Ihmisen suhde yhteisöön	14
3.2 Kristillinen kasvatustil	16
3.2.1 Seurakunnan tehtävä kristillisen kasvatustiln lähtökohtana	18
3.2.2 Kristillisen kasvatustiln tehtävä ja yleiset tavoitteet	20
3.3 Kristillinen kasvatustil postmodernismin haasteessa	22
4 Kristillinen opetustilfilosofia	25
4.1 Käsitys tiedosta ja totuudesta	26
4.2 Käsitys oppimisesta	28
4.3 Opetustil suunnitelma	31
5 Tutkimusongelmat	36
6 Tutkimusmenetelmät ja -aineisto	37
6.1 Aineiston hankinta	37
6.2 Aineiston kuvaus	40
6.3 Aineiston analyysi	43

7 Tutkimuksen tulokset ihmiskäsityksestä	45
8 Tutkimuksen tulokset tieto- ja totuuskäsityksestä	62
9 Tutkimuksen tulokset oppimiskäsityksestä	75
10 Tutkimuksen tulokset kristillisestä kasvatuskäsityksestä	95
11 Pohdinta	116
Lähteet	122

1 JOHDANTO

Tutkimukseni aiheeksi olen valinnut Helluntaiseurakunnissa järjestettävän lapsityön (varhaiskasvatuksen) toimintasuunnitelmien kasvatus- ja opetusfilosofian tarkastelun. Tutkimukseni keskittyy siis nonformaalin kasvatuksen alueelle luettavaan iltapäiväisin tapahtuvaan vapaa-ajan toimintaan kristillisessä kontekstissa. Tavoitteenani on pyrkiä kuvaamaan seurakunnallisen lapsityön kasvatus- ja opetusfilosofiaa kirjallisten lapsityötä koskevien opetus- tai toimintasuunnitelmien pohjalta. Tämän työni ajatuksena on myös löytää uusia mahdollisuuksia opetussuunnittelun kehittämiseen helluntaiseurakuntien lapsityössä.

Mielenkiintoni tutkimusaiheeseen on noussut omasta työstäni, jossa yhtenä keskeisenä vastuualueenani on lapsi- ja nuorisotyön koulutus helluntaiseurakuntien ylläpitämässä oppilaitoksessa. Helluntaiherätys on vapaa herätysliike, jonka seurakunnat ovat itsenäisiä yksiköitä. Tästä syystä jokaisella seurakunnalla on omat suunnitelmansa ja tapansa toimia lasten parissa. Seurakuntien lapsityöntekijäksi (nimike, joka kuvaa usein vapaaehtoistyönä tapahtuvan varhaiskasvatuksen organisoijaa, suunnittelijaa, toteuttajaa) ei ole erityisiä yhdessä määritettyjä kelpoisuusvaatimuksia, vaan jokainen seurakunta tekee itsenäisiä valintoja työntekijöitensä valitessaan. Näin ollen helluntaiseurakunnallinen lapsityö (käsite sisältää kaiken seurakunnallisen lasten parissa toteutettavan toiminnan) on erittäin kirjavaa toteutukseltaan. Tästä monivivahteisesta taustatilanteesta olen siis ammentanut motiivini tutkimuksen tekemiseen. Ajatuksenani olisikin löytää uusia

mahdollisuuksia jossain määrin hajanaisen seurakuntakenttämme lapsityön kehittämiseksi.

Toivon, että tutkimuksesta tulee olemaan hyötyä seurakunnalliselle lapsityölle. Seurakunnallisesta kentästämme ei nimittäin juurikaan ole tutkimustietoa, ei varsinkaan lasten parissa tehtävän työn näkökulmasta. Tutkimus antaisi suuntaviivoja opetus- tai toimintasuunnitelmien kasvatus- ja opetusfilosofialle laajemmassa mittakaavassa. Uskon, että tutkimus antaa myös tätä kautta näkökulmaa opetussuunnitelmien kehittämiseksi ja samalla myös välineitä helluntaiseurakunnissa lasten parissa tehtävän työn kehittämiseksi. Ajattelen, että seurakunnallinen lapsityön kehittäminen on yksi varhaiskasvatuksen haasteista. Luonnollisesti formaalimpi päiväkodeissa ja esiopetuksessa annettava kasvatusta ja opetusta on perinteisesti suurin tutkimuksen ja kehittämisen kohde varhaiskasvatuksessa. Kuitenkin esimerkiksi uuden lapsuustutkimuksen esiin nostamat näkökulmat lapsuuden institutionalisoitumisesta myös ns. vapaa-ajan osalta nostaa vapaamuotoisemman, nonformaalin kasvatuksen yhdeksi tärkeäksi tutkimuskohteeksi varhaiskasvatuksen kentässä. Joka tapauksessa seurakunnallinen ilta- ja iltapäivätoiminta erilaisten kerhojen muodossa on suuri vaikuttaja lasten elämänpiirissä.

2 HELLUNTAIHERÄTYS

Helluntaiherätys on syntynyt erilliseksi liikkeeksi 1900-luvun alussa. Herätys alkoi useammista karismaattisista herätyksistä vuosisadan vaihteen tienoilla, joille tunnusomaista oli karismaattisuus ja Pyhän Hengen vahva toiminta uskovien keskuudessa Apostolien tekojen ensimmäisen luvun tavoin. (Suomen Helluntaikirkko 2005a.) Liikkeen juuret ovat ”Pyhän Hengen vuodatuksessa” Bethel -raamattukoulussa Topekassa, Kansasissa vuodessa 1901 ja muutamaa vuotta myöhemmin 1906 Los Angelesissa pastori W. J. Seymourin työssä ja Azusa -kadun herätyksessä (Kärkkäinen 2000, 89). Yhdysvalloista ja Kanadasta herätys levisi Eurooppaan ja Aasiaan vielä saman vuoden aikana (Suomen Helluntaikirkko 2005a).

Eurooppaan helluntailaisuus saapui englantilaissyntyisen norjalaisen metodistipastori Thomas Ball Barrattin kautta, joka koki kielilläpuhumisilmion vuonna 1906. Norjassa alkanut herätys huomioitiin myös Suomessa ja Barratt saatiin vierailemaan maassamme vuonna 1911. (Ahonen 1994, 32–48.) Suomessa herätyksen maaperän olivat valmista- neet jo aikaisemmat vapaat suunnat ja heidän piireissään olleet uskovat, jotka odottivat herätystä. Ensimmäiseksi helluntaiherätys tuli Suomessa ruotsinkielisten keskuuteen. (Suomen Helluntaikirkko 2005b.) Jo vuonna 1915 perustettiin maan ensimmäinen helluntaiseurakunta, Helsingin Siiloam – seurakunta, ja toinen seurakunta Viipuriin vuonna 1919. Tällä hetkellä helluntaiseurakuntia toimii Suomessa noin 250 ja jäsenmäärä on hieman yli 50 000. (Suomen Helluntaikirkko 2005c.) Jäsenmäärältään helluntaiherätys on Suomen kolmanneksi suurin uskonnollinen yhteisö Suomen evankelisluterilaisen

kirkon (4 406 513 jäsentä vuoden 2000 tilastojen mukaan) ja Suomen ortodoksisen kirkkokunnan (55 256 jäsentä vuoden 2000 tilastojen mukaan) jälkeen (Kivikangas 2002, 2).

Helluntailaisuus-karismaattisuus on kirkkohistorian nopeimmin kasvanut ja jatkuvasti nopeimmin kasvava lähetystyötä painottava liike. Kärkkäinen (2005, 98) viittaaakin osuvasti tunnetuimman helluntailaisuuden tutkijan ja emeritusprofessorin Walter J. Hollenwegerin sanoihin vuoden 1996 Concilium -aikakausikirjan numerossa 3: ”Kasvu nollasta 400 miljoonaan 90 vuodessa on ennennäkemätöntä kirkkohistoriassa”.

Kärkkäinen (1999, 178–181) kuvaa helluntailaisuuden juurien kansainvälisyyttä ja moninaisuutta eri maissa ja eri alueilla hyvin samanaikaiseksi karismaattiseksi liikehdinnäksi. Tämä osoittaa, että helluntailaisuudella ei ole perustajaa tai selkeää yksiselitteisesti määriteltävää historiallista lähtökohtaa. Sama monimuotoisuus ja jatkuva laajeneminen herätysliikkeenä luonnollisesti vaikuttaa myös uusien ilmiöiden lisääntymiseen ja liikkeen haasteelliseen määrittämiseen. Helluntailaisuus ei myös ole muotoutunut opillisten rakenteiden mukaan, vaan ennemminkin spiritualiteetin, hengellisen liikehdinnän kautta. Tämän lisäksi, kun Kärkkäinen (1999) vielä toteaa, että helluntailaisuudelle on tyypillistä suullinen perinne ja teologisointi, tulemme haasteellisen tilanteen eteen pyrkessämme määrittelemään tarkemmin helluntailaisuutta ja sen teologiaa.

Kärkkäinen (2000, 100) osoittaaakin Teologisen aikakausikirjan artikkelissaan ”Hengen voimassa... maan ääriin saakka. Helluntailainen missiologia uuden vuosituhannen haasteiden edessä” W. J. Hollenwegeriä siteeraten, että on suorastaan akateemisesti häpeällistä, että helluntailaisuuden olemassaoloa ei ole tunnustettu teologisessa tutkimuksessa. Kärkkäinen (2000) huomauttaa, että ainakin eurooppalainen akateeminen missiologinen tutkimus etenee, kuin mitään ei olisi tapahtunut ekumeenisessa kentässä, vaikka lukumääräisesti helluntailaisia, edes ilman karismaattisia liikkeitä huomioiden, on suunnilleen yhtä paljon kuin protestantteja ja ortodokseja yhteensä. Lisäksi hän osoittaa, että on halpahintainen tekosyy akateemisille tutkijoille olla tutkimatta helluntailaisuutta sillä perusteella, että liikkeestä olisi vaikeampaa löytää kirjallisuuslähteitä kuin muusta tutkimuksen alasta. Yleensä mielenkiinnolla ei ole rajaa uusia tutkimuskohteita keksittäessä.

Helluntailiikkeen moninaisuutta kuvaa myös suomalaisen helluntailaisuuden järjestäytyneisyyden erikoisuus, nimittäin helluntailiike Suomessa on tähän mennessä koostunut yhdistyslain alaisuuteen rekisteröityneistä itsenäisistä paikallisseurakunnista. Jo vuosia helluntaiherätyksen piirissä onkin ollut tarve rekisteröityä uskonnolliseksi yhdyskunnaksi. (Suomen Helluntaikirkko 2005d.) Maaliskuussa 2003 perustettiin uskonnollinen yhdyskunta Suomen Helluntaikirkko -nimellä ja tämä rakenteellinen muutosprosessi on parhaillaan käynnissä helluntaiseurakunnissa (Suomen Helluntaikirkko 2005e).

Kansainvälinen helluntailaisuus-karismaattisuus on muotoutunut 2000-luvulle tultaessa protestanttisen liikkeen valtauomaksi (Kärkkäinen 2002, 69). Suomessa helluntaiseurakuntien ja myös Suomen Helluntaikirkon oppi on kiteytetty helluntaiseurakunnan uskon pääkohtiin ja apostoliseen uskontunnustukseen. Näitä helluntaiseurakunnan uskon pääkohtia on kymmenen ja ne käsittelevät tiivistetysti kuvattuna uskoa Raamattuun Jumalan innoitettuna sanana, uskoa yhteen kolmiyhteiseen Jumalaan, Jeesukseen Kristukseen Jumalan Poikana ja syntien sovittajana, uskon ihmisestä Jumalan luotuna ja persoonana, joka saa lahjaksi vanhurskauden ja Jumalan lapseuden, uskon Pyhästä Hengestä, joka herättää ihmisen hengellisesti, kastaa Pyhällä Hengellä ja jakaa armolahjoja, uskon seurakunnasta, joka on Kristuksen perustama ja johtama uskovien yhteisö paikallisseurakunnan muodossa, uskon Jeesuksen uskoville asettamasta kasteesta upottamalla veteen, uskon ehtoollisesta muisto- ja yhteysateriana, uskon uskovien ruumiillisesta ylösnousemuksesta ja uskon, että Jeesus tulee hakemaan seurakuntansa luokseen ja hallitsee kuninkaana maailmaa. (Suomen Helluntaikirkko 2005f.)

3 KRISTILLINEN KASVATUSFILOSOFIA

Kasvatusfilosofia tuo näkökulmaa ihmisyyteen, arvoihin ja yleensäkin olemissa oloille ja sitä kautta rakentaa pohjaa käytännön kasvatustoiminnalle. Ajateltaessa erilaisten elämäntapojen ja filosofioiden kirjoja, kristinusko omaa täysin ainutlaatuisen käsityksen ihmisestä, ihmisen asemasta ja tehtävästä maailmassa. (Hirsjärvi 1985, 14–16, 139.) Käsiteltäessä kasvatusta seurakunnallisessa kontekstissa, on perusteltua määrittellä kristillistä kasvatusfilosofiaa, jotta kasvatuksen taustalla vaikuttavat näkökulmat antaisivat oikeanlaisen viitekehyksen kristillisen kasvatuksen määrittelylle.

Kristillinen kasvatusfilosofia, kristillinen kasvatusta ja kristillistä kasvatusta lähellä oleva uskontokasvatusta ovat siis keskeisiä käsitteitä tässä luvussa ja koko tämän tutkimuksen näkökulman ymmärtämisessä. Käsitteet kuulostavat nopeasti ajateltuna aika samansuuntaisilta määrittelyiltään ja perusero määritelmässä onkin lähinnä tunnustuksellisuus ja tavoitteiden alueella olevat erot. Esiopetuksessa tai peruskoulussa annettava uskontokasvatusta tai uskonnon didaktiikka on osa yhteiskunnan kasvatusta- ja sosiaalijärjestelmän antamaa opetusta. (Kallioniemi 2001, 324.) Aikaisemmin uskonnonopetusta oli sidoksissa vahvemmin teologiaan ja objektiivisempaan tiedonkäsitykseen, mutta uuden opetussuunnitelman muutoksen seurauksena on siirrytty käsittämään uskontokasvatusta enemmän uskontotieteellisenä, kulttuurihistoriallisena ja filosofisena kuin tunnustukselliseen teologiaan sidonna isena kasvatuksena.

Kallioniemi (2001, 324–326) määrittää uskontokasvatuksen tavoitteiksi antaa valmiuksia kohdata uskontoon liittyviä asioita, tutustua kirkkovuoden juhliin ja niiden viettämisen syihin. Tarkoituksena olisi myös antaa lapselle mahdollisuus tulla kuulluksi ja huomioon otetuksi uskonnollisissa kysymyksissä. Lisäksi täytyisi olla mahdollisuus turvallisuuden, hiljaisuuden ja hartauden kokemiseen. Hän kuvaa uskontokasvatusta edellä mainitun lisäksi myös välineeksi identiteetin etsimiseen ja muovaamiseen postmodernissa, moniarvoisessa ja muutoksenalaisessa yhteiskunnassamme.

Uskontokasvatuksen tavoitteita löytyy myös ”Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteista” (2000, 7–8, 12–13), missä etiikan ja katsomuksen alue, mikä sisältää myös uskontokasvatuksen, on yksi esiopetuksen sisältöalueista ja kasvatustavoitteista. Näkökulmaero kristilliseen kasvatukseen on siis lähinnä kasvatustieteellinen, jolloin uskontokasvatuksen toteuttajan ihmiskäsityksen ei tarvitse olla riippuvainen kristillisestä ihmiskäsityksestä. Näin kristillisen kasvatuksen periaatteet ja tunnustuksellisuus eivät myöskään ulotu kasvatukseen kaikille alueille perustaa antavana kasvatuksen viitekehysenä. Tässä työssä keskityn nimenomaan helluntaiseurakunnallisesta näkökulmasta esiteltävään tunnustukselliseen kristilliseen kasvatustieteeseen ja kristilliseen kasvatukseen.

3.1 Kristillinen ihmiskäsitys

Hirsjärvi (1985, 91) määrittelee ihmiskäsityksen ihmistä koskevien uskomusten, tietojen ja arvostusten järjestelmäksi. Hänen mukaansa käsite on yhteydessä myös maailmankuvan ja maailmankatsomusten käsitteisiin. Tämän lisäksi ihmiskäsitykseen liittyy voimakas eettinen näkökulma, jolloin pohditaan ihmisyyden perustaa, ajatusta siitä millainen on ihannehminen. Myös Launonen (2000, 50–51) painottaa väitöskirjassaan ”Eettinen kasvatusajattelu suomalaisen koulun pedagogisissa teksteissä 1860-luvulta 1990-luvulle” eettisten arvojen ja hyvän elämän läheistä yhteyttä kristillisen kasvatuksen ihmiskäsitykseen.

Kristillinen ihmiskäsitys saa luonnollisestikin perusteensa Raamatusta ja Raamatun välittämästä näkökulmasta ihmisyyteen, ihmisen olemassaoloon ja olemassaolon tarkoitukseen. Mielenkiintoisen ja samalla haastavan näkökulman kristillisen ihmiskäsityksen

määrittelyyn tuo kristillisten seurakuntien tai kirkkokuntien määrä ja siitä johtuen myös teologisten tulkintojen määrä. Tästä näkökulmasta ajatellen kristillisellä ihmiskäsityksellä ei ole yhtä yksiselitteistä määritelmää. Ottamatta kantaa kirkkokuntien näkökulmiin ja teologisiin tulkintoihin Hirsjärvi (1985, 139) painottaa kristillisen ihmiskäsityksen nojautumista Raamatun teksteihin ja siinä mielessä vakaaseen ja suhteellisen pysyvään määrittelyyn.

Tässä työssäni pyrin määrittelemään kristillistä ihmiskäsitystä helluntaiteologisesta näkökulmasta. Tehtävä on haasteellinen, sillä helluntaiseurakunnilla ei ole juurikaan tutkimuksellista taustaa maallikkoliikkeenä. Näin ollen helluntaiteologian näkökulmasta tehtyä tutkimusta on saatavilla vähän ja luonnollisestikin kirjallisuuden vähydestä johtuen vain rajallisista aihepiireistä. Kristillisen ihmiskäsityksen määrittelyyn joudun siis käyttämään lähteenäni pääsääntöisesti muiden kristillisten suuntien kirjallisuutta paria helluntaiteologian näkökulmasta tuotettua teosta¹ lukuun ottamatta.

3.1.1 Ihmisen suhde Jumalaan

Kristillinen ihmiskäsitys perustuu ihmisen suhteeseen Jumalan kanssa. Ihminen on luotu Jumalan kuvaksi (Genesis 1: 27), elämään Jumalan yhteydessä, tässä mielessä yksilöllisyyden perimmäinen tausta ei ole yhteisössä tai edes perheessä vaan Jumalassa. Kristillisessä ihmiskäsityksessä yksilöllisyydellä onkin erityinen merkitys, sillä jokaisen ihmisen ajatellaan heijastavan jotain ainutlaatuista Jumalan olemuksesta. (Puolimatka 1995, 30.) On kuitenkin huomattava, että Jumala on henki ja Jumalan kuvaksi luominen ei siinä mielessä tarkoita fyysistä samankaltaisuutta, vaan ennemminkin samankaltaisuutta mielen, moraalin ja persoonan alueelta. Ihminen on siis Jumalan kuvan mukaisesti persoona, jolla on oma tahto ja tunteet. (Kuosmanen 1993, 46–47.) Jumalan kuvanakin ihminen on kuitenkin rajallinen ja Jumalasta riippuvainen sekä ymmärrykseltään että toimintamahdollisuuksiltaan verrattaessa äärettömään, kaikkivaltiaaseen Jumalaan. Jumalan kuvaksi luominen toi kuitenkin mukanaan vastuun elämästä. (Hirsjärvi 1985, 141; Pazmiño 1997, 90.)

¹ Kuosmanen, J. 1993. Raamatun opetuksia. Hämeenlinna: RV-kirjat. (Oikeastaan ainoa systemaattista teologiaa käsittelevä suomalainen helluntaiteologian näkökulmasta kirjoitettu teos. Muut teokset ovat enemmän tietosanakirjatyypisiä julkaisuja.)
Horton, S. M. (toim.) 1995. Systematic theology. 2. uudistettu painos. Springfield: Gospel Publishing House. (Assemblies of God -seurakuntien eli amerikkalaisen helluntailiikkeen näkökulmasta tuotettu systemaattisen teologian teos.)

Ihminen luotiin elämään läheisessä suhteessa Jumalan kanssa. Tottelemattomuuden seurauksena ensimmäinen ihmispari kuitenkin lankesi syntiin ja Jumalan kirkkaus ja siinä mielessä alkuperäinen Jumalan kuva ihmisestä särkyi. Syntiinlankeemuksen seurauksena kaikki ihmiset ovat syntyneet ilman Jumalan kirkkautta ja elävät langenneessa tilassa. Syntiinlankeemuksen seuraukset ulottuvat ihmisten lisäksi myös koko luomakuntaan. (Kuosmanen 1993, 52–53.)

Jumalan täydellinen vanhurskaus² vaatii syntien sovittamista. Voidakseen pelastaa ihmisen, Jumala tuli itse kärsimään ja sovitti syntien seurauksena annetun rangaistuksen ihmisen puolesta. Jumalan pelastussuunnitelman mukaisesti Jeesuksen ristinkuolema ja ylösnousemus sovitti koko maailman synnit ja mahdollistaa pelastuksen jokaiselle ihmiselle. Uudestisyntymän³ kautta palautetaan ihmisen alkuperäinen asema Jumalan lapsena ja iankaikkisen elämän perillisenä. (Ks. esim. Freligh 1997, 50–82; Horne 1997, 11–19; Kuosmanen 1993, 49 – 79; Pazmiño 1997, 90–92.)

Pelastussuunnitelma ja oppi lunastuksesta tai sovitukselta on kristinuskon ja luonnollisesti silloin myös helluntaiteologian keskeisin asia. Samalla se on suurenmoinen osoitus

---

² Vanhurskaus tarkoittaa oikeassa olemista, oikeudenmukaisuutta ja oikeamielisyyttä. Jumala on itse täydellisesti vanhurskas. Vanhurskauttaminen suhteessa ihmiseen tarkoittaa juridista toimenpidettä, jossa Jumala asettaa ihmisen oikeaan suhteeseen itsensä kanssa. Ihmistä ei kuitenkaan tehdä vanhurskaaksi, vaan hänet julistetaan vanhurskaaksi. Tämä tarkoittaa Kristuksen täydellisyyden lukemista ihmisen hyväksi. Vanhurskauttaminen on aseman muutos Jumalan edessä, joka tapahtuu uudestisyntymän yhteydessä. Vanhurskauttamisessa ei ole asteita tai kehitysvaiheita, koska Jumala näkee ihmisen Kristuksessa. Vanhurskaus annetaan lahjana. (Kuosmanen 1993, 34–35, 88–91; Pecota 1995, 365–367.)

³ Uudestisyntymisen käsitetään luterilaisessa teologiassa tapahtuvan kasteen sakramentin yhteydessä. Kaste on pyhä sakramentti, jolloin Jumalan sanaan yhdistettynä kastevesi on pelastavaa vettä, joka pesee kaikista synnistä. Kaste toimitetaan kolmiyhteisen Jumalan nimeen. Tämän kautta osoitetaan, että kaste on Jumalan työ, jota ihmisen ei tarvitse ansaita. Kasteessa Jumala kutsuu jokaista yhteyteensä. Vaikka ih miskunta on perisyntien vaikutuksen alla, kaste pesee puhtaaksi synneistä ja tuo anteeksiantamuksen. Kasteen yhteydessä kastettava saa Pyhän Hengen, joka synnyttää ihmisen uudesti ja lahjoittaa uskon. Luterilaisen teologian mukaan ihmisen tarvitsee vain Pyhän Hengen kasteessa antamaa uskoa, jolla voi tarttua kasteen lupauksiin. (Katekismus 1999, 84–87.)

Helluntaiteologian mukaan Jumala kutsuu ihmistä puoleensa. Ihmisen tulee itse tietoisesti ja henkilökohtaisesti haluta kääntyä Jumalan puoleen ja pyytää syntejään anteeksi eli tehdä parannus synneistään. Pelastumisessa on siis kyse Jumalan työstä, mutta siihen vaaditaan ihmisen omaa tahtoa. Uudestisyntymisen tarkoittaa siis syntymistä uudelleen Jumalan lapseksi. Kristuksen ristinkuolema ja ylösnousemus mahdollistavat pelastuksen jokaiselle. Uudestisyntymiseen vaaditaan siis ihmisen omaa tahtoa, uskoa Jeesukseen Kristukseen ja kääntymistä Jumalan puoleen. Kaste helluntailaisen teologian näkökulmasta tarkoittaa hyvän omantunnon pyytämistä Jumalalta eli kuuliaisuutta, Jumalan sanan noudattamista ja Kristuksen seuraamista. Näin ollen kaste suoritetaan helluntaiteologian mukaisesti uskon tuleminen eli uudestisyntymisen jälkeen, toimitus ei itsessään tuo syntien anteeksisaamista. Uudestisyntymässä ihminen saa sisimpäänsä Pyhän Hengen ”sinetin”, joka todistaa Jumalan lapseudesta. Helluntaiteologian mukaan uskova voi saada kasteen Pyhässä Hengessä eli Pyhän Hengen lahjan, joka antaa voimaa Jumalan palvelemiseen. (Ks. esim. Frelight 1997, 39–82; Kuosmanen 1993, 77–152; Pecota 1995, 343–368.)

Näiden teologisten erojen merkitys vaikuttaa luonnollisesti erilaiseen ihmiskäsitykseen ja myös käsitykseen lapsesta. Luterilainen käsitys lapsesta painottaa perisyntien tilaa, jolloin kaste pelastavana elementtinä palauttaa yhteyden Jumalaan. Helluntaiteologian näkökulmasta luterilaisen teologian tapaan koko luomakunta ja myös ihmiskunta on syntien vallan alla, siis perisyntien tilassa. Kuitenkin niin, että lapset eivät viattomina kannu perisyntien syyllisyyttä ennen kuin ymmärtävät hyvän ja pahan eron.

Jumalan käsittämättömästä rakkaudesta ja armosta kaikkia ihmisiä kohtaan kaikkina aikoina. Puolimatka (1995, 31) määrittelee Jumalan armoa ansaitsemattomaksi anteeksiantamukseksi ja hyväksynnäksi, joka ei kuitenkaan ole ristiriidassa oikeudenmukaisuuden kanssa. Hänen mukaansa sivistys edellyttää tietoa Jumalasta ja sitä kautta olemassaolosta sekä tietoisuutta synnistä, mikä hämärtää oikeaa ymmärrystä tiedollisista asioista. Tätä kautta voidaan ajatella, että Jumalan armo luo perustan sivistykselle.

Karismaattisia ilmiöitä painottava helluntaiteologia tuo vielä ihmisen ja Jumalan väliin suhteeseen Pyhän Hengen täyteen näkökulman, joka korostaa kristillisyyden elävyyttä ja todellisuutta arkipäivän haasteiden keskellä. Jeesus Kristus kastaa uudestisyntyneen ihmisen Pyhässä Hengessä vahvistaakseen hänen kristillistä kasvuaan, pyhitystään antamalla näin valtuutuksia ja voimaa Jumalan palvelemiseen jokaiselle omalla paikallaan. (Kuosmanen 1993, 146–153; Wyckoff 1995, 418–420.)

3.1.2 Ihmisen suhde yhteisöön

Hyvin tunnettu Raamatun teksti Markuksen evankeliumista (12:28–34) kuvaa Jeesuksen ja lainopettajan välistä keskustelua tärkeimmästä käskystä. Jeesus vastaa rakkauden kaksoiskäskynä tunnetun ajatuksen jakeissa 30–31: ”Rakasta Herraa, Jumalaasi, koko sydäimestäsi, koko sielustasi ja mielestäsi ja koko voimallasi. Toinen on tämä: Rakasta lähimmäistäsi niin kuin itseäsi. Näitä suurempaa käskyä ei ole.” Nämä Jeesuksen sanat osoittavat kristillisen ihmiskäsityksen kaksi perustavaa laatua olevaa riippuvuussuhdetta. Riippuvuus Jumalaan luojana ja pelastajana sekä riippuvuus lähimmäisiin Jumalan asettaman tehtävän kautta. Myös Hirsjärvi (1995, 141–145) korostaa näitä kahta riippuvuussuhdetta kristillisen ihmiskäsityksen kuvauksessaan. Hän kuitenkin lisää vielä kolmantena riippuvuutena suhteen luomakuntaan, jota hallitsemaan ihminen asetettiin jo Raamatun alkulehdillä.

Ihmisen kasvua, hyvinvointia ja suhdetta toisiin kristittyihin pohtii myös Davis (2002, 129–130) ”Perpetuation: The goal of sunday school” -nimisessä artikkelissaan. Hän nostaa keskeiseksi teemaksi kristityn elämässä oman kasvun rinnalla suhteen lähimmäisiin, kristityn tehtävänä on siis palvella toisten kasvun tukemisessa ja ohjaamisessa. Kristillinen kasvu ei siis Davisin (2002) mukaan ole kasvua äärimilleen vietyyn indi-

vidualismiin, henkilökohtaisiin saavutuksiin tai oman elämän tarkkaan kontrolliin vaan paremminkin kristillinen kasvu on henkilökohtainen valinta olla sopivasti riippuvainen toisista, kasvaa vastuullisuuteen ja olla osa seurakunnallista yhteisöä. Tärkeää olisi nähdä omien tarpeiden ohi myös muiden tarpeita ja antaa paremminkin kuin olla jatkuvasti ottavana osapuolena ihmissuhteissa.

Ihmisen suhdetta yhteisöön, seurakuntaan kuvataan Raamatussa mielenkiintoisen vertauskuvan kautta. Paavali tuo opetuskirjeissään (Ks. esim. Room. 12: 3–8; I Kor. 12: 12–31) esille seurakunnan yhtenä ruumiina, jossa Kristus on seurakunnan pää ja seurakuntalaiset ruumiin jäseniä. Tuossa seurakuntaruumiissa jokaisella jäsenellä on yhteinen päämäärä ja tavoite, mutta kuitenkin omien erityisten lahjojensa mukainen tehtävä. (Balchin 1998, 35–40.) Tämä on erinomainen helluntaiteologisesta näkökulmasta tarkasteltu kuvaus kristillisestä ihmiskäsityksestä, uudestisyntynyt ihminen, joka on samanaikaisesti riippuvainen sekä Jumalasta että yhteisöstä.

Pohdittaessa helluntaiteologian mukaista kristillistä ihmiskäsitystä suhteessa yhteisöön, ei voida unohtaa Jeesuksen asettamaa lähetyskäskyä Matteuksen evankeliumista (28: 18–20), missä sanotaan: ”... Menkää siis ja tehkää kaikki kansat minun opetuslapsikseni...” Toisaalta kuitenkin selvän tehtävänannon lisäksi tulee muistaa tehtävään annettavan voiman lupaus Apostolien teoista 1: 8, missä Jeesus itse sanoo opetuslapsilleen: ”Mutta te saatte voiman, kun Pyhä Henki tulee teihin, ja te olette minun todistajani Jerusalemissa, koko Juudeassa ja Samariassa ja maan ääriin saakka.” Nämä olivat Jeesuksen viimeiset ohjeet ja kehotukset opetuslapsilleen ja seuraajilleen ennen taivaaseen astumistaan ja siinä mielessä koko hänen maanpäällisen työnsä tavoite ja syy kulminoituu näihin raamatunjakeisiin. Jeesuksen tehtävänä oli sovittaa ihmiskunnan synnit jokaisen ihmisen pelastumisen mahdollistamiseksi. Samalla hän maanpäällisen elämänsä aikana eli yhdessä opetuslastensa kanssa ja kasvatti seuraajiaan kristityn suurimpaan tehtävään suhteessa itseensä ja yhteisöön. Kristityille jäi tehtäväksi viedä eteenpäin sanomaa evankeliumin muuttavasta voimasta läheisille, lähiympäristöön ja kaikille kansoille maailmassa. (Erickson 1985, 1052–1054.)

3.2 Kristillinen kasvatus

Määriteltäessä kasvatuksen käsitettä törmätään väistämättömästi lukuisiin erilaisiin näkökulmiin ja rajauksiin, mitä kautta kasvatusta pyritään kuvaamaan. Kasvatus arkipäivän moni-ilmeisenä tapahtumana on siis käsitettävissä useillakin eri tavoilla riippuen taustalla olevista ihmiskäsityksistä tai vaikkapa rajattaessa kasvatusta formaaliin eli muodollisen koulutusjärjestelmän tarjoamaan kasvatukseen, nonformaaliin, vapaamuotoisempaan erimerkiksi järjestöjen tai kerhojen toimintaan tai täysin vapaamuotoiseen informaaliin kasvatustapahtumaan.

Puolimatka (1995, 88–94) tuo teoksessaan ”Kasvatus ja filosofia” esille näkökulmia kasvatuksen käsitteen erilaisille määritelmille. Hänen mukaansa kasvatus on määriteltävissä yksilöllisten tai yhteisöllisten tavoitteiden näkökulmasta käsin, jolloin kasvatuksen tavoitteet nousisivat joko yksilön tai yhteisön omista tavoitteista ja tärkeänä pitämistä arvoista käsin. Toisaalta kasvatusta voidaan määritellä myös normatiivisen kasvatuskäsitteen kautta, jolloin ajatellaan kasvatuksella olevan jotain perustavaa laatua olevia sääntöjä ja arvoja tai että se omistaa jonkinlaisen kasvatusihanteen ja tavoitteen. Normatiivisen kasvatuskäsitteen mukaan kasvatuksen tavoitteet määräytyisivät siis jonkin ulkoisen ihanteen tai normiston mukaisesti.

Määriteltäessä kristillistä kasvatusta Puolimatkan (1995) tuomien näkökulmien mukaan voidaan ajatella, että käsite rajautuu hyvin pitkälle normatiivisen käsityksen näkökulmiin. Onhan kristillisellä kasvatuksella jo Raamatun kautta selkeät normit ja raamit kasvatustehtävälle. Lisäksi kasvatuksella on selkeä tavoite ja ihanne kasvaa Jeesuksen kaltaisuuteen.

On kuitenkin huomioitava, että kristillinen kasvatus tapahtuu usein informaalisissa tai nonformaalisissa kasvatustilanteissa ja siinä mielessä vapaammassa tilanteessa kuin normatiivinen kasvatuksen määritelmä ehkä käsittää kasvatuksen. Kaikessa informaalisissa kasvatuksissa ei voida ajatella olevan varsinaista suunnitelmallista kasvatuksen tavoitteidenasettamista ja sisällönsuunnittelua. Suuri osa kasvatuksesta tässä tapauksessa tapahtuu epäsuorasti esimerkiksi osallistumalla seurakunnan toimintaan. (Pazmiño 1997, 83–87.) Kuitenkin tämän tutkimuksen puitteissa rajoitun käsittelemään hellunta-

seurakunnan kirjallisessa muodossa olevia toimintasuunnitelmia ja siinä mielessä tarkemmin rajattua kristillisen kasvatuksen aluetta.

Lisäväriä ja erilaisia vivahteita kristillisen kasvatuksen määrittelylle tuo kirkkokuntien erilaiset teologiset tulkinnat. Lähestyttäessä kristillisen kasvatuksen määritelmää evankelis-luterilaisesta näkökulmasta, joka suomalaisittain ajateltuna on ehkä yleisin lähestymistapa, käsite sisältää yleensä ajatuksen kirkon kasvatustehtävästä ja sisältää näin ollen kaiken kirkon kasvatus- ja opetustyön. Yleensä kristillisestä kasvatuksesta käytetäänkin nimitystä kirkon kasvatustoiminta. Tässä yhteydessä käsite voitaisiin ehkä parhaiten määritellä vuorovaikutukseksi, jossa pyritään saamaan aikaan oppimista, joka on kirkon tehtävästä nousevien kasvatustavoitteiden mukaista. Luterilaisen teologian mukaisesti kirkon kasvatustoiminta on sisällöltään usein kasteopetusta. Näin ajateltaessa kasvatuksen tavoitteena on opettaa elämään päivittäin kasteen armosta eli uskomaan kasteessa tapahtuneeseen uudestisyntymään ja pelastukseen. (Seppälä 1988, 10–12, 19–20.)

Helluntaiteologisesta näkökulmasta ajateltuna kristillinen kasvatusta puolestaan voitaisiin määritellä teologisista eroista johtuen hieman erilaiseksi sisällöltään. Tässä kontekstissa kristillinen kasvatusta ei siis määritellä kasteopetukseksi, koska uudestisyntyminen ei tapahdu helluntaiteologisen käsityksen mukaan kasteen yhteydessä. Paremminkin kristillisen kasvatuksen voisi määritellä seurakunnan kasvatus- ja opetustehtäväksi, jossa kasvatuksen tavoitteena on kristillisten periaatteiden omaksuminen oman elämän perustaksi. (Gresham 1988, 13.)

Yleensäkin kristillistä kasvatusta määriteltäessä voidaan todeta, että kristillinen ihmiskäsitys ja sen taustalla olevat teologiset näkemykset vaikuttavat luonnollisestikin kasvatuksen määrittelyyn. Kasvatustahon on aina sidoksissa arvoihin ja käsitykseen ihmisestä eli riippuen siitä, millaisen ideologian tai näkökulman kautta ihminen käsitetään, määritellään myös kasvatusta, sen tavoitteet ja päämäärät. Tämä nousee yleensä ottaen muutenkin seurakunnan kasvatustyön haasteeksi, sillä pääosin yksiarvoiseksi yhteisöksi määriteltävänä yhteisönä kasvatustyötä toteutetaan nykypäivän moniarvoisessa yhteiskunnassa. (Niemi 1987, 46.) Toisaalta on myös huomattava, että ihmiskäsityksen lisäksi kristillisen kasvatuksen määrittelyyn vaikuttaa käsitys seurakunnasta ja sen tehtävästä.

3.2.1 Seurakunnan tehtävä kristillisen kasvatuksen lähtökohtana

Laajimmillaan helluntaikristillisen kasvatuksen voisi ajatella Jumalan ja ihmisen väliseksi suhteeksi, jossa Jumala itse isänä, poikana ja Pyhänä Henkenä kaikkien persoonallisuutensa ominaisuuksien kautta kasvattaa lapsiaan. Tätä suhdetta kuvaa Erickson (1992, 133–135) teoksessaan ”Introducing Christian Doctrine”. Hän osoittaa, miten Jumala itse kaikkivaltiaana voi vaikuttaa ihmisten elämänolosuhteisiin ja rukousten kautta olla yhteydessä henkilökohtaisella ja persoonallisella tavalla jokaiseen lapseensa ja sitä kautta myös vaikuttaa ihmisen kasvuun ja uskoon suhteessa itseensä.

Raamatun lehdiltä on kuitenkin nähtävissä jo Vanhan testamentin ajoista asti, että kasvatustehtävä oli myös ihmisten vastuullinen tehtävä suhteessa toisiinsa. Ensimmäinen ja ehkä selkein kohta kasvatussuhteen osoittamisesta ihmisten välillä on Israelin kansan uskontunnustuksena tunnettu kohta 5. Mooseksen kirjan 6: 1–9, jossa Mooses ennen luvattuun maahan saapumista muistuttaa kansaa Jumalan laista ja kehottaa teroittamaan opetuksia myös lasten mieleen, niin että jokainen sukupolvi tästä eteenpäin voi tietää Jumalan lupauksista. Jumalan valittuna kansana tämä kasvatusehdote osoitettiin osaksi arkipäivän elämää, jokaisen perheen vanhempien tehtäväksi.

Konkreettisemmin seurakunnallisen kasvatustehtävän voi löytää Uuden testamentin puolelta jo ihmiskäsityksen yhteydessä mainitsemastani lähetyskäskystä Matteuksen evankeliumista (28: 18–20), missä tehtävää kuvataan seuraavalla tavalla: ”... Menkää siis ja tehkää kaikki kansat minun opetuslapsikseni... ja opettakaa heitä noudattamaan kaikkea, mitä minä olen käskenyt teidän noudattaa...” Jeesuksen esimerkin mukaisesti evankeliumin eteenpäin viemistä ja uusien uskovien opettamista kutsutaan usein opetuslapseuttamiseksi. Myös Eldridge (1995, 21–25) kuvaa teoksessaan ”The Teaching Ministry of the Church” Jeesusta itseään mestariopettajaksi ja Jeesuksen viettämää kolmen vuoden aikaa opetuslapsien kanssa opetuslapseuttamiseksi. Eldridge (1995) kuvaa Raamatun pohjalta opetuslasten taustoja ja elämäntilanteita hyvinkin kirjaviksi ja nostaa esille Jeesuksen pitkäjänteisen, lempeän ja samalla päämäärätietoisen kasvatustyön koh-ti tasapainoista kristillisyyttä ja ihmisyyttä. Opetuslapseuttamisen käsite kuvaa erittäin hyvin helluntaiteologian mukaista kristillisen kasvatuksen perimmäistä tarkoitusta ja sisältöä kasvaa kristittynä ja ihmisenä palvelemaan Jumalaa ja lähimmäisiä.

Riippuen erilaisista käsityksistä seurakunnan tehtävästä, muovautuu myös kristillisen kasvatuksen tavoitteet ja toteutus. Kärkkäinen (2002, 39–45) esittelee teoksessaan ”An Introduction to Ecclesiology” luterilaista käsitystä seurakunnasta ja uskosta Sanaan ja sakramentteihin, kasteeseen ja ehtoolliseen perustuvaksi teologiaksi. Yhdessä saarnattu Sana ja jaetut sakramentit kuvaavat ihmisille Kristuksen sovitustyötä ja pelastusta. Luterilaista käsitystä seurakunnasta voisi myös kuvata käsitteillä vanhurskas ja syntinen, mikä tarkoittaa, että kasteen sakramentin kautta vanhurskautetut ihmiset kokoontuvat seurakunnassa, mutta ovat samalla syntisiä aina Jeesuksen tulemukseen asti. Ihminen on täysin riippuvainen Hengen kutsusta pelastuakseen, mutta Hengen toiminta on aina sidottu Sanan saarnaamiseen ja sakramentteihin. Tämä näkökulma ja käsitys seurakunnasta muovaa luonnollisesti myös ajatusta kristillisestä kasvatuksesta. Tältä teologiselta pohjalta ajateltuna kristillinen kasvatusta on voimakkaasti sidoksissa kasteeseen ja kasteen kautta vanhurskautumiseen ja tästä näkökulmasta myös kirkon yhteydessä tapahtuvan kristillisen elämäntavan opettamista.

Verrattaessa luterilaista käsitystä seurakunnasta ja seurakunnan tehtävästä helluntailiikkeen käsitykseen, voidaan ajatella myös kristillisessä kasvatuksessa olevan eroja jossain määrin. Kärkkäinen (2002, 68–78) esittelee helluntailiikkeen käsitystä seurakunnasta ennemminkin eletyksi elämäksi kuin tarkasti määritellyksi teologiaksi. Painopisteeksi seurakuntaelämässä hän osoittaa Pyhän Hengen voiman ilmenemisen ja voimakkaan laajenemisen uskovien evankelioivan työn välityksellä. Hän kuvaa helluntailiikkeen teologista identiteettiä, joka samalla kuvaa liikkeen käsitystä seurakunnasta viiden teologisen peruseriaatteen välityksellä. Ensimmäisenä periaatteena on vanhurskautuminen uskosta Jeesukseen Kristukseen, toisena pyhittyminen uskossa armon kautta, kolmantena parantumisen lupaus kaikille Kristuksen sovitustyön kautta, neljäntenä Jeesuksen toisen tulemuksen odottaminen ja viidentenä periaatteena painotetaan Pyhän Hengen kasteen merkinä kielillä puhumista. Luonnollisestikin voidaan ajatella, että nämä käsitykset seurakunnasta ja uskosta yleensä vaikuttavat seurakunnan tehtävän muotoutumiseen ja siihen, mitä käsitetään kristillisellä kasvatuksella helluntaiseurakunnissa.

Tältä pohjalta helluntailaisen näkemyksen mukaan kristillisen kasvatuksen tehtäväksi ja tavoitteeksi voitaisiin ajatella nousevan elävän ja omakohtaisen suhteen Jumalaan, jumalasuhteessa kasvamisen ja Raamatun lupauksien todeksi elämisen ja tämän sanoman

eteenpäin viemisen. Perustunnelmaksi siis nousee dynaaminen ja elävässä elämässä koettu kristillisuus Kärkkäisen (2002) kuvauksen mukaisesti. Voidaan myös todeta, että kristillisen kasvatuksen kautta seurakunta toteuttaa sille annettua tehtävää ohjatta uskovi kristittyinä kasvamisessa ja vaikuttaa seurakunnan jatkuvaan kasvuun, sillä kasvatustyön kautta yhä useammat kuulevat evankeliumin, saavat opetusta, kasvavat ja johdattavat muita seurakunnan yhteyteen (Gresham 1988, 32–33).

3.2.2 Kristillisen kasvatuksen tehtävä ja yleiset tavoitteet

Kristillisen kasvatuksen tehtävän ja tavoitteiden taustalla vaikuttaa, kuten jo aikaisemmin on tullut esille, kristillinen käsitys ihmisestä ja käsitys seurakunnan tehtävästä erilaisten teologisten tulkintojen sävyttämänä ja yleensäkin näiden näkökulmien valossa kasvatuksen ymmärtäminen. Seurakunnallisessa kontekstissa kasvatusta määrittää lisäksi voimakas yhteisöllisyys ja vuorovaikutuksellisuus, toinen toistemme kasvataminen yhdessä elämisen ja erilaisten yhteisten seurakunnallisten toimintojen kautta. Kasvamisen ja kasvattaminen ei siis ole yksilölaji, vaan vastuullinen ja kasvuun sitoutunut elämäntapa seurakuntayhteisössä (Davis 2002, 129). Tästä voimme siis nähdä, että kristillinen kasvatusta koskettaa jokaista henkilöä ja kaikkia ikäryhmiä seurakunnassa.

Kristillinen kasvatusta on toisaalta vahvasti yhteisöllistä seurakunnallisen kontekstin kautta, mutta samalla myös vahvasti yksilön arvoa korostavaa toimintaa. Jokainen ihminen on nimittäin arvokas Jumalan kuvana ja omana persoonanaan. Näin ollen on hyväksyttävä jokaisen henkilön, lapsen yksilöllisyys, mutta samalla pidettävä kasvatusta yhtenä keskeisenä korostuksena lähimmäisenrakkautta. Yksilöllisyys ja persoonallisuus ei siis tarkoita äärimmilleen vietyä individualismia ja itsekkyyttä, vaan paremminkin kiinteää yhteyttä lähellämme oleviin ihmisiin rakkauden ja arvostuksen näkökulmasta. (Hirsjärvi 1985, 145–147.)

Puhuttaessa helluntaiseurakunnallisen kristillisen kasvatusta tavoitteiden asettamisesta opetuslapseuttamisen näkökulmasta, Eldridge (1995, 22) kuvailee kasvatustehtävää Efesolaiskirjeen 4: 12 sanoin ”...varustaakseen kaikki seurakunnan jäsenet palvelustyöhön...” Hänen mukaansa kasvatustehtävä ei ole idealististen mallien toteuttamista, vaan kasvatustehtävän aloittamista jokaisen ihmisen omasta lähtökohdasta käsin, ihmisten

hyväksymistä sellaisena kuin he ovat ja johdattamista, kasvattamista heitä tasapainoiseen kristilliseen elämään suhteessa Jumalaan ja lähimmäisiin. Samalla on kuitenkin muistettava Raamatun arvovalta elämän periaatteiden rakentajana. Näin ollen tavoitteeksi voisikin nostaa uskossa juurtumisen ja sitä kautta kasvattaa taitoja tunnistaa ja löytää vastauksia ja perusteluja kristillisen elämän arvoille (Erickson 1992, 16–17).

Edellä mainittujen näkökulmien perusteella, helluntailaisen kristillisen kasvatuksen tavoitteet voisivatkin nousta esimerkiksi Bartelin (2001, 94) mukaan seuraavanlaisten peruseriaatteiden pohjalta. Ensimmäisenä voidaan ajatella, että jokaisella ihmisellä on oikeus kuulla evankeliumia oman ymmärryksensä ja ikänsä tasolta kerrottuna. Toisena periaatteena ihmiskäsityksenkin pohjalta voidaan ajatella, että jokainen ihminen tarvitsee elämänsä suunnanantajaksi raamatullista moraalaa. Lisäksi jokaisella persoonalla on taitoja ja osaamista, jotka voidaan löytää ja joita voidaan kehittää seurakunnan toiminnan vahvistamiseksi ja jokaisen johdattamiseksi itselle sopivaan palvelutehtävään. Seurakunnan tehtävän pohjalta voimme myös uskoa, että jokaisella uskovalla on tehtävä maailmaan laajuisessa evankeliumin eteenpäin viemisen tehtävässä, jonka Jeesus jätti seuraajilleen.

Helluntaiteologisen näkemyksen mukaan kristillisen kasvatuksen tavoitteita alle kouluikäisille lapsille on määrittänyt Daniel (1988, 105) artikkelissaan ”Helping Preschoolers Learn”. Hänen näkemyksensä kristillisen kasvatuksen tavoitteista yleisellä tasolla on hyvin samansuuntaisia Bartelin (2001) kanssa, mutta hän selkeästi kohdistaa tavoitteet alle kouluikäisen lapsen kasvattamiseen. Danielin (1988) mukaan jokaisen lapsen tarvitsee olla yhteydessä Jumalaan ja Jeesukseen, lasta ympäröivään luontoon ja yhteisöön sekä saada kokemus Raamatusta ja rakastavista ihmisistä lapsen ympärillä. Lisäksi jokaisen lapsen pitäisi saada perustietoa Jumalasta, Jeesuksesta, häntä ympäröivästä maailmasta ja Raamatusta. Kolmanneksi jokaisen lapsen oikeus on saada positiivisia kokemuksia seurakunnasta muiden lasten ja aikuisten kanssa. Tärkeää olisi myös saada aikuisten esimerkki kristilliselle elämälle kuulemalla heidän puhuvan Jumalasta ja Jeesuksesta. Neljänneksi jokaisen lapsen tulisi tuntea olevansa henkilökohtaisesti tärkeä ja tietää itsensä Jumalan luomaksi. Viimeisenä tavoitteena Daniel (1988) mainitsee jokaisen lapsen tarpeen rakastaa ja auttaa toisia.

Roncone (2001, 54–55) puolestaan pohtii artikkelissaan ”Encouraging Male Involvement in Children’s Ministries” lapsille tänä päivänä aika tyypillistäkin tilannetta kasvaa perinteisen ydinperheen sijasta esimerkiksi yksinhuoltajaperheessä. Roncone (2001) näkee helluntaiseurakunnallisen kristillisen kasvatuksen mahdollisuutena tarjota lapsille aikuisten ihmisten turvallista läheisyyttä ja huolenpitoa sekä molempien sukupuolien roolimallia kasvun tueksi. Samantyyppisiä ajatuksia perherakenteiden muutoksesta ja sitä kautta myös lapsuuden muutoksesta pohtivat Feucht ja Clark (1986, 29–44) artikkelissaan ”Social and Cultural Influences on Children” jo 1980-luvulla. Ajateltaessa yleensäkin perherakenteiden moninaisuutta tai vaikkapa muita nyky-yhteiskunnan kehityksen mukanaan tuomia haasteita lapsuudelle voidaan huomata, että edellä esitetyt kristillisen kasvatuksen tavoitteet ovat monelta kohdin hyvin ajankohtaisia vastatessaan myös tämänkaltaisiin tarpeisiin lasten elämässä.

Kristillisen kasvatuksen yhdeksi vahvaksi tavoitteeksi voisi edellä esitettyjen näkökulmien pohjalta määrittää tehtävän olla perheen kasvatustyön tukena. Tämä luonnollisesti tuo samalla myös voimakkaan haasteen helluntailaiselle kristillisen kasvatuksen toteutukselle, varsinkin jos vielä lisätään Hammack’n (1986, 54–55) näkökulma jokaisen lapsen kulttuuritaustan, sosiaalisen aseman tai yleensäkin yhteiskunnassa esiin tulevan moninaisuuden haasteet kristillisen kasvatuksen käytännön toteuttamiseen. Seurakunta voi olla siis kohtuullisen yhtenäinen ainakin suuremmissa teologisissa linjauksissa, mutta luonnollisestikin edustaa hyvin monenlaisia elämäkokemuksia, kulttuureja ja yhteiskunnallista moninaisuutta jäsentensä kautta. Ehkä yhteenvetona voisi todeta Greshamin (1988, 21) määritelmän helluntaiseurakunnallisesta kristillisestä kasvatuksesta, joka sisältää aina seurakunnan luonteen ja tehtävän sisäistämisen ja sen mukaisen tehtävän toteuttamisen ja menetelmien valitsemisen pystyäkseen toteuttamaan kasvatustyötä kyseisessä kulttuurissa ja historiallisessa kontekstissa.

3.3 Kristillinen kasvatustyö postmodernismin haasteissa

Kristillisen kasvatustyön ja uskon vahvana haastajana on nykypäivänä voimakkaasti vaikuttava postmoderni ajattelu. Järkeen ja johdonmukaisuuteen rakentunut modernin ajan ajattelu on kriisissä ja on alettu puhumaan postmodernista, modernin jälkeisestä

ajasta, jolle on ominaista modernin päämäärähakuisuuden haastaminen. Aikaa ei nähdä enää johdonmukaisena jatkumona, vaan ennemminkin elämä on pirstaleisempaa, erillisistä tapahtumista koostuvia välivaiheita, jotka eivät varsinaisesti johda tapahtumasta toiseen. Samantyyppinen muutos koskee myös totuutta ja arvoja. Ihminen voi oman mieltymyksensä mukaan valita arvot ja totuudet, joihin hän uskoo. Postmoderni yhteiskunta on siis arvoiltaan pirstoutunut. (Toiviainen 2002, 58.)

Postmodernia ajattelutapaa voisi luonnehtia erilaisuuden arvostamisen kautta. Tavoitteena on siis nähdä ja arvostaa erilaisuutta ja ”toiseutta” eli esimerkiksi ominaisuuksia, arvoja, maailmankuvia, elämäntapoja, käsityksiä, jotka ovat jääneet vähempiarvoisiksi modernin aikakauden aikana. Toisaalta postmodernia ajattelua kuvaa epäluottamus suuriin kertomuksiin eli kokonaisvaltaisiin maailmanselityksiin, jotka usein ovat poliittisia, uskonnollisia tai tieteeseen perustuvia uskomuksia yhteiskunnasta ja sen toimivuudesta. (Puolimatka 1995, 72–85.)

Launonen (2000, 272–273) nostaa väitöskirjassaan esille postmodernin ajattelun pohjalta nousevat väitteet haasteeksi yleensäkin kasvatukselle ja erityisesti eettiselle kasvatukselle. Hänen mukaansa postmoderni ajattelu arvostelee itsestään selvinä pidettyjä uskomuksia, jotka ovat hallinneet pitkään modernia länsimaista kulttuuria. Arvostelu kohdistuu Launosen (2000) mukaan erityisesti kasvatuksen ydinalueille: totuuteen, tietoon, valtaan, minuuteen ja kieleen. Radikaali postmoderni ajattelu nimittäin painottaa, ettei ole mitään objektiivista, luotettavaa ja yleispätevää tietoa tai moraalialia. Tieto on aina tulkintaa ja siinä mielessä ehdollista ja vajavaista. Toisaalta myös kieli on tiedon pohdinnan väline, se ei heijasta siis todellisuutta vaan luo todellisuutta. Myös minuus, persoona on altis muutoksille, postmodernin ajattelun mukaan siis ei ole olemassa pysyvää ja johdonmukaista minää. Valtakäsitys on myös muutoksessa, vapaus ei ole enää kuuliaisuutta laeille, sillä järjellä ei ole voitu rakentaa menetelmiä, jotka ratkaisevat totuuden, tiedon ja vallan välisiä ristiriitoja.

Pohdittaessa postmodernin ajattelun tuomia näkökulmia, kasvatuksen haasteet nousevat melkoisiksi kristillisestä näkökulmasta ajateltuna. Kristillisen kasvatuksen peruseriaatteen siis nousevat kristillisestä ihmiskäsityksestä ja arvomaailmasta, jotka ovat osaksi ristiriidassa postmodernin moniarvoisuuden kanssa. Launonen (2000, 274) pohtiikin

postmodernin ajattelun nostavan eettisen paradoksin, jossa ihmisille annetaan tilaisuus moraaliseen valintaan ja täyteen vastuuseen, mutta samalla heiltä viedään pois universaalinen lähtökohta moraalille, joka on luonnollisesti myös kristillisen kasvatuksen peruspilari.

Samansuuntaisia postmodernin ajattelun tuomia haasteita kristilliselle kasvatukselle nostaa esille Martin (2001, 245–248) artikkelissaan ”Having Faith in Our Faith in God: Toward a Critical Realist Epistemology for Christian Education”. Martin määrittää kahdeksi suurimmaksi haasteeksi universaalien moraalien romuttamisen ja voimakkaan visuaalisen kulttuurin painottamisen, jossa on lähes mahdotonta uskoa yliluonnolliseen ja näkymättömään Jumalaan. Kristillisen kasvatuksen näkökulmasta ajateltuna, postmodernin ajattelu siis kyseenalaistaa ratkaisevasti kristillisen uskon perustan, kasvatuksen lähtökohdan ja tavoitteet. Tämä ajattelu siis nostaa esiin sekularismin vaaran seurakunnassa ja samalla suuren haasteen kristillisen kasvatuksen toteuttamiselle. Voisikin väittää Crepsin (2002, 1) artikkelissaan ”Disciplemaking in a Postmodern World” toteamuksen mukaan, että kristillisestä kasvatuksesta on tullut lähes lähetystyötä, jossa keskeisenä tehtävänä on kristillisen opin kontekstualisointi omaan postmoderniin yhteiskuntaamme.

4 KRISTILLINEN OPETUSFILOSOFIA

Kristillinen opetusfilosofia nojaa periaatteissaan edellä käsittelemääni kristilliseen kasvatustilosofiaan ja siinä helluntaiteologisesta näkökulmasta määrittelemääni ihmiskäsitykseen ja kristillisen kasvatuksen periaatteisiin ja arvoihin. Tätä kristillistä kasvatustilosofista pohjaa voidaan laajentaa käsityksellä tiedon ja totuuden luonteesta sekä oppimisesta, jolloin voidaan puhua jo kristillisen kasvattajan opetusfilosofiasta. Nämä käsitykset ovat sitten esillä tai ainakin tulkittavissa kirjoitetussa opetussuunnitelmassa ja sen käytännön toteutuksessa.

Tällä hetkellä oppimiskäsitykset ja niiden taustalla vaikuttavat tietokäsitykset ovat puhuttaneet eri tieteilijöitä paljon. Behavioristisen oppimiskäsityksen valtakauden murren jälkeen ehkä vahvimmin jalansijaa on saanut konstruktivistinen oppimiskäsitys. Tämän käsityksen yleisyys on jopa niinkin laajaa, että määrittelyn perusteeksi tuntuu käyvän periaate: mikä ei ole behavioristista on lähes automaattisesti konstruktivistista oppimista (Puolimatka 2003, 233). Voidaan jopa ajatella, että konstruktivismi on noussut vahvaksi yläkäsitteeksi erilaisille suuntauksille, joilla on lähellä toisiaan oleva tietokäsitys (Soini, Rauste-von Wright & Pyhältö 2003, 285) ja yleensä se on esitelty yleisnäkemysnä oppimisen aktiivista luonnetta korostettaessa (Miettinen 2000, 277).

Haastajaksi konstruktivistiselle oppimiskäsitykselle on noussut realistinen opetuksen teoria, joka poikkeaa tieto- ja totuuskäsityksen osalta voimakkaimmin konstruktivistisesta käsityksestä (Puolimatka 2003, 233–235; Tynjälä 2003, 223–227). Käsitys tiedos-

ta ja totuudesta luo pohjan käsitykselle oppimisesta ja siksi nyt seuraavaksi tuonkin esille keskeisimpiä käsityksiä tiedon ja totuuden alueelta.

4.1 Käsitys tiedosta ja totuudesta

Käsitys tiedosta on keskeinen kysymys määriteltäessä oppimiskäsitystä, sillä opettamisen tarkoituksena on auttaa oppilasta ymmärtämään uutta tietoa. Luonnollisesti myös opettaja toimii, joko tiedostaen tai tiedostamatta, jonkinlaisesta tietokäsityksestä käsin opetustilanteessa. Tästä voidaankin nostaa esiin kysymys mitä on tieto ja miten tiedon hankkimista voidaan edistää? Lisäksi voidaan myös todeta, että tietoteoreettiset näkemyserot vaikuttavat opetusta koskevaan määrittelyyn.

Lapintie (2004, 42) kuvaa artikkelissaan ”Kahden kulttuurin kasvatit” teknillisen yliopisto-opetuksen ja kasvatustieteellisen keskustelun välistä suhdetta kahden kulttuurin näkökulmaksi ja tuo esille realistisen ja konstruktivistisen todellisuuskäsityksen eroja ja ristiriitoja. Realistista todellisuuskäsitystä hän kuvaa, ainakin joidenkin ominaisuuksien suhteen ihmisen määrittelystä ja tiedosta riippumattomaksi, joka kuitenkin voi olla tiedon ja uskomusten kohde. Lisäksi hän jatkaa, että tästä ontologisesta näkemyksestä (oppi olevasta) ei automaattisesti seuraa esimerkiksi empiiristä epistemologista (käsitys tiedosta) ajatusta, että tieto todellisuudesta edellyttäisi havaintoja.

Tässä realistisessa todellisuuskäsityksen määrittelyssä Lapintie (2004) on lähtökohtaisesti samassa näkökannassa kuin Puolimatka (2002, 15, 59), joka määrittää laajasti realistista tieto- ja totuuskäsitystä muun muassa teoksessaan ”Opetuksen teoria, konstruktivismista realismiin”. Realistinen näkemys oppimisesta pohjautuu siis totuuden vastavuusteoriaan, jonka mukaan totuus on väitteiden yhteensopivuutta todellisuuden kanssa. Totuus määritellään siis suhteessa todellisuuteen, eikä ainoastaan ihmisen käsityksiin tai mieltymyksiin suhteutettuna.

Kristillisen kasvatuksen periaatteita ajateltaessa keskeistä on myös Puolimatkan (2002, 15) esille nostama käsitys moraalirealismista, jonka mukaan on olemassa moraalisia tosiasioita ja todelliset, paikkaansa pitävät moraaliväitteet ovat päteviä, riippumatta sii-

tä, miten ihmiskunta, kulttuurit tai yksittäiset ihmiset ne hyväksyy. Lisäksi teologinen realismi pitää totena Jumalan olemassaolon, teologisen realismin mukaan Jumala ei ole pelkkä ihmismielen konstruktio, rakennelma tai mielikuvituksen tuote. Jumalan olemassaolo ei siis myös ole riippuvainen siitä, uskovatko ihmiset häneen tai pystyvätkö ihmiset todentamaan hänen olemassaolonsa.

Realistinen todellisuuskäsitys ei varsinaisesti sisällä kannanottoa siihen, onko todellisuudesta mahdollista saada tietoa. Realistiseen lähestymistapaan liittyy kuitenkin oletus, että ihmisellä on mahdollisuus saada siitä luotettavaa tietoa. On kuitenkin huomattava, että ihminen on erehtyväinen ja rajallinen, joten inhimillistä tietoa korjataan ja muokataan suhteessa todellisuuteen. (Puolimatka 2002, 16.)

Verrattaessa realistista tieto- ja totuuskäsitystä konstruktivistiseen käsitykseen tiedosta ja totuudesta ollaan tekemisissä hyvin erilaisen ajattelun kanssa. Tynjälä (2003, 223–225) kuvaa artikkelissaan ”Konstruktivismista realismiin? `Radikaalin konstruktivistin` mietteitä Tapio Puolimatkan kirjan äärellä” konstruktivistista käsitystä tiedonmuodotuksesta ja totuudesta. Konstruktivistinen käsitys pohjautuu Tynjälän (2003) mukaan ajatukseen, että ihmisellä ei ole mahdollisuutta tavoittaa todellisuutta aistihavainnoiltaan, koska ihmismieli tulkitsee ja rakentaa havainnot oman mielensä sisäisten rakenteiden vaikuttamina. Tämä johtaa siihen, että ihmiset eri käsitejärjestelmissä ja kulttuureissa muovaavat erilaisen kuvan maailmasta, jonka pohjalta konstruktivistit toteavat, että tietomme maailmasta ei voi koskaan olla absoluuttista.

Tynjälän mukaan (1999, 25–27) konstruktivistit eivät usko kuitenkaan edellisestä pääteelmästä huolimatta kaiken tiedon tasavertaisuuteen, relativismiin, vaan pitävät totuutena käytännössä toimivaa ja elinkelpoista tietoa. Tämä on siis uskoa pragmaattiseen totuusteoriaan. Toisaalta konstruktivistit uskovat myös ihmisten väliseen yksimielisyyteen, jota voidaan kutsua totuuden konsensusteoriaksi. Lisäksi konstruktivistit näkevät mahdolliseksi tiedon arvioinnin suhteessa sisäisiin ominaisuuksiinsa, jolloin tosi tieto ei voi olla itsensä kanssa ristiriitainen, tätä käsitystä voidaan nimittää totuuden koherenssiteoriaksi. Tämän lisäksi konstruktivismi vielä jakautuu kahteen karkeasti jaoteltavaan suuntaukseen: yksilökeskeiseen konstruktivismiin ja sosiaaliseen konstruktivismiin. Yksilökeskeinen konstruktivismi näkee, että havaintoja tulkitaan omien sisäisten raken-

teiden pohjalta ja sosiaalinen konstruktivismi puolestaan painottaa tietoa kollektiivisena tuotteena, jolloin kielen merkitys on vahva yksilöjen ja yhteisöjen työn välineenä.

Lapintie (2004, 42–43) arvioi kriittisesti konstruktivistista tieto- ja totuus käsitystä jo aikaisemmin mainitsemani artikkelissaan. Hänen mukaansa konstruktivismin vaara ja selkeä heikkous on siinä, että yhdistettäessä totuus esimerkiksi hyödyllisyyteen, miten selitetään se, että tieteellisestä tiedosta on myös haittaa ihmiskunnalle. Tai vastavasti ajateltaessa konsensuksen periaatetta, kuka määrittää sen, milloin riittävä määrä ihmisiä on saavuttanut yhdenmukaisen mielipiteen. Todennäköisesti joudutaan uskomaan tiedeyhteisön pitkällä aikavälillä mahdollisesti saavutettavaan todennäköiseen kuviteltuun konsensukseen. Lisäksi hän toteaa sisäisen koherenssin vaatimuksen haasteelliseksi esimerkiksi luonnontieteen alueella. Puolimatka (2003, 234) puolestaan toteaa, että konstruktivismi ei määrittele totuutta suhteessa totuuteen vaan paremminkin suhteessa tiedollisiin kriteereihin. Tämä voi johtaa siihen, että vallitsevat konstruktivistiset tietokäsitykset saattavat olla virheellisiä suhteessa totuuteen.

4.2 Käsitys oppimisesta

Käsitys oppimisesta muokkaantuu selkeästi sen näkemyksen pohjalle, mitä ajatellaan tiedosta ja totuudesta. Voitaisiinkin Puolimatkan (2003, 233–234) tapaan todeta, että samanlainen ulkoinen toimintatapa tai sama opetusmenetelmä saa aivan erilaisen merkityksen riippuen siitä, millaiseen viitekehykseen tai laajempaan merkityskenttään se sijoitetaan. Siispä nämä opetuksen taustalla vaikuttavat näkökulmat vaikuttavat opetukselle annettuun merkitykseen ratkaisevasti, vaikka opetusmenetelmät ulkoisesti muistutaisivat toisiaan.

Realistisen lähestymistavan mukaan opetuksen tavoitteena on saattaa ihminen kosketuksiin todellisuuden kanssa kokemuksellisesti, käytännöllisesti ja käsitteellisesti. Tämä tarkoittaa siis sitä, että todellisuus ei ole riippuvainen ihmisen käsityksestä, vaan ihmisen käsitykset tulisi ohjata lähemmäksi todellisuutta. Opettajan tehtävänä onkin auttaa oppijaa näkemään todellisuutta selkeämmin ja tekemään toimintaratkaisuja sen pohjalta. (Puolimatka 2002, 13.) Realistinen viitekehys opetuksessa tarkoittaa sitä, että opettaja ei

voi taata opiskeltavan asian totuudellisuutta, mutta hänen tavoitteenaan on pyrkiä mahdollisimman hyvin varmistamaan opittavan asian totuudenmukaisuus ja paikkansapitävyys. Lisäksi oppimistilanteen tavoitteena on, että oppija tietää ja uskoo noihin totuuksiin, ei ainoastaan muista niitä ulkoa mekaanisesti toistaen. (Puolimatka 2003, 234.)

Konstruktivistinen käsitys oppimisesta puolestaan painottaa oppijan omaa aktiivista tiedon rakentamista ja tuottamista, ei niinkään opetuksen kautta vastaanottamista. Perusajatuksena on, että oppija rakentaa käsityksensä asiasta aikaisemman tietorakenteensa pohjalle muokaten omaa käsitystään korjaamalla tai lisäämällä tietoja ja käsityksiä käsiteltävästä aiheesta. Oppijan ajatuskonstruktiota ei arvioida suhteessa todellisuuteen ja siitä saatavaan tietoon, vaan paremminkin ajatellaan todellisuuden rakentuvan näiden ajatusrakennelmien pohjalta. Konstruktivistisessa opetuksessa pyritäänkin tukemaan tätä oppijan tiedon rakentamisen prosessia ja etsitään sellaisia pedagogisia keinoja, jolla voidaan päästä lähemmäksi yleistä tieteellistä käsitystä opittavasta asiasta. (Tynjälä 2003, 224–225.)

Konstruktivistinen oppimiskäsitys nostaa keskeiseen asemaan oppijan ajatusrakennelmat ja siinä mielessä myös arvioinnin ja ajattelun taidot. Tämä on tavoitteena myös realistisessa opettamisessa, mutta suhteutettuna taustalla olevaan totuuskäsitykseen. Opetuksen tehtävänä on siis kehittää valmiuksia kriittiseen arviointiin, mutta arviointi täytyy aina suhteuttaa olemassa olevaan tietoon ja käsitykseen totuudesta. Voitaisiinkin todeta, että konstruktiot ja ajatusrakennelmat ovat hyödyllisiä realistisen oppimiskäsityksen näkökulmasta silloin, kun ne onnistuvat tavoittamaan käsityksen todellisuudesta, joka ei siis itsessään ole riippuvainen näistä ajatusrakennelmista. (Puolimatka 2002, 16.)

Realistinen malli liittyy läheisesti yleissivistävän kasvatuksen ihanteeseen, joka on ollut vallitseva kasvatusmalli aina antiikin ajoista näihin päiviin asti. Oppimisen ajatellaan perustuvan suuressa määrin kulttuurin tarjoamaan perinteeseen siinä mielessä, että laaja yleissivistys takaa käsityksen tietokokonaisuuksista ja käsitejärjestelmistä, joka antaa laajemman näkökulman kuin ainoastaan irralliset tosiasiat tai ajatusrakennelmat. Opetuksen tarkoituksena on auttaa oppilasta ymmärtämään tosiasioiden keskinäisiä suhteita, niiden muodostamaa järjestelmää ja herättää itsenäinen kiinnostus tiedon hankkimiseen. Näin opetus ohjaa oppijaa käsittelemään ja tarkastelemaan ympärillä olevaa maailmaa

omaksumiensa tietorakenteiden puitteissa. Näin ollen yleissivistävä opetus vapauttaa oppijan elämään monipuolisesti suhteessaan todellisuuteen. Opettajan tehtävänä on opiskeluprosessin ohjaus monipuolisten menetelmien avulla, jotka puolestaan tukevat tietokokonaisuuksien ymmärtämistä, kehittävät tiedollisia valmiuksia ja ylläpitävät kiinnostusta oppimiseen. Opetuksen toteuttaminen on mielekästä, jos se suunnitellaan rakentuvaksi aikaisemman tiedon varaan tai kritiikiksi. (Puolimatka 2002, 17–20.)

Puolimatka (1997, 36–37; 2002, 21–22) määrittää konstruktivistisen käsityksen oppimisesta liittyvän länsimaisen kasvatuksen toiseen perusihanteeseen, älyllisen vapauden ihanteeseen, joka nousi tärkeään asemaan valistuksen vaikutuksesta. Tätä määrittelyään hän perustelee sillä, että konstruktivismia kuvastaa vahva usko ihmisen oman ajattelun ja järjen vapauteen. Omilla konstruktioillahan on ensisijainen oikeutus rakentaa tietoa ja käsityksiä todellisuudesta, koska todellisuus ei ole ihmismielen saavutettavissa. Näin ollen konstruktivismi antaa mahdollisuuden erilaisille keskenään ristiriitaisillekin todellisuuden kuvauksille, jotka saattavat olla yhtä päteviä tai hyväksyttäviä. Tynjälä (2003, 226), joka on konstruktivismin edustaja, vastustaa tätä määrittelyä älyllisestä vapauden ihanteesta, mutta myöntää kuitenkin tieto- ja todellisuuskäsityksen paikkaansa pitäviksi. Oppijan aktiivisen tiedon rakentamisen, konstruoimisen painotus vaikuttaa sen, että konstruktivistisessä käsityksessä oppijan aktiivisuus on korostunut ja opettajan rooli on muuttunut oppimisprosessin ohjaajaksi ja tukijaksi (Tynjälä 1999, 61).

Pieniä lapsia kasvatettaessa ja opetettaessa konstruktivistinen käsitys opetuksesta on hyvin optimistinen uskoessaan lapsen kypsyyteen ja kykyyn ohjata omaa kasvuprosessiaan. Tämä käsitys johtaa siihen, että kasvattajan roolia vähennetään ja lapselle annetaan enemmän vapautta oman itsensä, persoonansa ja luonteensa kasvun suuntaamiseen. Realistinen käsitys lapsen kehityksestä ja kyvystä ohjata omaa oppimistaan on nimensä mukaan realistisempi. Ajatellaan, että lapsi tarvitsee kehityksensä varhaisvaiheissa apua osatakseen hahmottaa maailmaa oikein ja säilyttääkseen turvallisuudentunteen. Realistinen käsitys kasvatuksesta ja opetuksesta säilyttää siis enemmän kasvatusvastuuta vanhemmille, kasvattajille ja opettajille. Realistinen oppimiskäsitys uskoo, että lapsi tarvitsee ulkoisen järjestyksen tukea oppiakseen hahmottamaan maailmaa oikein ja osatakseen toimia tarkoituksenmukaisesti. Lapsi tarvitsee apua maailmassa vallitsevien sääntönmukaisuuksien hallintaan, mutta myös eettisen ja sosiaalisen todellisuuden rakentei-

den hallintaan. (Puolimatka 2002, 26–29.) Puolimatka (2002, 30) toteaaakin, että kasvatusuhde on dynaaminen ja se vaatii niin johdonmukaista läsnäoloa lapsen elämässä, että on mahdollista rakentaa lapsen maailmalle kehykset, jotka tukevat hänen yksilöllistä kehitysprosessiaan.

4.3 Opetussuunnitelma

Opetussuunnitelmakäsitteen määrittelyä kuvataan ”Didaktiikan perusteet” –teoksessa kaikkien kasvatustieteiden tapaan hankalaksi tiivistää yhdeksi kattavaksi kuvaukseksi. Opetussuunnitelma osoitetaan kuitenkin keskeisimmäksi dokumentiksi, jossa ilmaistaan opetuksen tavoitteet, opetusaines ja arvioinnin periaatteet, joskus jopa opetuksen menetelmäkäsitykset. Teos määrittää edelleen opetussuunnitelmaa kahdella tyypillisimmällä kuvauksella, joista ensimmäinen määrittää suunnitelman opetussisällön kuvaukseksi ja toinen ennakolta laadituksi kokonaissuunnitelmaksi kaikista niistä toimenpiteistä, joilla pyritään opetukselle asetettuihin päämääriin. (Uusikylä & Atjonen 1999, 46–47.)

Opetussuunnitelmaa määriteltäessä voidaan sanoa, että siihen kirjoitetuissa teksteissä tuodaan esille tai sisällöstä on ainakin tulkittavissa järjestettävän toiminnan arvovalinnat, näkemys ihmisestä ja oppimisesta yleensä. Lisäksi opetussuunnitelma nostaa esille keskeisiä asioita nimenomaan opetussuunnitelman aihealueen tai järjestettävän toiminnan näkökulmasta käsin. Opetussuunnitelma nostaa esille keskeiset osaamisalueet, joihin toiminnassa keskitytään ja osoittaa, mitä kehitetään pitkällä tähtäimellä. Esillä on siis ydinosaaminen ja siinä mielessä keskeisin ja tärkein aines toteutettavasta toiminnasta. Näin Pöyhönen (2004, II/4) kuvaa opetussuunnitelmaa lisensiaatintyössään ”Ajattelen – siis soitan, musiikin opetussuunnitelman käytännöllisiä ja musiikkikasvatustieteellisiä ulottuvuuksia”. Samaa näkökulmaa tukee myös Klemola (2003, 17–21) toimintatutkimuksessaan ”Tukea vuorovaikutukseen – sosioemotionaalaisia taitoja kehittävä opetussuunnitelma liikunnan aineenopettajakoulutuksessa”, jossa hän toimintatutkimuksen periaatteilla pyrkii rakentamaan mahdollisimman toimivaa opetussuunnitelmaa. Lähtökohtinaan opetussuunnittelulle hän määrittää sitoumuksensa ihmiskäsitykseen, tieto- ja totuuskäsitykseen ja käsitykseen oppimisesta.

Opetussuunnitelmaa voidaan myös määrittää opettajien työn ohjaajaksi ja raamittajaksi. Samalla se myös toimii käytännön työvälineenä, yhteisten oppimista koskevien periaatteiden kokoajana ja tiedon lähteenä kaikille työssä mukana oleville ja koulutukseen tai toimintaan osallistuville. Opetussuunnitelmalla on siis monitasoisia tehtäviä ja siinä mielessä sitä voidaan tarkastella monelta eri näkökulmalta käsin. Voidaan todeta, että on olemassa aiottu, kirjoitettu, toteutettu ja koettu opetussuunnitelma ja yleensä vielä kaiken lisäksi piilo-opetussuunnitelma. Tärkeintä olisi, että näiden eri näkökulmien välillä olisi mahdollisimman läheinen tai ainakin riittävä yhdenmukaisuus toiminnan onnistuneen toteutuksen mahdollistamiseksi. (Pöyhönen 2004, II/4–6.) Kirjoitettujen ja todellisuudessa toteutuneiden opetussuunnitelmien kysymykseen tarttuvat myös Karila, Kinon, Niiranen ja Virtanen (2003, 116–117) tutkimuksessaan ”Varhaiskasvatuksen muotoutuminen lastentarhanopettajankoulutuksen opetussuunnitelmissa”. He kuitenkin toteavat, että vaikka kirjoitettu ja koettu suunnitelma ei ole täysin sama, kirjoitettu suunnitelma on toiminut toteutetun opetussuunnitelman lähtökohtana ja siinä mielessä antaa kuvaa ja käsitystä toteutuneesta opetuksesta, mitä itsessään jälkikäteen on vaikeampaa enää todentaa.

Raudaskoski (2000, 33–34) pohtii väitöskirjassaan ”Ammattikorkeakoulun toimintaperustaa etsimässä, toimilupahakemusten sisällönanalyttinen tarkastelu”, että opetussuunnitelmaa voidaan ajatella monitasoiseksi suunnitelmaksi, jossa ajattelun ja todellisen toiminnan tasot tulevat esille tekstissä sekaisin toisiinsa kietoutuneina. Jos toivotaan muutosta todellisessa toiminnassa, muutoksen takana on yleensä myös muutos ajattelutavassa. Saattaakin olla, että opetussuunnitelma on täynnä hienoja ja idealistisia tavoitteita, joita ei todellisuudessa toteuteta. Raudaskoski (2000, 97) lainaa väitöskirjassaan Laakkosta (1999), jonka mukaan todellisen muutoksen hakeminen toimintakulttuurille edellyttäisi muutosta sekä toiminnan että ajattelun tasolla. Näin yleensä koulutusorganisaation muutosta lähdetään toteuttamaan näkyvistä osista kuten tavoitteista, opetussuunnitelmista sekä henkilöstön rakenteesta ja määrästä lähtien. Kallioniemi (2001, 324–326) pohtii samansuuntaisia ajatuksia tehdessään tapaustutkimusta helsinkiläisistä esiopetussuunnitelmista. Tutkimuksessaan hän nimittäin analysoi uskonnollisen kasvatuksen asemaa uuden opetussuunnitelmamuutoksen seurauksena ja etsi, mitä käytännön muutoksia opetussuunnitelmamuutos tuo esiopetuksen uskonnolliseen kasvatukseen.

Opetussuunnitelman rakentamiselle on siis olemassa useita eri tapoja. Opetussuunnitelman periaatteet suuntautuvat luonnollisesti hieman toisistaan poikkeaviksi, riippuen siitä millaisia taustasitoumuksia suunnitelmassa noudatetaan ja mitä pidetään opetuksen keskeisenä aineksena. Varhaiskasvatuksen alueella on käytetty lähinnä kolmen tyyppisiä opetussuunnitelmamalleja. Mallien keskeisimmät erot ovat siinä, millaisena niissä nähdään kasvatuksen merkitys eli mihin kasvatuksella ja suunnittelulla pyritään.

Ensimmäinen malli painottaa ihmiskunnan vuosisataisen kulttuuriperinnön muodostavia tiedonaloja eli kasvatus suunnitellaan kulttuuriperinnön siirtämisen näkökulmasta. Tässä tavoitteena on valmistaa uusi sukupolvi kehittämään tätä perintöä edelleen. Tällainen opetussuunnitelma on yleensä suunniteltu rakentumaan oppiaineista ja niistä koostuvan tietokäsityksen varaan. Toinen malli olisi rakentaa opetussuunnitelma yhteiskunnallisesta näkökulmasta, jolloin sisällöt valitaan lasten tulevien yhteiskunnallisten tehtävien tai elämäntilanteiden sekä yhteiskunnan kehittämisvaatimusten näkökulmasta. Tällaisen opetussuunnitelman ensisijainen tehtävä on yhteiskunnan säilyttäminen ja sen toimintaedellytysten parantaminen. Kolmannessa mallissa puolestaan keskeisenä ajatuksena on pitää mielessä, kenelle opetussuunnitelma kohdistetaan. Suuntauksen edustajat siis korostavat erityisesti lasten valmiuksia, tarpeita ja kiinnostuksenkohteita valitessaan opetussuunnitelmasisältöjä. Keskeisimmät opetussuunnitelman perusteet ovat tällaisessa tapauksessa lasten omat valmiudet ja niiden monipuolinen kehittäminen, yksilön oikeudet, lapsen kiinnostuksen kohteet ja hyvinvoinnin turvaaminen. Kasvatuksessa keskeisin määrittäjä on lapsen vapaus. (Brotherus, Hytönen & Krokfors 1999, 123–128.)

Valtakunnallisen opetussuunnittelun näkökulmasta koulujärjestelmän opetussuunnitelmia tarkasteltaessa voidaan todeta, että keskusjohtoista ja normittavaa opetussuunnittelua on purettua ja pyritty suuntaamaan suunnittelun painopistettä enemmän opettajien asiantuntijatehtäväksi. Tällä on pyritty siihen, että mahdollistettaisiin nopeat muutokset yhteiskunnan entistä kompleksisempien ja muuttuvien tarpeiden seurauksena. Opetussuunnittelussa tuotetaan valtakunnalliselta tasolta opetussuunnitelman perusteet, jonka pohjalta paikallisella tasolla rakennetaan oma paikallinen opetussuunnitelma. Sekä opetussuunnittelun tasolla että opetussuunnitelman sisällöissä on pyritty huomioimaan nyky-yhteiskunnan jatkuva muutoksessa eläminen. Nämä haasteet nostavat esille kysymyksen, millaisen opetus- ja oppimisprosessin välityksellä tällaisiin valmiuksiin oppi-

misessa päästään. Esiiin onkin noussut aikaisempaa vahvemmin kysymys oppimisympäristön muodostamisesta, joka tarjoaa mahdollisuuden kehittää taitoja ja valmiuksia tämän päivän tarpeisiin. (Patrikainen 2000, 20–23.)

Kinos (2002, 124) käsittelee artikkelissaan ”Kohti lapsilähtöisen varhaiskasvatuksen teoriaa” opetussuunnittelutyön toteuttamista riippuvaiseksi siitä, millainen on aikuisen ja lapsen rooli toimijana, jolloin määrittelyn painopiste lähtee opetussuunnitelman oppimiskäsityksen pohjalta liikkeelle. Hän määrittää opetussuunnitelmavaihtoehdot ainejakoiseksi opetussuunnitelmaksi (lehrplan), lasten oppimiskokemusten etukäteissuunnittelua painottavaksi opetussuunnitelmaksi, jossa eheyttäviä aihekokonaisuuksia on pyritty tuomaan ainejakoisuuden tilalle (curriculum) ja lapsilähtöiseksi interaktiivista kokemusoppimista soveltavaksi opetussuunnitelmaksi (practicum). Tämän Kinoksen (2002) jaottelun mukaan aikuislähtöinen ainejakoinen opetussuunnitelma painottaa lähinnä behavioristista oppimiskäsitystä, lapsikeskeinen lasten oppimiskokemusten etukäteissuunnitteluun painottuva opetussuunnitelma konstruktivistista oppimiskäsitystä ja kokemusoppimista soveltava opetussuunnitelma humanistis-kokemuksellista oppimiskäsitystä.

Opetussuunnitelmaa määritettäessä yleensä puhutaan virallisesta koulujärjestelmän puitteissa tapahtuvasta opetuksen suunnittelusta. Nämä periaatteet ovat varmasti sovellettavissa kasvatus- ja opetustehtävään seurakunnallisessa toiminnassa, vaikka niin tarkkaa muodollista toiminnan organisointia, arviointia ja laadun seurantaakaan ei suomalaisen helluntaiseurakunnan parissa ole. Yhdysvalloista yhden suurimman helluntailiikkeen kirkkokunnan, Assemblies of God -seurakuntien opetustyöstä kuitenkin on löydettävissä koko kirkkokuntaa kattava yhteinen kristillisen kasvatuksen opetussuunnitelma, jota jokaisen seurakunnan on mahdollista hyödyntää oman toimintansa toteuttamisessa. Tämä kyseinen Assemblies of God -seurakuntien opetussuunnitelma kattaa kaikki ikäryhmät pienistä lapsista aina aikuisikään asti ja sen tavoitteena on antaa mahdollisimman hyviä apuvälineitä elävän ja vahvan kristillisen elämän kasvattamiseksi. ”Radiant Life” -niminen opetussuunnitelma tai ehkä paremminkin opetussuunnitelman perusteet on vapaasti saatavilla Assemblies of God -seurakuntien internetsivuilta ja kaikkia eri ikäryhmiä koskevista suunnitelmista on saatavilla tarkemmat opetusoppaat, joita voidaan hyödyntää paikallisen toiminnan suunnittelussa ja toteuttamisessa. (Assemblies of God -

kirkkokunnan Radiant Life -opetussuunnitelma 2002.) Suomessa helluntaiseurakuntien opetussuunnitelmat tai ehkä paremminkin toimintasuunnitelmat ovat siis yleensäkin vapaaehtoisia ja paikallisten seurakuntien itsensä tekemiä kokonaisuudessaan. Näin ollen opetussuunnitelmakäytäntö poikkeaa selkeästi eri maissa helluntailiikkeen sisällä.

Opetussuunnitelmatutkimusta on tehty jonkin verran eri näkökulmista erityisesti formaalin opetusjärjestelmän puitteissa. Tässä jo esiteltyjen ja lainattujen tutkimusten lisäksi varhaiskasvatuksen alueella muun muassa Torppa (2004) on tehnyt pro gradu – tutkielmansa opetussuunnitelmien pohjalta aiheesta: ”Katsomusaineet varhaiskasvatuksen, esiopetuksen ja alkuopetuksen ohjaavissa asiakirjoissa ja opetussuunnitelmissa” ja Parviainen (2005) puolestaan on tutkinut esiopetussuunnitelmien ihmisihannetta ja lapsikäsitystä ”Ihmiskäsitys alueellisissa esiopetussuunnitelmissa ihmisihanteen ja lapsikäsityn kautta tarkasteltuna –nimisessä työssään. Helluntailiikkeen sisällä opetussuunnitelmatutkimusta ei ole tehty, lähimmäksi aiheeltaan sijoittuu Vainion (2003) tekemä tutkimus: ”Helluntaiseurakuntien lapsityön laatu avainryhmien näkökulmasta tarkasteltuna”, jossa tarkastellaan lapsityön sisältöjä laadun näkökulmasta lapsityöntekijöiden, lasten ja lasten vanhempien haastattelujen ja kyselyjen pohjalta.

5 TUTKIMUSONGELMAT

Postmodernin ajattelun vahvistuminen yhteiskunnassamme ja sitä kautta moniarvoisuuden sekä erilaisten maailmankuvien lisääntyminen ja niistä nousevien ihmiskäsitysten kirjavuus vaikuttavat vahvasti kasvatus- ja opetustehtävän taustalla sekä työn käytännön toteuttamisessa. Myös oppimiskäsityksen ymmärtäminen on muuttunut opiskelijaa aktiivoimaan ja moninaisuutta painottavaan suuntaan. Sekä kasvatustieteiden että oppimiskäsitysten muutokset ja sitä kautta tulleet muutokset myös opetussuunnittelutyöhön ovat vahvistaneet kasvattajan ja opettajan itsenäisyyttä opetuksen toteuttamiseen ja erilaisten arvojen välittämiseen.

Mielenkiintoni tutkia kristillistä kasvatus- ja opetustehtävää heräsi pohtiessani kasvatuksen ja opetuksen taustalla vaikuttavia arvoja, maailmankuvaa ja yleensäkin käsitystä ihmisestä. Kiinnostuin selvittämään, millainen käsitys kasvatuksesta ja oppimisesta heiluntaseurakuntien sisällä vaikuttaa sekä millaisiin periaatteisiin ja käsityksiin lapsityössä on sitouduttu. Erityisesti kiinnostukseni heräsi seurakunnallisen lapsityön opetussuunnittelua kohtaan, koska opetus- tai toimintasuunnitelmat ohjaavat yhteistä seurakunnan sisällä toteutettavaa lapsityötä ja sen periaatteita ja linjauksia. Näiden ajatusten pohjalta rajasin tutkimuksen ongelmat alla esitettyihin neljään kysymykseen.

1. Millainen on toimintasuunnitelmien käsitys ihmisestä?
2. Millainen on toimintasuunnitelmien käsitys tiedosta ja totuudesta?
3. Millainen on toimintasuunnitelmien käsitys oppimisesta?
4. Millainen on toimintasuunnitelmien käsitys kristillisestä kasvatuksesta?

6 TUTKIMUSMENETELMÄT JA -AINEISTO

6.1 Aineiston hankinta

Tutkielmani tutkimusote on laadullinen ja tutkimusmenetelmä valmiin, kirjallisessa muodossa olevan dokumenttiaineiston eli helluntaiseurakunnista saatujen lapsityön toimintasuunnitelmien analyysi. Aineiston analyysin toteutin sisällönanalyysin keinoilla. Tutkimusta voi kuvata laadulliseksi tutkimukseksi, koska tehtävänäni oli selvittää lapsityöntekijöiden kirjallisten toimintasuunnitelmien kautta heidän käsityksiään ja ymmärrystään kasvatusta- ja opetusfilosofiasta. Erityisesti tässä työssä pyrin kartoittamaan käsitystä nimenomaan jo olemassa olevien toimintasuunnitelmien kautta, jolloin tutkin sitä tietoa ja todellisuutta, joka ohjaa tällä hetkellä seurakunnallista varhaiskasvatusta. (Borg, Gall & Gall 2003, 483.)

Laadullinen tutkimusote oli luonteva valinta, koska tarkoitukseni oli löytää mahdollisimman laaja-alainen näkökulma tutkittavien toimintasuunnitelmien sisältöön. Varsinaista tiedonkeruuta ei tässä työssä tarvinnut suorittaa, mutta laadulliselle tutkimukselle tyypillisesti kuitenkin valitsin tutkimuskohteen, analysoitavaksi pyydettyvät helluntaiseurakuntien lapsityön toimintasuunnitelmat. (Borg, Gall & Gall 2003, 25.)

Tutkimusaineistoni rakentuu siis valmiina olevista dokumenttiaineistoista. Macdonald ja Tipton (1993, 188–195) esittelevät artikkelissaan ”Using documents” dokumenttiaineiston käyttämistä tutkimusaineistona. He määrittävät tutkimuksessa käytettävän do-

kumenttiaineiston sellaiseksi materiaaliksi, joka on suhteessa sosiaaliseen maailmaan, joka on tutkimuksen kohteena. Tällaisia dokumentteja voivat olla esimerkiksi viralliset raportit tai yksityiset aineistot, kuten kirjeet, päiväkirjat tai valokuvat, jopa laulut, rakennukset patsaat ja kirjoitelmat tai erilaiset visuaaliset dokumentit. Yhteisenä kriteerinä näille aineistoille on se, että niiden täytyy jossain määrin kuvata arvoja, mielenkiinnon kohteita tai tarkoituksia niille henkilöille tai yhteisöille, jotka ovat julkaisseet tai tuottaneet dokumentit. (Ks. myös Borg, Gall & Gall 2003, 452.)

Dokumenttiaineiston valinnan yhtenä kriteerinä tutkimusaineistoksi voidaan pitää sitä, että kirjoittaja on jollain tavalla parhaimmillaan kirjallisessa ilmaisussa (Tuomi & Sarajärvi 2002, 86). Dokumenttiaineiston valinnassa täytyy kiinnittää huomiota myös aineiston arviointiin ja tulkittavuuteen. Aineiston täytyisi olla aitoa ja uskottavaa eli siinä mielessä luotettavaa ja mahdollisimman virheetöntä tutkimuksen kohteeksi. Lisäksi tulisi pyrkiä varmistautumaan valitun aineiston edustavuudesta tai merkityksellisyydestä suhteessa niihin dokumentteihin, joita samasta aihepiiristä on olemassa. (Macdonald & Tipton 1993, 195–197.) Nämä aitouden ja edustavuuden kriteerit pyrin toteuttamaan omassa dokumenttiaineistossani luotettavasti, sillä olin saanut jokaisen analyysin kohteena olevan toimintasuunnitelman suoraan helluntaiseurakuntien lapsityön edustajilta eli aineistoni oli suora kopio heidän työssään käyttämästä materiaalista. Aineiston voi myös määrittää merkitykselliseksi siinä mielessä, että opetus- tai toimintasuunnitelmien laatiminen on helluntaiseurakunnallisessa toiminnassa ainakin laajemmassa mittakaavassa ajateltuna aika uutta. Näin ollen tutkimani aineisto on merkityksellistä sen uutuuden takia, mutta myös olemassa olevien suunnitelmien vähyyden takia.

Koska helluntaiseurakunnat ovat pääasiassa yhdistyspohjalle rakentuvia paikallisesti itsenäisiä seurakuntia, mitään maanlaajuista ja siinä mielessä kattavaa opetussuunnitelmaa ei ole seurakunnalliselle lapsityölle olemassa, kuten ei myös muillekaan ikäryhmille suunnatulle toiminnalle. Tästä samasta syystä ei ole opetus- tai toimintasuunnitelman perusteitakaan, jotka rakentaisivat karkeamman viitekehyksen paikallisten toimintasuunnitelmien toteuttamiselle. Jo määrittellessäni kristillistä kasvatusta totesin helluntaiseurakuntien toiminnan olevan perinteisesti enemmän toiminnallista kristillisyyttä kuin kirjoitettuja opinkappaleita tai tarkasti määriteltäviä teologiaa (Kärkkäinen 2002, 68–78). Tämä samansuuntainen tapa on ohjannut myös lapsityötä, jossa vasta viime vuosina on

alkanut jonkin verran esiintymään toimintasuunnitelmia kirjallisessa muodossa. Toisaalta tämä on hyvin luonnollistakin, sillä pääasiassahan opetussuunnitelmia yleensäkin on enemmän tehty formaalin opetus- ja kasvatustyön puolella, mitä suoranaisesti seurakunnallinen toiminta ei edusta.

Tutkimusaineistoni oli seitsemän lapsityöhön rakennettua toimintasuunnitelmaa, koska kiinnostuin saamaan selville nimenomaan kirjallisista suunnitelmista kasvatuksen ja opetuksen taustalla vaikuttavia periaatteita. Kiinnostukseni valmiin aineiston analyysiin nousi osaksi siitä, että kirjallisten suunnitelmien tekeminen seurakuntakulttuurissamme on, ainakin suuremmissa määrin toteutettuna, aika uutta ja toiseksi sen takia, että halusin saada selville, millaista suuntaa ja tukea toimintasuunnitelmat antavat lapsityössä mukana oleville vapaaehtoistyöntekijöille ja heidän kristillisen kasvatuksen toteuttamiselleen. Tietysti on huomattava, että näin lukumäärällisesti kapea määrä toimintasuunnitelmia ei anna mitään yleistettävää tietoa, vaan paremminkin kartoittaa ja antaa suuntaa siitä, millainen kasvatus- ja opetusfilosofia toiminnan taustalla mahdollisesti vaikuttaa. On kuitenkin huomattava, että seitsemästä toimintasuunnitelmasta tutkimuksen analysoitavaksi aineistoksi koostui yhteensä 100 sivua, joten siinä mielessä analysoitava aineisto oli monipuolinen ja laaja.

Tutkimusaineistoni hankinta oli haasteellista helluntaiseurakuntien paikallisen itsenäisyyden takia. Näin ollenhan myös kaikki toimintasuunnitelmat ovat paikallisia ja lisäksi usein yksityisten henkilöiden tekemiä. Koska näitä eri seurakuntien toimintasuunnitelmia ei ole julkisesti saatavilla, päätin hyödyntää lapsityötoimikuntaa, joka vastaa muun muassa helluntaiseurakuntien suurjuhlien lasten tapahtumista Iso Kirja -koulutus- ja konferenssikeskuksen nuorisotoimintojen osaston alaisuudessa. Tämä lapsityötoimikunta koostuu maakunnallisista lapsityöntekijöiden edustajista. Ensimmäisen kerran lähesitin kyseistä toimikuntaa sähköpostikirjeellä, jossa pyysin heitä auttamaan tutkimukseni teossa ja antamaan toimintasuunnitelmiaan joko sähköpostiliitteenä tai postitse. Tämän jälkeen kävin kyseisen toimikunnan palaverissa esittelemässä tutkimustani ja pyytämässä jäseniltä heidän kirjallisia toimintasuunnitelmiaan tutkimukseni aineistoksi. Tämän käyntini jälkeen lähetin myös heti postitse henkilökohtaisen kirjeen ja palautuskuoren sekä pyysin toimikunnan jäseniä lähettämään lupaamiaan toimintasuunnitelmia tutkimustani varten. Näiden kahden pyynnön seurauksena sain neljä toimintasuunnitelmaa

analysoitavakseni. Totesin, että tämä ei ehkä ole vielä riittävä määrä tutkimusaineistokseni, mutta todennäköisintä on, että kyseiseltä kohderyhmältä en enää useampia toimintasuunnitelmia saa tutkimustani varten. Ehkä toimintasuunnitelmia ei useammalla enää ole kirjallisena tai he eivät halua niitä syystä tai toisesta antaa tutkimusanalyysin kohteeksi. Tämän jälkeen sain kolmelta eri lapsityöstä vastaavalta henkilöltä henkilökohtaisesti pyytämällä toimintasuunnitelmat tutkimustani varten. Nyt nämä saamani seitsemän suunnitelmaa olivat siis tutkimukseni analysoitava aineisto.

6.2 Aineiston kuvaus

Analysoitavat toimintasuunnitelmat olivat vapaamuotoisia, yksittäisten seurakuntien lapsityöntekijöiden, lapsityöstä vastaavan tiimin tai vapaaehtoistyönä lapsityöstä vastaavien henkilöiden tekemiä toimintasuunnitelmia seurakunnan lapsityön toteuttamiseksi. Kuvaan alla lyhyesti jokaista suunnitelmaa:

Toimintasuunnitelma 1

Toimintasuunnitelma sisälsi koko seurakunnan lapsityön kokonaistavoitteet ja sen lisäksi kaikki lapsityön ja varhaisnuorisotyön eri toimintamuodot ja niiden jokaisen omat tavoitteet. Tämän lisäksi mukana oli MIX -illan perusrakenne ja pyhäkoulujen opetussuunnitelmat kahdelta kokonaiselta lukuvuodelta ja kahdelta syyslukukaudelta. Lapsityön ideana oli tarjota toimintaa sekä seurakuntalaisten lapsille ja varhaisnuorille että myös seurakunnan ulkopuolisille lapsille ja varhaisnuorille. Toimintasuunnitelma kattoi seuraavat kerhot ja pyhäkoulutoiminnat:

- Royal Rangers -toiminta (partiotyyppinen helluntaiseurakuntien työmuoto)
- MIX -illat (kerho, jossa toiminta tapahtuu erilaisissa kiertävissä tapahtumapisteissä)
- Sivupaikkakunnan lapsityö yhtenä kokonaisuutena
- Pyhäkouluryhmät
  - o Kullanmurut (pikkulapsia)
  - o Sateenkaaripyhäkoulu (vähän isompia)
  - o Lukutoukat (isoimmat lapset)

Näiden suunnitelmien lisäksi toimintasuunnitelma kattoi myös tulevaisuuden visiot, jossa tavoitteena oli perustaa pyhäkoululuokka 4–6 -luokkalaisille ja perustaa Sunday School -tyyppinen systemaattinen raamatunopetus (Ks. lisätietoja esim. amerikkalais-tyyppinen Assemblies of God -seurakuntien aikuisillekin suunnattu Sunday School –opetus Reed & Prevost 1993, 255–263.)

Toimintasuunnitelma 2

Toimintasuunnitelma sisälsi koko seurakunnan lapsityön kokonaistavoitteet. Mukana oli yhden lukukauden mittaiset suunnitelmat pyhäkouluun, puuhakerhoon ja sen lisäksi 6–8 -luokkalaisten Frendi -iltoihin. Mukana oli myös budjettikeskusteluja varten tehty lista lapsi- ja nuorisotyön toiminnoista yhdelle toimintakaudelle ja kopio yhdestä opettajan oppaan johdantosivusta, josta näki puuhailtojen opetussisältöjen perusidean. Koko lapsityön ideana oli tarjota toimintaa sekä seurakuntalaisten lapsille että myös seurakunnan ulkopuolisille lapsille ja varhaisnuorille. Suunnitelma kattoi seuraavat toimintamuodot:

- Pyhäkoulu (lapset)
- Lasten puuhakerho (kaikenikäiset lapset)
- Frendi -illat (6–8 -luokkalaiset)

Toimintasuunnitelma 3

Toimintasuunnitelma sisälsi MIX -iltojen suunnitelman sekä yleisohjeistuksen toimintamuodon rakenteesta, sisällöstä ja toiminnan periaatteista. Työmuoto ilmeisesti oli seurakunnan ainoa tällä hetkellä. Varsinaisia lapsityön kokonaistavoitteita ei ollut, mutta yhden lukukauden mittainen toimintasuunnitelma ja yksittäisten tuntien tarkemmat suunnitelmat sisälsivät eri tapaamiskerroille asetettuja tavoitteita. MIX -iltojen kohde-ryhmänä olivat 9–13 -vuotiaat lapset ja varhaisnuoret, sekä seurakuntaan kuuluvien jäsenten lapset ja varhaisnuoret että seurakunnan ulkopuoliset lapset ja varhaisnuoret.

Toimintasuunnitelma 4

Toimintasuunnitelma sisälsi listoja toiminnan sisällöstä vähän vajaan lukuvuoden ajalta sekä lapsi- että varhaisnuorisotyöstä. Varsinaisia yleistavoitteita toimintasuunnitelmasta ei tullut esille, toiminnan tavoitteet on todennäköisesti otettu suoraan opettajan oppaiksi mainituista teoksista, joita eri kerhoissa suunnitelmien mukaan käytettiin. Tässä toimintasuunnitelmassa niitä ei kuitenkaan erikseen mainita. Mukana oli pyhäkoulun, Perjan-

tai-kerhon ja MIX –iltojen ja 7–13 -vuotiaille poikakerhon karkeat sisältörakenteet, joiden mukaan toimintaa toteutettiin. Toiminta oli suunnattu sekä seurakuntalaisten että seurakunnan ulkopuolisten lapsille ja varhaisnuorille. Toimintasuunnitelma kattoi siis seuraavat kerhot:

- Pyhäkoulu
- Perjantai-kerho
- MIX -illat
- Poikakerho

Toimintasuunnitelma 5

Toimintasuunnitelma ei sisältänyt varsinaisia lapsityön kokonaistavoitteita, vaan koostui enemmänkin sisällöllisistä aihepainotteisista suunnitelmista. Varsinaisia tavoitteita ei oltu oppituntikohtaisesti asetettu, vaikkakin opetuksen sisältö ja usein myös sovellus oli määrätty. Osassa suunnitelmia oli määritelty oppitunneittain muistolause, joka tiivistä tunnin tavoitteen. Toimintasuunnitelmat sisälsivät Kids Time -nimisen toiminnan (todennäköisesti pyhäkoulu) kolmen eri ikäryhmän suunnitelmat yhden lukuvuoden ajalta, todennäköisesti Kids Time:n jatkona toteutetun Lasten Raamis –toiminnan suunnitelmat samoille ikäryhmille yhden lukukauden osalta ja keskiviikkoiltojen 6/7–11 -vuotiaille tarkoitettujen lastentilaisuuksien suunnitelmat yhden lukuvuoden osalta. Toimintasuunnitelma kattoi seuraavat kerhot:

- Kids Time ja jatkona Lasten Raamis
  - o Tuikut (3–5 v.)
  - o Kynttilät (6–8 v.)
  - o Soihdut (8–11 v.)
- Keskiviikkoiltojen lastentilaisuudet (7–11 v.)

Toimintasuunnitelma 6

Toimintasuunnitelmat kattoivat Royal Rangers -toiminnan suunnitelmat kolmen kevät-lukukauden osalta. Yhden lukukauden suunnitelma oli toteutettu idealla, jossa lyhyesti kuvattiin opetuksen sisältö, mahdollinen lähdemateriaali ja oppitunnin tavoite, kaksi muuta lukukautta oli suunniteltu tarkkoina yksittäisinä oppitunteina. Lisäksi mainintana toimintasuunnitelmissa oli leirit ja retket sekä vain teemojen osalta yhden lukuvuoden

yleispätevä idea pyhäkoulujen toiminnasta. Toimintasuunnitelma kattoi seuraavat toimintamuodot:

- Royal Rangers –toiminta (uudisasukkaat)
- Pyhäkoulu

Toimintasuunnitelma 7

Lapsityön toimintasuunnitelma oli osa koko seurakunnan kokonaisopetussuunnitelmaa, joka kattoi kaikki ikäryhmät. Toimintasuunnitelman perusteena oli tuo koko seurakunnalle rakennettu oppimisen ja kasvun opetussuunnitelma, joka osoitti opettajalle toiminnan perusteet ja perusidean, millä periaatteilla toimintaa oli tarkoitus toteuttaa. Tämän lisäksi opetussuunnitelma koostui kaikista systemaattisen teologian ja kristillisen elämän keskeisistä teemoista ja tavoitteista jokaiselle ikäryhmälle soveltuvana. Tämän opetussuunnitelman perusteiden pohjalta oli rakennettu vuosittaiset toimintasuunnitelmat puolentoista vuoden ajalta. Suunnitelmissa kerrottiin oppimisen ja kasvun suunnitelman osoittamia teemoja soveltaen aihe, teksti ja muistolause, joka oli tarkoitus kerhossa tai pyhäkoulussa kulloinkin opettaa. Toimintasuunnitelmat sisälsivät seuraavat toimintamuodot:

- Pyhäkoulu 5–12 -vuotiaille
  - o Kyyhkyset
  - o Opetuslapset

6.3 Aineiston analyysi

Tulosten analyysissä toteutin sisällönanalyysin menetelmää, joka voidaan määritellä teoriasidonnaiseksi laadulliseksi analyysiksi, koska analyysissäni on nähtävissä teoreettisia kytkentöjä, vaikka se ei suoraan nousekaan teoriaa testaavaksi tai pohjautu teoriaan (Eskola 2001, 136–137). Lähinnä tutkimukseni toteutus oli tehty abduktiivisella päättelyllä eli muovasin johtoajatuksen tai johtolangan avulla aineiston analyysin ja havaintojen teon (Tuomi & Sarajärvi 2002, 97).

Aineistoon perehtymisen aloitin lukemalla toimintasuunnitelmat useaan kertaan saadakseni kokonaiskuvan suunnitelmien sisällöstä ja toiminnan periaatteista eri seurakunnis-

sa. Tämän jälkeen valitsin eri värejä kuvaamaan neljää eri tutkimusongelmaani ja alleviivasin toimintasuunnitelmia vuorotellen eri tutkimusongelmien näkökulmasta. Näin sain valittua tekstit, jotka liittyivät suoraan tutkimusongelmiini ja pääsivät tarkemman analyysin kohteeksi. Valitut tekstikatkelmat kirjoitin tekstinkäsittelyohjelmaan ja keskityin analysoimaan tekstejä vuorotellen eri tutkimusongelmien näkökulmasta käsin. Ensin luin kaikki valitut tekstikatkelmat kaikkien toimintasuunnitelmien osalta ja pyrin hahmottamaan kokonaiskäsityksen aineistosta. Tämän jälkeen prosessinomaisesti kävin mielessäni vuoropuhelua teorian, yksittäisen toimintasuunnitelman tekstikatkelmien ja koko tutkimusongelmaa kuvaavien tekstikatkelmien kesken ja valikoin toimintasuunnitelma kerrallaan tekstikatkelmista yhtenäisiä teemoja ja rakenteita, jotka kuvasivat tutkittavaa asiaa. Periaatteenani oli monitasoinen luokittelumahdollisuus, jolloin yksittäinen tekstikatkelma saattoi kuvata useampaakin teemaa monitahoisen sisällöllisen merkityksen johdosta. (Borg, Gall & Gall 2003, 453–455.) Toimintasuunnitelma kerrallaan tapahtuvan teemojen kuvauksen ja merkityssisällön esittämisen jälkeen syvensin teemojen tulkintaa tekemällä yhteenvedon eri toimintasuunnitelmien teemojen välille, jolloin analyysi laajeni käsittämään koko tutkimusaineistoni. (Borg, Gall & Gall 2003, 456–457; Laine 2001, 42; Moilanen & Räihä 2001, 53.)

Teemoittamisen ja yhteenvetojen jälkeen rakensin teemojen pohjalta jokaisesta tutkimusongelmastani toimintasuunnitelmia kuvaavia tyyppejä. Nämä tutkimustyyppit kuvaavat eri toimintasuunnitelmien tapoja tuoda esille kulloinkin käsiteltävänä olevaa aihepiiriä. Tyypittelyssä yhdistelin toimintasuunnitelmat teemojen sisällönkuvausten perusteella ryhmiksi, jotka kuvaavat toimintasuunnitelmien logiikkaa ja tyypillistä tapaa ymmärtää ja kuvata tutkimukseni ongelmia eli käsityksiä ihmisestä, tiedosta ja totuudesta, oppimisesta sekä kristillisestä kasvatuksesta. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 95–96.) Jokaisen tutkimusongelman kohdalla myös nimesin tutkimustyyppit. Tyypeille antamani nimet vaikuttavat värikkäiltä, mutta kuitenkin valinnan perusteena oli löytää kutakin tyyppiä ja sen sisältöä mahdollisimman hyvin kuvaava nimi. Näin jo tyypeille annettu nimi rakentaa käsitystä kyseisestä toimintasuunnitelmien ryhmästä ja sisällöstä.

7 TUTKIMUKSEN TULOKSET IHMISKÄSITYKSESTÄ

Tutkimustulokset ja aineiston analyysin tuon esille vuorotellen tutkimusongelma kerrallaan teemoittelemalla ja tyypittelemällä aineistoa. Tässä ensimmäisessä osassa pyrin kuvaamaan ja analysoimaan tutkimusaineistoani vuorotellen jokaisen toimintasuunnitelman näkökulmasta pyrkimällä löytämään mahdollisimman kattavasti tekstin merkityssisällön ihmiskäsityksen osalta. Tutkimusaineistosta nostamani teemat esitän kursivoimalla ja lihavoimalla teeman otsikon, joillakin teemoilla on lisäksi alaotsikoita, jotka tuon esiin pelkällä kursiivilla. Tämän jälkeen teen yhteenvedon jokaisen ihmiskäsityksen teemoittelun osalta ja esittelen toimintasuunnitelmien pohjalta rakentamani tutkimustyypit.

Toimintasuunnitelma 1

Ensimmäinen toimintasuunnitelma tuo selkeästi opetuksen tavoitteissa ja aihevalinnoissa esille helluntaiteologisen kristillisen *käsityksen ihmisestä, joka tarvitsee pelastusta*. Tätä käsitystä tukee suunnitelman näkökulma, jossa tulee esille, että Jumala on antanut elämälle ohjeet, joita ihmisen tulisi noudattaa, Hän on kuitenkin armollinen ja anteeksiantavainen Jumala. Jumala voi pelastaa ja muuttaa ihmisen, antaa Pyhän Hengen voiman ja ilon. Ihmisen elämän päämääräksi osoitetaan taivas.

Esille nousee vahvasti myös käsitys, että lapsi tarvitsee *henkilökohtaisen suhteen Jumalaan*. Toimintasuunnitelman mukaan Jumala on antanut elämälle tarkoituksen ja rakastaa ihmistä, hän myös tuntee jokaisen ihmisen henkilökohtaisesti. Tämän lisäksi Ju-

mala huolehtii ihmisestä kokonaisvaltaisesti. Jeesus parantaa sairaita ja parantaa ihmistä sisäisesti, Jumala on myös voimallinen varjelemaan lapsen elämää. Kaikki ihmiset, myös lapset voivat olla yhteydessä Jumalaan rukouksen kautta. Tästä henkilökohtaisesta suhteesta toimintasuunnitelma antaa monipuolisen kuvan.

Ihmisen vastuullisuus nousee myös esille toimintasuunnitelmasta. Esille nousee ajatus omasta hengellisen elämän ja Raamatun tuntemisen vastuusta. Samalla nousee lisäksi esille suhde toisiin ihmisiin esimerkiksi lapsen kasvatuksen tarpeen osoittamisena ja kasvatussuhteen esiin nostamisena vaikkapa seuraavista tavoitteista:

- Antaa valmiuksia lapselle hoitaa omaa hengellistä elämäänsä ja tukea lapsen kasvua eri-ikäkausina.
- Suunnitella opetuslapseutuskoulutus 4-6 –luokkalaisille.
- Sitouttaa lapsia hengelliseen kasvuun.
- Kannustaa lapsia omaan uskonelämään.
- Opettaa lapset tuntemaan Raamattua Jumalan sanana.
- Saada lapsille hyvä Raamatun tuntemus.
- Sitouttaa lapset Jumalan sanaan ja lupauksiin.
- Kasvattaa hengellisesti kypsiä nuoria, jotka kykenevät erottamaan hyvän pahasta ja oppivat ajattelemaan omilla aivoilla!!

Voisikin tulkita, että tämän toimintasuunnitelman mukaan nousee esille käsitys vastuullisesta ihmisestä, joka on vastuullinen omasta elämästään ja suhteestaan lähimmäisiin. Teksteissä luodaan kuva yhteisöllisestä ihmisestä, joka tarvitsee toisia ihmisiä myös oman kasvun tueksi. Vielä kasvatusnäkökulmaa ajateltaessa, nousee lisäksi ajatus myös toisten tukemisen vastuusta.

Mielenkiintoisen ajatuksen kristilliselle käsitykselle ihmisestä toimintasuunnitelma tuo laajentamalla näkökulmaa kahdella seuraavalla tavoitteella:

- Antaa lapsille hyvät taidot elämänhallintaan.
- Antaa lapselle mukavaa yhdessäoloa ja vaihtoehtoja elämänhallintaan.

On mahdollista tulkita tavoitteet seurakunnan ulospäin suuntautuvan toiminnan tavoitteiksi, jolloin seurakuntaan kuulumattomalle lapselle tai nuorelle tarjottaisiin elämän perustaksi kristillisiä periaatteita. Näin tulkittuna ihmiskäsitykseen sisältyisi ihmisen ***vapaa tahto***. Näiden edellä mainittujen näkemysten lisäksi toimintasuunnitelmat osoittavat, että lapsi käsitetään ***luovana yksilönä***. Tätä käsitystä ei kuitenkaan pureta auki yhtä tavoitetta laajemmin.

Seuraavat toimintasuunnitelman tavoitteet ja oppituntien sovellukset osoittavat, että ihmisellä, lapsellakin on velvoitteita tai *tehtäviä*:

- Jumala valitsee ja kutsuu lapsen työyhteyteensä.
- Opettaa lapset tuntemaan Raamattua ja palvelemaan srk:ssa.
- Opettaa lapsia palvelemaan.
- Saada lapset innostumaan lähetystyöstä.

Toimintasuunnitelman käsitys ihmisestä osoittaa siis, että ihmisen tarkoitus on myös *palvella Jumalaa* seurakunnan eri tehtävien kautta. Lähetystyön mukana olemisen merkitys nostaa ajatuksen kristillisen henkilökohtaisen uskon välittämisestä uskosta osattomille henkilöille jokaisen, myös lapsen tehtäväksi. Myös oppituntien sovellukset osoittavat selkeästi uskosta todistamisen eli uskosta kertomisen ja siinä mielessä kollektiivisen vastuun ihmisen tehtäväksi.

Jumalan palvelemisen lisäksi nousee esille velvoitteita tai kasvun tavoitteita, jotka ovat elämän *eettisiä periaatteita*. Toimintasuunnitelman tavoitteista ja sisältöjen sovelluksista voidaan nähdä ajatus, että jokaisen tulisi rakastaa Jumalaa ja tuntea Raamattua Jumalan sanana ja nostaa Raamatusta eettisiä periaatteita oman elämän ohjenuoriksi. Toimintasuunnitelmissa puhutaan muun muassa sellaisista eettisistä periaatteista, kuten kuuliaisuuteen sitoutuminen, lahjomattomuus, oikean ja väärän tunnistaminen ja toisten ihmisten hyväksyminen.

Kaikkien edellä mainittujen näkökulmien lisäksi toimintasuunnitelmasta on nähtävissä *käsitys ihmisestä, joka on yhteydessä seurakuntaan*. Jo aikaisemmin mainitsin näkökulmasta, jossa osoitetaan palveleminen seurakunnassa myös lapsen tehtäväksi. Tämän lisäksi osoitetaan, että käsitys ihmisestä sisältää yhteyden muiden uskovien kanssa:

- Saada lapset seurakunnan yhteyteen.
- Kasvattaa lapsen ajattelua ja arvomaailmaa seurakunnan kokonaistavoitetta kohden.
- Välittää lapselle kokemusta siitä, että seurakunta on heitä varten.

Toimintasuunnitelma 2

Toisen toimintasuunnitelman yleistunnelma tavoitteiden ja oppituntien aiheistojen perusteella oli pelastushistoriallinen ja opetuslapseuttava. Varsinaisesti käsitys ihmisestä ei tule suoraan sanallisesti erikseen esille, mutta oppituntien ja tavoitteiden selkeä viesti

on kuitenkin *käsitys ihmisestä, joka tarvitsee pelastusta* ja kristillistä kasvua. Yhden kerhon opetussuunnitelma oli elämäkerrallinen ja kertoi Pietarin elämää soveltaen seuraavaa:

Heikkouksistaan huolimatta hän kohtasi Herran ja vastasi Hänen kutsuunsa. Jumala koulutti ja käytti häntä suurenmoisella tavalla. Tämän pohjalta voit odottaa Jumalan toimivan lasten elämässä. Aivan kuten Pyhä Henki muutti kömpelön kalastajan voimakkaaksi hengelliseksi johtajaksi, Hän vie loppuun alkamansa työn myös lapsen elämässä, joka luottaa Jeesukseen syntisten Vapahtajana.

Henkilökohtainen suhde Jumalaan on kuvattu lyhyesti raamatunpaikalla:

Sallikaa lasten tulla minun luokseni älkääkä estäkö heitä, sillä heidän kaltaistensa on Jumalan valtakunta. Totisesti minä sanon teille: joka ei ota vastaan Jumalan valtakuntaa niin kuin lapsi, ei pääse sinne sisälle. Hän otti lapset syliinsä, pani kätensä heidän päälleen ja siunasi heitä.

Toimintasuunnitelma siis osoittaa, että Jumala rakastaa jokaista lasta ja haluaa olla heidän kanssaan ja pitää heistä huolta. Toimintasuunnitelman tavoitteet osoittavat myös, että rukouksen ja ylistyksen kautta lapsi voi olla yhteydessä Jumalaan.

Ihmisen vastuullisuus voidaan nähdä tässä toimintasuunnitelmassa oikeastaan vain yleisestä tavoitteesta opetuslapseuttaa lapset. Tämä kuvataan koko toiminnan keskeiseksi näkökulmaksi ja kuvatessaan tällaista kasvatussuhdetta ja päämäärää, esiin nousee ajatus vastuullisesta ihmiskäsityksestä. Perustavoitteeksi voisi todennäköisesti määrittää kuvan vastuullisesta ihmisestä kasvattajana, lapsen tehtävänä on vastaavasti kasvaa itse ja kasvaa kasvattamaan muita. Varsinaisesti tämä ei kuitenkaan laajemmin tule esille toimintasuunnitelmassa.

Käsitys ihmisestä tässä toimintasuunnitelmassa sisältää myös *käsityksen ihmisestä, joka on yhteydessä seurakuntaan* ja toisiin ihmisiin. Tämä on määritetty yhdeksi keskeiseksi tavoitteeksi, vaikka sitä ei pureta auki sanallisesti enempää tavoitteissa tai sisälöissä.

Toimintasuunnitelma 3

Kolmannen toimintasuunnitelman rakenne ei sisällä yleisiä toiminnan tavoitteita, mutta oppituntikohtaisia tavoitteenasetteluja löytyy ja niistä on samoin kuin aikaisemmistakin

toimintasuunnitelmista, nähtävissä selkeä helluntaiteologinen *käsitys ihmisestä, joka tarvitsee pelastusta*. Seuraavat oppituntikohtaiset tavoitteet osoittavat tämän selvästi:

- Jumalalla on suunnitelma pelastukseksi.
- Lasten tulee oppia näkemään, että kaikki ihmiset ovat syntisiä ja tarvitsevat Jeesusta.
- Lasten tulee oppia näkemään, että synnissä eläminen johtaa vain kauemmaksi Jumalasta.
- Auttaa lapsia ymmärtämään, että vaikka ihminen on tehnyt väärin Jumalaa vastaan, Jumala kuitenkin tarjoaa pelastusta!
- Auttaa lapsia ymmärtämään, että Jumala pitää lupauksensa pelastuksesta.
- Jeesus rakastaa sinua ja etsii sinua, vaikka et sitä ansaitsisikaan.
- Jumala rakastaa sinua niin paljon, että Jeesus on kuollut puolestasi.
- Jumalan kutsuun kannattaa vastata.

Kaiken kaikkiaan toimintasuunnitelman ote on pelastushistoriallinen ja osoittaa selvästi käsityksen *henkilökohtaisesta suhteesta Jumalaan*. Ihmisen täytyy kääntyä Jumalan puoleen halutessaan pelastusta eli kysymys on samalla myös ihmisen *vapaasta tahdosta*. Ihminen on toimintasuunnitelman mukaan suhteessa uskolliseen ja kaikkivaltiaaseen Jumalaan, joka rakastaa ihmistä ja huolehtii ihmisestä. Hän myös tuntee lapsen yksilönä. Toimintasuunnitelma nostaa esille myös ihmisen vajavaisen luonteen, jolle epäusko on tyypillistä ja luontaista. Tavoitteissa osoitetaan selvästi, että ihminen voi olla yhteydessä Jumalan kanssa rukouksen kautta.

Toimintasuunnitelma nostaa esille myös käsityksen *ihmisen vastuullisuudesta*. Vastuun omasta hengellisestä elämästä toimintasuunnitelma nostaa esiin puhuessaan vapaasta tahdosta. Hengellisen kasvun rinnalle nostetaan lisäksi *henkinen, sosiaalinen ja jopa fyysinen kasvun tavoite*. Seuraavat esille koostetut tavoitteet osoittavat näitä periaatteita:

- Auttaa lapsia ymmärtämään, että Jumalan puoleen kääntyminen on valinnan kysymys.
- Auttaa lapsia ymmärtämään oman valinnan merkitys kuuliaisuuden kohdalla.
- Lasten tulee oppia näkemään, että epäusko ei kannata, koska Jumala tekee sen, mitä on luvannut.
- Kannattaa katsoa Jumalaan, ei itseensä, kun Jumala kutsuu.
- Jumala pitää lupauksensa.
- ...ohjata sekä hengelliseen, henkiseen että sosiaaliseen kasvuun (toimintaosuudet myös fyysiseen kasvuun).

Lapsen tulee oppia uskon ja hengellisen elämän perusteet oman elämän suunnaksi. Tarvitaan henkilökohtaista kääntymistä Jumalan puoleen, myös omat valinnat osoittavat vastuunottamista elämästä. Näistä tavoitteista ja periaatteista on nähtävissä myös vastuu

toisista ihmisistä. Opettajalle annetaan selkeä kasvatustehtävä suhteessa lapsen kasvun ohjaamiseen, tämä on vastuuta lähimmäisistä.

Toimintasuunnitelma kuvaa siis käsitystä lapsesta, jonka *tehtävänä* on *palvella Jumalaa* oppimalla vastaamaan Jumalan kutsuun ja oppimalla näkemään, että Jumalan käskyjä ja kehoituksia kannattaa seurata. Tämän Jumalan palvelemiseen liittyvän näkökulman lisäksi toimintasuunnitelmalla oli vahva painopiste *eettisissä periaatteissa* ihmisen elämässä. Seuraavat tavoitteet kuvaavat esiin nostettujen elämänohjeiden moninaisuutta:

- Lasten tulee oppia, että Jumala on ylpeitä vastaan.
- Lasten tulee oppia se, että Jumala haluaa kuuliaisuutta.
- Kannattaako epärehellisyys?
- Kateus hajottaa.
- Auttaa lapsia ymmärtämään, että pilkkaa ja vastustustakin kannattaa uskollisesti vain kestää, vaikkei kaikkea ymmärräkään, koska kaikki on Jumalan kädessä.
- Jeesus rakasti ja antoi anteeksi silloinkin, kun häntä kohdeltiin väärin.
- On parempi rakastaa toisia iloisella mielellä, kuin riidellä.
- Kannattaa rakastaa lähimmäistä silloin kun Jumala kehottaa, vaikka itse epäiläisikin.
- Rakkaus on Jeesuksen mielen mukainen elämäntapa.

Käsitys ihmisestä, joka on yhteydessä seurakuntaan ja lähimmäisiin nousee kaikkien edellä mainittujen näkökulmien lisäksi selkeästi esille. Tavoitteena on opettaa rakastamaan lähimmäisiä ja itseään Jeesuksen rakkaudella ja ymmärtämään, että jokainen ihminen on minun lähimmäiseni. Lähimmäiselle voi osoittaa rakkautta viettämällä aikaa hänen kanssaan. Muun muassa näillä periaatteilla lapsille opetetaan luonnollista yhteyttä Kristukseen ja paikalliseen seurakuntaan.

Toimintasuunnitelma 4

Neljännestä toimintasuunnitelmasta löytyy aika kapeasti kuvausta ihmiskäsityksestä. Suunnitelma on enemmän käytännönläheinen ohjeistus käytännön työn suunnaksi ilman suurempia tausta-ajatuksia tai ohjeistuksia. Oppituntien aiheista on kuitenkin nähtävissä keskeisenä teemana pelastus, jota kuvataan elämän laivana. Vertauksessa Jeesusta kuvataan uppoamattomaksi laivaksi, Raamattua kompassiksi, kuuliaisuutta ja tottelemista peräsimeksi, rukousta, kiitosta ja ylistystä purjeeksi, lippua Jumalan kunniaksi ja verkkoa armoksi ja totuudeksi. Tästä teemasta ja lyhyistä oppituntien kuvauksista voisi toimintasuunnitelman ajatella sisältävän helluntailaisen *käsityksen ihmisestä, joka tarvitsee pelastusta* elämäänsä. *Henkilökohtaista suhdetta Jumalaan* voisi kuvata oppituntien aiheet, jotka puhuvat rukouksesta, kiitoksesta ja ylistyksestä, Jumalan kunnian ja

Jumalan armosta ja totuudesta. Voidaan ajatella, että ihmisellä on mahdollisuus yhteyden suuren ja armollisen Jumalan kanssa. Näiden luettelomaisten näkökulmien lisäksi löytyy maininta *eettisten periaatteiden* noudattamisesta ja *tehtävästä palvella Jumalaa* olemalla kuuliainen ja tottelevainen. Oppituntien aiheessa osoitetaan myös, että Raamattu näyttää ihmiselle tien, kuinka elämässä tulee toimia.

Toimintasuunnitelma 5

Viidennen toimintasuunnitelman opetusaiheista ja opetuksen sovelluksista on nähtävissä vahva pelastushistoriallinen ote opetuksen toteuttamiselle. Esille tulee selkeästi helluntaiteologinen *käsitys ihmisestä, joka tarvitsee pelastusta*. Jumala on antanut lain, joka opettaa ihmisen ymmärtämään synnin merkityksen ja vain Jeesus voi pelastaa ihmisen synnin vallan alta. Seuraavat tuntien sisällönsovellukset osoittavat tämän käsityksen ihmisestä selvästi:

- Jumala antaa pahat tekomme anteeksi.
- Ottaa pois meidän syntimme.
- Apt. 4: 12 Ei kukaan muu voi pelastaa kuin hän. Mitään muuta nimeä, joka meidät pelastaisi, ei ole ihmisille annettu koko taivaankannen alla.
- Antaa ikuisen elämän.
- Lain tehtävänä on opettaa tuntemaan mitä synti on.

Henkilökohtainen suhde Jumalaan on myös monipuolisesti esillä toimintasuunnitelmassa. Oppituntien aiheet ja sovellukset esittävät selkeän kuvan ihmisestä ja koko luomakunnasta Jumalan luomana. Suhde Jumalaan kuvataan turvalliseksi, Jeesus osoitetaan Herraksi, joka on suunnitellut kaiken, hän rakastaa, antaa anteeksi, parantaa, auttaa, vastaa rukouksiin, huolehtii, johdattaa, tuntee lapsenkin persoonana ja on lapsen ystävä. Ihminen itsessään kuvataan kaikkivaltiaan Jumalan edessä erehtyväisenä ja heikkona, mutta henkilönä, joka saa armon ja voiman Jumalalta:

- Me olemme kaikki yhtä syntisiä ja tasa-arvoisia Jumalan edessä.
- Jumalalle kaikki ovat samanarvoisia.
- Jumala näkee sydämen.
- Jeesus antaa anteeksi mokamme ja virheemme.
- Uudestisyntynyt, uskoon tullut henkilö on uusi luomus.
- Pyhän Hengen voima: Mutta te saatte voiman, kun Pyhä Henki tulee teihin, ja te olette minun todistajani Jerusalemissa, koko Juudeassa ja Samariassa ja maan ääriin saakka.
- Rukouksen voima.
- Jumala antaa rohkeuden.

Toimintasuunnitelman käsitys *ihmisen vastuullisuudesta* osoittaa hänet vastuulliseksi omasta hengellisestä elämästään. Ihmisellä on oikeus ja velvollisuus syntiä tehtyään pyytää syntejään anteeksi, omana vastuuna on myös olla rohkea uskossaan ja omassa kasvussaan. Tämän lisäksi esille tuodaan lähimmäisten rakastaminen ja kavereille uskosta kertominen, joka voisi osoittaa vastuuta myös suhteessa lähimmäisiin.

Ihmisen *tehtävä palvella Jumalaa* nousee myös esille ihmiskäsityksen keskeisenä alueena. Ihmisen tehtävänä olisi tuntea Raamattua ja osoittaa sanoilla ja teoilla Jumalan rakkautta muille ihmisille, jotta hekin tuntisivat ja saisivat osakseen Jumalan tarjoaman pelastuksen. Nämä periaatteet tulevat esille seuraavista sisällönsovelluksista:

- Antaminen.
- Jeesus antaa lähetyskäskyn ja nousee taivaaseen.
- Raamatun sanan tunteminen. 2. Tim. 3: 15 Olet myös jo lapsesta asti tuntenut pyhät kirjoitukset, jotka voivat antaa sinulle viisautta, niin että pelastut uskamalla Kristukseen Jeesukseen.
- Jumalan sanan noudattaminen.
- Jumala antaa tehtäviä. Kuuliaisuus Jumalaa kohtaan.
- Jumala antaa lahjat tehtävään.
- Rohkeus, ei häpeä evankeliumia.
- Meidän tehtävä on näyttää kavereille, kuinka uskova elää.

Näiden tehtävien lisäksi mainitaan *eettiseen* käyttäytymiseen liittyviä *periaatteita*, kuten kuuliaisuus ja luotettava totuuden puhuminen. Näitä eettisiä periaatteita kohti ihmisen toivotaan ja odotetaan kasvavan. Myös *käsitys ihmisestä, joka on yhteydessä seurakuntaan* nousee esille, vaikkakaan ei kovin vahvasti. Sisällönsovelluksissa puhutaan esimerkiksi toisten ihmisten huomioimisesta, rakastamisesta ja kunnioittamisesta sekä kaikkien ihmisten samanarvoisuudesta.

Toimintasuunnitelma 6

Tämä toimintasuunnitelma toi esille *käsityksen ihmisestä, joka tarvitsee pelastusta* kaikkien muiden toimintasuunnitelmien tavoin. Lapsille haluttiin opettaa Jumalan rakkaudesta jokaista ihmistä, myös lapsia kohtaan. Uskoon tuleminen on tarkoitettu myös lapsille ja elämän päämääränä olisi pääsy taivaaseen. *Henkilökohtainen suhde Jumalaan* osoitetaan persoonalliseksi, Jumala kutsuu ihmisen opetuslapsukseksi, huolehtii ihmisestä, johdattaa häntä elämässään ja antaa epäonnistumiset ja rikkomukset anteeksi. Lapsikin voi olla yhteydessä Jumalaan rukoilemalla ja kiittämällä. Jumala on myös Pyhän Hengen kautta lähellä jokaista. Hengellisen kasvun osalta *ihmisen vastuullisuus*

osoitetaan muutamassa tavoitteessa, joissa puhutaan tavoitteesta oppia voittamaan kiusaukset ja oppia rukoilemaan.

Tämän toimintasuunnitelman painopiste ihmiskäsityksen osalta tuntui olevan jokaisen vapaaehtoisessa *tehtävässä palvelulla Jumalaa* ja olla *eettisten periaatteiden* mukaan vastuullinen omasta käytöksestä ja elämästä. Myös ihmisen *vapaa tahto* tuli esille esimerkiksi palvelemisen vapaaehtoisuudessa. Nämä käsitykset tulevat selvästi esille seuraavista tavoitteista ja sisältöjen sovelluksista:

- Kukaan ei ole liian nuori palvelemaan Jumalaa. Se kuitenkin on vapaaehtoista, halun täytyy lähteä suoraan sydäimestä. Jumalan palvelemisessa on tärkeintä, että meillä on puhdas sydän. (1. Sam. 2: 18–26.)
- Luen Raamattua ja rukoilen.
- Meidän tulee olla valppaita ja kuunnella Jumalan puhetta. Jumala puhuu meille Raamatussa ja suoraan sydämessä, kun esim. rukoilemme, myös muulloinkin.
- Samuel halusi toteuttaa Jumalan suunnitelmaa omassa elämässään. Samaa Jumala haluaa meiltä. Me voimme toteuttaa Hänen suunnitelmaansa tutkimalla Raamattua, noudattamalla Hänen käskyjään (tottelevainen) ja rukoilemalla. (1. Sam.3: 15–21.)
- Hän ei pyydä meiltä muuta kuin uskoisimme Häneen ja rakastaisimme toisiamme, kaikki muu tulee itsestään.
- Auttaminen RR -ryhmässä.
- Palvelemisen säännöllisyys.
- Tuntemattoman palveleminen.
- Palvelemien vastavuoroisuus.
- Tottelevainen.
- Ystävällinen.
- Rehellinen.
- Rohkea.
- Anteeksiantava.
- Hanna oli uskollinen Jumalalle ja vei Samuelin temppeliin, koska oli niin luvannut, vaikka se varmasti olikin vaikeaa. (1. Sam. 1: 21–28.)

Vahvan Jumalan palvelemisen ja eettisen painotuksen lisäksi tämä toimintasuunnitelma nosti ihan uutena näkökulmana esille *ihmisen suhteen luomakuntaan* puhumalla luonnon ja hiljaisuuden vaikutuksesta ihmiseen.

Toimintasuunnitelma 7

Viimeinen toimintasuunnitelma antaa laajan ja monipuolisesti kuvatun käsityksen kristillisestä ihmisestä kaikilta systemaattisen teologian alueilta ja erilaisilta elämän alueilta tarkasteltuna. Vahvana keskeisenä käsityksenä on helluntaiteologian mukainen *käsitys ihmisestä, joka tarvitsee pelastusta*. Tämän osuuden määrittelyn voisi jakaa käsittelyn monipuolisuuden takia kolmeen osaan, joissa *ensimmäinen osa* osoittaa ihmisen ja koko

luomakunnan Jumalan luomaksi, ihmisen läheisen suhteen Jumalan kanssa, syntiinlankeemuksen ja synnin seuraukset ihmiselle ja koko maailmalle:

- Alun perin Jumala loi ihmisen omaksi kuvakseen ja Hänen yhteyteensä.
- Jumala antoi ihmiselle erityisen aseman suhteessa muuhun luomakuntaan.
- Ihminen ajatteli ylpeydessään, että on mahtavaa jos saavutan samanlaisen tiedon hyvää ja pahasta kuin Jumala.
- Aadam ja Eeva tunsivat syyllisyyttä tottelemattomuuden jälkeen.
- Tuoda esiin synnin alkuperä; tottelemattomuuden seurauksena tuli sekä ero Jumalasta paratiisista karkottamisen yhteydessä että syyllisyys, turmeltuneisuus ja vaivannäkö.
- Synnin olemus: tottelemattomuus Jumalan tahtoa kohtaan.
- Tavoitteena on painottaa, että Jumala on antanut meille vielä mahdollisuuden päästä Jumalan yhteyteen takaisin ja kertoa, miten se voi tapahtua.
- Aadam ja Eeva karkotettiin paratiisista – he joutuivat eroon Jumalasta.
- Syntiinlankeemuksen seuraukset: vaivannäkö ja raskas työ elämässä sekä kuolemalle alaisuus.
- Syntiinlankeemuksen seuraukset: synnin vaikutukset ja seuraukset ihmisessä.

Toinen osa pelastuksen tarkempaa määrittelyä osoittaa Jumalan pelastussuunnitelman sisällön. Jumala halusi pelastaa langenneen ihmiskunnan synnin vallasta Jeesuksen ristinkuoleman kautta. Uskomalla Jeesuksen sovitustyöhön, ihmisellä on mahdollisuus pelastua ja saada synnit anteeksi. Pelastus on jokaisen henkilökohtainen valinta eli siinä mielessä esiin nousee myös käsitys ihmisen *vapaasta tahdosta*. Uskoon tulossa tapahtuvan uudestisyntymän seurauksena ihmiseen tulee Pyhä Henki sinetiksi todistamaan pelastuksen todellisuudesta. Seuraavat tavoitteet ja sisältöjen selvitykset osoittavat nämä ihmiskäsityksen periaatteet selkeästi:

- Tavoitteena on antaa lapselle kuva alkuperäisestä jumalayhteydestä, siitä mihin Jumala alun perin tarkoitti ihmisen.
- Tavoitteena on selvittää Jumalan pelastussuunnitelma.
- Raamatun pääsanoma on Kristuksen sovitustyö ristinkuoleman kautta.
- Tavoitteena on tuoda esille Jeesuksen ristinkuoleman ja ylösnousemuksen merkitys.
- Raamatun sanoman kautta ihminen kuulee totuuden.
- Jeesus kuoli ristillä, jotta voisimme vapautua synnin seurauksista.
- Jeesus Kristus kuoli ristillä jokaisen ihmisen puolesta, jotta jokainen meistä voisi saada syntinsä anteeksi, (Jeesuksen ristinkuolema) ja päästä sellaiseen yhteyteen Jumalan kanssa, johon Jumala alun perin loi ihmisen (Aadam ja Eeva paratiisissa keskustelivat Jumalan kanssa).
- Tavoitteena on selittää, mitä on henkilökohtainen pelastus ja miten sen voi saada omaan elämään.
- Pelastus on Jumalan suunnitelma. Jokainen meistä ihmisistä on tehnyt syntiä, mutta Jumala rakastaa ihmisiä silti niin paljon, että Hän on antanut ihmisille vielä mahdollisuuden saada pahat teot anteeksi. (Joh. 3: 16 ja esim. Sauluksen kääntyminen)
- Synnin tekemisen ja kapinoinnin vastakohta on Jumalan Sanan totteleminen ja noudattaminen. Tottelemalla Jumalan Sanaa ja uskomalla Jeesukseen ihminen voi saada pelastuksen synnin seurauksista ja päästä jälleen yhteyteen ja sovintoon Jumalan kanssa.
- Uudestisyntymän hetkellä Pyhä Henki tulee ihmiseen sinetiksi, jonka perusteella Jumala tuntee omansa.

Pelastussuunnitelman *kolmas osuus* voisi kuvata pelastuksen, uudestisyntymän seurauksia, sitä miten ihminen uskoon tullessaan saa oikeuden olla Jumalan lapsi ja perii kuoleman jälkeen iankaikkisen elämän taivaassa.

- Ottamalla vastaan totuuden ihmisestä tulee Jumalan lapsi, ja hän pääsee ”Jumalan perheeseen”.
- Välittömästi sillä hetkellä, kun ihminen tulee Jeesuksen omaksi, hän tulee vapaaksi ja kaikki hänen pahat tekonsa ja synnit annetaan anteeksi; hänellä on ”paikka taivaassa”.
- Kuoleman jälkeen uskova saa elää taivaassa ikuisesti Jeesuksen kanssa; siellä on kaikilla ihana olla, koska syntiä ei enää ole.
- Pelastuksen tuloksia: ihminen saa iankaikkisen elämän, joka alkaa jo täällä ja jatkuu ikuisesti taivaassa.
- Tavoitteena on luoda realistinen mutta ei liian pelottava kuva henkilökohtaisen eskatologian alueella (taivas/kadotus) – omaan valintaan perustuva.

Henkilökohtaista suhdetta Jumalaan kuvataan myös hyvin monipuolisesti. Jumala esitellään ihmisen ja koko luomakunnan Luojana. Ihminen on siis luotu ja hänellä on yksilönä arvo ja asema suhteessa Jumalaan. Ihmisen luomistavassa on eroavaisuutta muun luomakunnan luomiseen verrattuna, ihminen onkin asemansa perusteella asetettu hallitsemaan muuta luomakuntaa. Jumala myös tuntee luomansa ihmisen persoonan ja on kiinnostunut siitä. Ihmisen persoonan lisäksi vastaavasti myös Jumalan olemusta ja persoonan piirteitä kuvataan monipuolisesti. Hänet esitellään muun muassa kolminaisuuden kautta, Taivaallisena Isänä, turvallisuuden tuojana, rakastavana, armollisena, yliluonnollisena, kaikkivoipana, johdattajana, neuvojana, auttajana, rohkaisijana, armolahjojen antajana ja ylipäätään Jumalana, johon voi olla henkilökohtaisesti yhteydessä. Näihin kaikkiin Jumalan ominaisuuksiin ihminen on yhteydessä suhteessaan Jumalaan. Seuraavat tavoitteet ja sisällönkuvaukset osoittavat Jumalan monipuolisen persoonan ja hänen yhteytensä ihmiseen:

- Tavoitteena on selittää Isän, Pojan ja Pyhän Hengen olemassaoloa sekä heidän osuutensa kolminaisuuteen.
- Tavoitteena on esitellä Jumala konkreettisena ”Taivaan isänä”, jonka kautta lapsi voi kokea turvallisuutta.
- Ihminen pääsee jäseneksi aivan uuteen perheeseen, ”Jumalan lapseksi”. Tässä perheessä Jumala on jokaisen oma taivaallinen Isä, Jeesus on jokaisen vanhin veli ja toiset uskovat ovat myös meidän veljiä ja sisaria. Taivaallinen Isä rakastaa suuresti perhettään.
- Jeesuksen sovitustyön kautta Jumala osoittaa suurta rakkauttaan ja armoaan ihmiskunnalle.
- Pyhä Henki saa aikaan uudestisyntymisen.
- Tavoitteena tuoda esiin Jumalan yliluonnollisuus ja kaikkivoipaisuus mutta myös oikeudenmukaisuus.
- Pyhä Henki loi uutta elämää (luominen) ja oli mukana erityisten Jumalan suunnitelmaan kuuluvien ihmisten elämässä ohjaten ja vahvistaen (Aabrahamin ja patriarkkojen elämä).
- Pyhä Henki johdattaa myös uskovia.

- Tavoitteena on luoda kuva Jumalasta, joka haluaa johdattaa ”lapsiaan”.
- Tavoitteena on kertoa, mitä johdatus on ja miten lapsi voi itse ”etsiä” Jumalan johdatus-elämäänsä.
- Mitä on johdatus? Ohjausta, neuvomista, auttamista, rohkaisua, arkielämä, elämäntapa; erityiset valinnat.
- Miten Jumala johdattaa? Rukous, Jumalan Sana, Pyhä Henki, olosuhteet, neuvonantajat.
- Jumala huomioi persoonallisuuden. Persoonallisuus – millainen minä olen; ihmisen ainutkertaisuus.
- Jumala tietää mistä minä olen kiinnostunut.
- Tavoitteena on tuoda esiin Pyhän Hengen kasteen merkitystä henkilökohtaisessa elämässä.
- Tavoitteena on selittää Pyhän Hengen olemusta ja armolahjojen toimintaa.

Ihmisen suhdetta Jumalaan kuvataan myös Raamatun tekstien kautta. Toimintasuunnitelmassa osoitetaan Raamattu kirjana, joka on Jumalan puhetta ihmisille edelleen tänä päivänäkin ja sieltä lapsikin voi löytää hyviä elämänohjeita. Raamattua kuvataan Jumalan rakkauskirjeeksi ihmiselle, jonka sanomassa on yliluonnollinen voima ja elämä.

Toimintasuunnitelmasta voidaan löytää myös käsitys *ihmisen vastuullisuus*, jonka mukaan hän vastaa omasta jumalasuhteestaan ja hengellisestä kasvustaan ja on samalla vastuullinen lähimmäinen muille ihmisille. Näitä näkökulmia kuvataan laajasti alla olevissa tavoitteissa:

- Mitä opetuslapsuus on: Halua olla Jeesuksen seuraaja, uskoa ja luottamusta Jumalaan.
- Nöyrymistä, oppimista. (”Isä, sinun tahtosi teen mielelläni”)
- Palvelemista. (”rakasta lähimmäistäsi, niin kuin itseäsi”)
- Seuraamista, toteuttamista (”menkää kaikkeen maailmaan”)
- Kasvu opetuslapsena (”neljä tuolinjalkaa”): uutta – raamatuntutkiminen, vuorovaikutus – henkilökohtainen rukouselämä, yhteys – seurakuntaelämä, eteenpäin – evankelioiminen.
- Tarkoituksena on käsitellä, mitä kaikkea Pietari näki ja oppi Jeesuksen seurassa. Hän kuitenkin epäonnistui, sai anteeksi ja myöhemmin oli johtohahmona apostolien keskeisellä.
- Tavoitteena auttaa terveen jumalasuhteen muodostumiseen.
- Tavoitteena on terveen jumalasuhteen muodostuminen sekä oman itsensä arvostaminen.
- Tavoitteena on ohjata lasta terveeseen itsearvostukseen Jumalan luomana yksilönä.
- Tavoitteena on rohkaista opetuslapsuudessa pysymiseen ja siinä kasvamiseen.
- Tavoitteena on itsenäiseen jumalasuhteen rakentamiseen ja ylläpitämiseen.
- Tavoitteena on tukea hengellisen ja rukouselämän vahvistumista.
- Tavoitteena on rohkaista rukoilemaan toisten puolesta.
- Tavoitteena on kannustaa itsenäiseen rukoilemiseen.
- Tavoitteena on rohkaista kertomaan tunteistaan ja ”hakemaan apua”, jos on siihen tarvetta.
- Tavoitteena on kannustaa vastavuoroisiin ihmissuhteisiin ja myös kaverin tukemiseen.
- Opettaa, että avioliitto on koko elämän pituinen, miehen ja naisen välinen liitto.
- Tavoitteena on ohjata lasta kunnioittamaan omaa perhettään ja vanhempiaan Raamatun esimerkin mukaan.
- Ohjata lasta tiedostamaan oma asemansa ja tehtävänsä perheen keskeisellä.

Tavoitteet ja sisällönkuvaukset osoittavat, että Pyhä Henki kutsuu ihmistä kasvuun, Pyhä Henki kuvataankin ihmisen johdattajana ja ohjaajana. Ihmisen omalle vastuulle kas-

vussa jää Raamatun opiskeleminen, tämä osoitetaan kaikenikäisten tehtäväksi muun muassa esittämällä opiskelumahdollisuuksia pyhäkoulujen, varhaisnuorten opetusiltojen ja seurakunnan kokousten kautta. Omaksi vastuuksi jää myös Jumalan kanssa säännöllisesti ajan viettäminen, rukoileminen ja Jumalan puheen kuunteleminen. Ihmisen halutessa Jumala opettaa, jakaa armolahjoja ja antaa voiman kestää vaikeuksia. Tavoitteissa osoitetaan myös, että ihmisellä on omatunto, joka terveenä ilman vääristyneitä malleja, voi kuulla Jumalan puhetta ja osoittaa ymmärrystä oikeasta ja väärästä. Opiskelumahdollisuuksien esitleminen osoittaa yksinkertaisuudessaan myös kasvatusvastuuta, joka seurakuntalaisilla on toisistaan ja näin vastuun myös lähimmäisistä, muista ihmisistä. Toimintasuunnitelmassa tuodaan myös esille vastuu omasta roolista ja sen tuomasta vastuusta perheessä.

Ihmisen *tehtäväksi* useiden muidenkin toimintasuunnitelmien tapaan tämä suunnitelma osoittaa *palvella Jumalaa* ja noudattaa *eettisiä periaatteita* omassa elämässä. Palvelemista kuvataan evankeliumin eteenpäin viemisenä, taloudellisena avustamisena, omien lahjojen ja taitojen antamisena sekä ylipäätään koko elämän antamisena Jumalan käyttöön. Eettisistä periaatteista puhutaan tavoitteessa, jossa puhutaan kaikkien luonnolliseen elämään liittyvien eettisten arvojen ja periaatteiden kunnioittamisesta omassa elämässä.

Tämä toimintasuunnitelma osoittaa luonnollisena osana myös *käsityksen ihmisestä, joka on yhteydessä seurakuntaan* ja lähimmäisiin. Näissä alla olevissa tavoitteissa ja sisällönkuvauksissa voidaan nähdä tämän yhteyden määritelmää:

- Tavoitteena on esitellä seurakunta uskovan ”hengellisenä kotina”, jossa jokaisella jäsenellä on oma tehtävänsä ja jossa kaikki voivat kokea yhteyttä.
- Tavoitteena selvittää seurakunnan maanpäällinen tarkoitus ja Jumalan antamat tehtävät seurakunnalle.
- Ola hengellisenä kotina ja uskovien keskinäisen rakentumisen paikkana.
- Tavoitteena ohjata lasta muiden ihmissuhteiden arvostamiseen.
- Uhraaminen: apu ja siunaus muille, antamisen siunaus itselle.
- Uhraajan (selitys: taloudellinen tai muu apu/antaminen) motiivi ja uhrin vapaaehtoisuus.
- Muiden ihmisten auttaminen ja palveleminen Jumalan kunniaksi.

Seurakuntayhteyden lisäksi esiin nousee ihmiskäsitystä määritettäessä myös *ihmisen suhde luomakuntaan*. Tämä suunnitelma määrittää suhdetta luomakuntaan laajemmin kuin aikaisemmat toimintasuunnitelmat. Tässä suunnitelmassa osoitetaan selkeästi ih-

misen vastuu suhteessa luontoon ja eläimiin ja lasta pyritään kannustamaan kasvatuksessa arvostamaan luomakuntaa.

- Tavoitteena on herättää lapsessa vastuuntuntoa suhteessa luontoon, eläimiin...
- Tavoitteena on kannustaa lasta arvostamaan luontoa ja muuta luomakuntaa Jumalan luomana tekona.
- Jumala asetti ihmisen hallitsemaan – vastuu: Ihmisen tehtävät suhteessa muuhun luomakuntaan.

Aikaisemmista toimintasuunnitelmista poiketen, tästä viimeisestä suunnitelmasta olisi nähtävissä myös *kristityn ihmisen suhde yhteiskuntaan*. Alla olevat tavoitteet osoittavat esimerkiksi auktoriteettien oikeanlaisen kunnioittamisen ja kristityn vastuun yhteiskunnassa erilaisten ihmisten kesellä:

- Tavoitteena on ohjata kunnioittamaan auktoriteetteja oikealla tavalla.
- Tavoitteena on ”herättää” tajuamaan oma vastuuntunto kristittyinä ja rohkaista arvostamaan raamatullisia elämänohjeita.
- Miten suhtaudun ”ei-kristittyihin” kavereihin?
- Miten elän kristittyinä tässä maailmassa? (miten osoitan uskoani muiden lasten kesellä?)
- Kristityn tehtävä ja vastuu tämän maailman kesellä.
- Opimme kristittyinä yhteiskunnassa olemisesta: Taipukaa Herran vuoksi kaiken maallisen järjestyksen alaisuuteen. (1. Piet. 2: 13.)

Yhteenveto ja tyypittely toimintasuunnitelmien ihmiskäsityksestä

Toimintasuunnitelmista on nähtävissä laaja helluntaiteologinen kristillinen *käsitys ihmisestä, joka tarvitsee pelastusta*. Esille nousee käsitys Jumalan luomasta luomakunnasta ja ihmisestä, joka on suhteessa Jumalaan. Suunnitelmissa kuvataan myös syntiinlankeemus ja synnin tuomat seuraukset ihmiskunnalle. Selkeästi myös tuodaan esille Jumalan pelastussuunnitelma ja osoitetaan jokaisen ihmisen pelastumisen mahdollisuus uskon kautta. Usko ja pelastuminen osoitetaan jokaisen ihmisen henkilökohtaiseksi valinnaksi eli siinä mielessä osoitetaan myös käsitys ihmisestä, jolla on *vapaa tahto*. Lisäksi voidaan nähdä pelastuksen seurauksena Pyhän Hengen vaikutus ihmisessä todistamassa pelastuksen todellisuudesta sekä oikeus Jumalan lapsena iankaikkiseen elämään taivaassa.

Toimintasuunnitelmista tulkittavissa oleva käsitys pelastusta tarvitsevasta ihmisestä on yhteneväinen teoriapohjassa esitetyn helluntaiteologisen ihmiskäsityksen määritelmän kanssa. Tutkimuksen tulokset ovat yhdensuuntaiset Kuosmasen (1993, 33–35, 52–53)

kanssa ja osoittavat ihmisen Jumalan kuvaksi luoduksi persoonaksi, joka särkyi syntiinlankeemuksen seurauksena. Jumala kärsi ja sovitti itse ihmiskunnan synnit Jeesuksen ristinkuoleman kautta. Tähän työhön uskomalla jokainen ihminen voi uudestisyntyä eli pelastua synnistä ja saada alkuperäisen aseman Jumalan lapsena ja iankaikkisen elämän perillisenä. Lisäksi Kuosmanen (1993, 146–153) ja Wyckoff (1995, 418–420) osoittavat edelleen samansuuntaisesti tutkimuksen tulosten kanssa Pyhän Hengen työn selkeää merkitystä uskoon tulleen ihmisen elämässä vahvistamalla kristillistä kasvua ja antamalla voimaa ja valtuutuksia Jumalan palvelemiseen.

Helluntaikristillinen käsitys ihmisestä näiden toimintasuunnitelmien pohjalta analysoituna sisältää pelastumisen lisäksi käsityksen ihmisestä, joka on *henkilökohtaisessa suhteessa Jumalaan*. Jumala osoitetaan ihmisen ja koko luomakunnan Luojaksi, mikä tarkoittaa sitä, että ihminen on Jumalan luoma arvokas yksilö ja persoona. Ihminen osoitetaan luoduksi, jolla on hallitseva asema suhteessa luomakuntaan. Samalla kun ihmisen olemusta kuvataan luoduksi, kuvataan laajasti myös Jumalan olemusta Luojana, kaikkivaltiaana, rakastavana, anteeksiantavana ja armollisena Jumalana, joka haluaa olla persoonallisessa suhteessa jokaiseen ihmiseen. Myös Jumalan huolenpito, johdatus ja varjelus suhteessa ihmiseen osoitetaan selvästi. Raamatun tekstit ja rukous osoitetaan ihmisen mahdollisuudeksi olla yhteydessä Jumalaan.

Toimintasuunnitelmat esittävät myös käsityksen kristillisen *ihmisen vastuullisuudesta*. Ihminen kuvataan vastuulliseksi omasta hengellisestä elämästään ja siinä kasvamisesta, samalla myös osoitetaan myös vastuullinen suhde muihin ihmisiin ja heidän kasvunsa tukemiseen. Tähän henkilökohtaisen kasvun vastuuseen ja lähimmäisten rinnalla elämiseen kiinnittää huomiota myös Davis (2002, 129–130). Hänen näkökulmansa mukaan teoriaosassa onkin esillä periaate elää ja palvella kristittyinä toisten ihmisten rinnalla kasvun tukijana ja ohjaajana olemalla sopivasti riippuvainen ja vastuullinen muista ihmisistä osana seurakuntayhteisöä.

Myös käsitys Jumalaa rakastavasta ihmisestä, jonka *tehtävänä on palvella Jumalaa* ja jolla on selkeät Raamatun pohjalta nousevat *eettiset periaatteet* löytyy toimintasuunnitelmien teksteistä. Selkeäksi tavoitteeksi todetaan jokaisen ihmisen tehtävä kasvaa palvelemaan seurakunnan eri tehtävien kautta Jumalaa ja lähimmäisiä. Palvelemista kuva-

taan evankeliumin eteenpäin viemisenä, taloudellisena avustamisena, omien lahjojen ja taitojen antamisena sekä ylipäättään koko elämän antamisena Jumalan käyttöön.

Palvelevan ihmisen lisäksi toimintasuunnitelmien pohjalta voidaan nähdä *käsitys ihmisestä, joka on yhteydessä seurakuntaan* ja muihin ihmisiin. Vahvana arvona kuvaillaan lähimmäisenrakkautta ja seurakunnan roolia kaikkien uskovien yhteisenä kotina. Nämä näkökulmat tulevat esille myös tutkimuksen teoriaosassa useankin eri henkilön näkökulmien kautta esitettynä. Davis (2002, 129–130) kuvasi palvelutehtävää ja vastuullisuutta suhteessa seurakuntayhteisöön ja Balchin (1998, 35–40) nosti esille määritelmän seurakunnasta, jossa jokaisella on oma tehtävänsä yhteisen päämäärän saavuttamiseksi. Lisäksi Erickson (1985, 1052–1054) nosti esille suhteen muihin ihmisiin myös evankeliumin eteenpäin viemisen näkökulmasta.

Ihmisen suhde luomakuntaan ja kristityn ihmisen suhde yhteiskuntaan esitellään toimintasuunnitelmissa kristillisen ihmiskäsityksen osana. Suhteesta luomakuntaan määritetään vastuullisuus suhteessa luontoon ja eläimiin sekä pyrkimys kannustaa arvostamaan luomakuntaa. Näitä näkökulmia kristilliseen ihmiskäsitykseen tuo esille muun muassa Hirsjärvi (1995, 141–145), joka esittelee ihmisen hallitsevan aseman suhteessa luomakuntaan. Käsitelmä suhteesta yhteiskuntaan laajentaa ihmiskäsityksen määritelmää hyvin ajankohtaisesti ja käytännönläheisesti käsittelemällä konkreettisesti omia arvoja ja periaatteita suhteessa muuhun yhteiskuntaan, seurakunnan ulkopuolella oleviin ihmisiin ja omaan vastuuseen yhteiskunnan aktiivisena toimijana.

Yhteenvetona voidaan todeta, että toimintasuunnitelmista analysoitava kristillinen ihmiskäsitys on selkeästi sitoutunut helluntaiteologiseen tulkintaan ja tulee laajasti määriteltynä esille toimintasuunnitelmien yleisissä ohjeissa, tavoitteiden asetteluissa sekä oppituntien sisällöissä kokonaisuutena teemoittain analysoitaessa. Toimintasuunnitelmien pohjalta on kuitenkin selvästi erotettavissa kolme erilaista toimintasuunnitelmatyyppiä, jotka kuvaavat eri laajuudella käsiteltynä kristillistä ihmiskäsitystä.

Tyyppi 1 rakentuu toimintasuunnitelmista 2 ja 4. Tätä tyyppiä kuvastaa nimi ”Usko”. Painopiste kristillisessä ihmiskäsityksessä on nimittäin ihmisen ja Jumalan suhteeseen ja henkilökohtaiseen uskoon keskittymisessä. Ihmiskäsitystä kuvataan lähinnä yksinomaan

sellaisesta näkökulmasta tarkasteltuna, jossa ihminen tarvitsee pelastusta ja tämä pelastus on mahdollinen Jeesuksen sovitustyön kautta. Tämän näkökulman vahvan painotuksen lisäksi kapeammin, oikeastaan lähinnä mainintana voidaan nähdä ajatus ihmisestä, jolla on velvoitteita, eettisiä periaatteita ja suhde seurakuntaan.

Tyyppiä 2 edustaa toimintasuunnitelmat 1, 3, 5 ja 6. Tälle tyyppille annoin nimen ”Usko Seurakuntalainen”, koska toimintasuunnitelmat kuvaavat laajasti ihmiskäsitystä sekä ihmistä suhteessa Jumalaan pelastusta tarvitsevana yksilönä että ihmistä suhteessa lähimmäisiin ja seurakuntaan. Lisäksi osoitetaan selkeästi ihmisen vastuullisuus ja tehtävä palvella Jumalaa omien kykyjen ja taitojen mukaisesti omalla paikallaan seurakunnan jäsenenä. Myös usko universaaleihin eettisiin periaatteisiin näkyy selvästi. Näiden lisäksi useimmat toimintasuunnitelmat tuovat esille myös suhteen luomakuntaan tai luontoon yleensä. Kristillisen ihmiskäsityksen näkökulmasta tämä tyyppi edustaa laajaa ja monipuolisesti määriteltyä näkökulmaa ihmisestä. Jopa joitakin kristillistä näkökulmaa laajentaviakin ajatuksia on esillä kristillisen ihmiskäsityksen määrittelyssä, kuten luovuuden esiin nostaminen ja henkisten, sosiaalisten ja psyykkisten kasvun tavoitteiden maininta.

Tyyppiä 3 edustaa toimintasuunnitelma 7. Tämä kolmas tyyppi sai nimekseen ”Usko Seurakuntalainen yhteiskunnassa”, koska se edusti kristillistä ihmiskäsityksen määriteltyä tyyppin 2 näkökulmaa selkeästi laajentaen tuomalla esille kristityn ihmisen elinpiirin ja kontekstin. Ihmiskäsityksessä määritettiin siis kristillisen ihmiskäsityksen lisäksi laaja-alaisesti kristityn ihmisen suhdetta yhteiskuntaan ja seurakunnan ulkopuoliseen kontekstiin.

8 TUTKIMUKSEN TULOKSET TIETO- JA TOTUUSKÄSITYKSESTÄ

Tutkimustulokset ja aineiston analyysin tieto- ja totuuskäsityksen osalta tuon esille tässä osassa vuorotellen toimintasuunnitelma kerrallaan teemoittelemalla aineistoa ja kokoamalla yhteenvedon teemoittelun osalta. Tutkimusaineistosta nostamani teemat esitän kursivoimalla ja lihavoimalla teeman otsikon. Lopuksi esittelen toimintasuunnitelmien pohjalta muotoilemani tutkimustyyppit.

Toimintasuunnitelma 1

Ensimmäinen toimintasuunnitelma ei varsinaisesti suoraan käsittele suhdetta tietoon ja totuuteen. Toimintasuunnitelman tavoitteista ja sisältöjen sovelluksista on kuitenkin nähtävissä tieto- ja totuuskäsityksen perusteita. Ensimmäisenä teemana aineistosta nousee esille *Raamatun arvovaltaa* tiedon lähteenä korostava periaate. Opetuksen painopiste on Raamatun kertomuksissa eli opetussuunnitelma nojautuu selkeisiin raamatunpaikkoihin, joiden sisältö ja opetus halutaan tuoda lapselle tiedoksi ja elämän perustaksi. Seuraavat tavoitteet ja sisältöjen sovellukset osoittavat tämän periaatteen selkeästi:

- Opettaa lapset tuntemaan Raamattua ja palvelemaan srk:ssa.
- Opettaa lapset tuntemaan Raamattua Jumalan sanana.
- Opettaa lapsille Raamatun tuntemusta.
- Saada lapsille hyvä Raamatun tuntemus.
- Sitouttaa lapset Jumalan sanaan ja lupauksiin.
- Jumala antoi ihmiselle hyvät ohjeet, joita noudattaa.

Raamatun opettamisen asettaminen tavoitteeksi on sinänsä selkeä osoitus Raamatun opetuksien ja yleensäkin Raamatun sanoman painottamiselle ja siinä mielessä arvovallalle ihmisen, siis myös jokaisen lapsenkin elämässä. Raamatun arvovallan korostamisesta huolimatta toimintasuunnitelman sisällössä ei selkeästi oteta kantaa Raamatun totuudellisuuteen tai sen tulkintatapaan. Yhdessä tavoitteessa kuitenkin sanotaan, että ”opetetaan Raamattua Jumalan sanana”, joka voidaan käsittää niin, että tarkoitetaan Raamatun sanan olevan Jumalan ihmiselle välittämä totuus. Näin tulkittaessa tullaan johtopäätökseen, että Raamatun ilmoitus ja opetukset sellaisia, joita ihmisen tulisi elämässään noudattaa. Toiseksi viimeinen tavoite osoittaa tämän suuntaisen ajatuksen esittäessään, että Jumalan sanaan ja sen lupauksiin sitoutumista pitäisi tukea myös lasten kohdalla.

Toinen näkökulma tai tema suhteessa tietoon ja totuuteen tulee esille toimintasuunnitelmassa muun muassa seuraavista tavoitteista:

- Usko Jumalaan ei ole ostettavissa.
- Opettaa lapsi tuntemaan Jeesus henkilökohtaisesti.
- Helluntain tapahtumat – Pyhän Hengen voima.

Nämä tavoitteet osoittavat, että Jumalaan voidaan olla yhteydessä henkilökohtaisesti uskomalla, myös Pyhä Henki Jumalan yksi persoonista, on annettu ihmisille voimaksi arkipäivän elämään. Näin ollen voitaisiin tulkita, että toimintasuunnitelma uskoo, että ihmisen on mahdollista olla ainakin jollain tavalla *kosketuksissa totuuteen ja tietoon*.

Näiden aikaisempien näkökulmien lisäksi ensimmäisestä toimintasuunnitelmasta on vielä nostettavissa esille näkökulmaa tietoon ja totuuteen *universaalin moraalien ja eettisten periaatteiden* osalta. Seuraavat tavoitteet tuovat esille näitä periaatteita:

- Kasvattaa lapsen ajattelua ja arvomaailmaa seurakunnan kokonaistavoitetta kohden.
- Kasvattaa hengellisesti kypsiä nuoria, jotka kykenevät erottamaan hyvän pahasta ja oppivat ajattelemaan omilla aivoilla!!
- Sovellutus. Oikea/väärä. Valinnat omassa elämässä: tv-ohjelmat, päihteet, tupakka, kaveripiiri jne.
- Lähetystyön kollektiivinen vastuu (??!!)

Tavoitteet osoittavat, että toimintasuunnitelma tuo esille uskoa moraalisiin ja eettisiin periaatteisiin, käsitykseen hyvästä ja pahasta ja pyrkii opettamaan lasta tekemään oike-

anlaisia valintoja henkilökohtaisessa elämässä. Tämän lisäksi lähetystyön tavoitteen opettaminen lapsille osoittaa, että toimintasuunnitelman mukaan on olemassa universaaleja, maailmanlaajuisia periaatteita, jotka pätevät riippumatta ihmisen kotimaasta tai kulttuurista.

Toimintasuunnitelma 2

Toinen toimintasuunnitelma ei tuo kovinkaan voimakkaasti esille käsitystä tiedosta ja totuudesta. Näitä periaatteita on kuitenkin jonkin verran nähtävissä toimintasuunnitelman sisällöissä ja tavoitteissa. Ensimmäisen toimintasuunnitelman tapaan esille ei suoraan nouse käsitystä tiedosta tai totuudesta, ei edes Raamattu tai Jumala itse totuutena tai tiedon lähteenä. Seuraavista tavoitteista on kuitenkin nähtävissä *Raamatun arvovalta* ylitse muun tiedon:

- Lapsityö on Raamatun opettamista lapsille sopivilla tavoilla.
- Lapsityön lähtökohtana lähetyskäsky: ”Minulle on annettu kaikki valta taivaassa ja maan päällä. Menkää siis ja tehkää kaikki kansat minun opetuslapsikseni: kastakaa heitä isän ja Pojan ja Pyhän Hengen nimeen ja opettakaa heitä noudattamaan kaikkea, mitä minä olen käskennyt teidän noudattaa. Ja katso, minä olen teidän kansanne kaikki päivät maailman loppuun asti.” (Matt. 28: 18–20.)

Tiedon lähteeksi lapsityössä osoitetaan Raamatun opetukset ja esimerkiksi raamatunpaikka lähetyskäskystä (Matt. 28: 18–20) osoittaa toimintasuunnitelman tapaa käyttää Raamatun tekstiä suorana perusteena toiminnalle, tässä tapauksessa lapsityön toteuttamiselle. Näin Raamatun sanalle annetaan vahva auktoriteetti ja arvovaltainen, ehkä jopa voisi ajatella, että myös totuuden ja erehtymättömyyden asema. Näin ollen voidaan ajatella Jumala tiedon lähteenä, koska Raamattu on Hänen sanansa ihmisille.

Yhteyttä tai *kosketusta tietoon ja totuuteen* toimintasuunnitelma tuo esille seuraavassa tavoitteessa ja sisällönselityksessä:

- Lapsityön tavoitteena on tehdä lapsista Jeesuksen opetuslapsia.
- Pietarin elämä on ollut monille rohkaisuksi. Heikkouksistaan huolimatta hän kohtasi Herran ja vastasi Hänen kutsuunsa. Jumala koulutti ja käytti häntä suurenmoisella tavalla. Tämän pohjalta voit odottaa Jumalan toimivan lasten elämässä. Aivan kuten Pyhä Henki muutti kömpelön kalastajan voimakkaaksi hengelliseksi johtajaksi, Hän vie loppuun alkamansa työn myös lapsen elämässä, joka luottaa Jeesukseen syntisten Vapahtajana.

Näistä lainauksista on nähtävissä ihmisen mahdollisuus olla yhteydessä Jumalaan kuten Pietari, joka kohtasi Herran ja oli Hänen koulutettavanaan. Samoin myös jokainen lapsi voi olla kosketuksissa Jumalan kanssa Pyhän Hengen kautta. Tätä kohtaamista ja koulutettavana olemisen tapaa ei kuitenkaan toimintasuunnitelmassa tuoda tätä yleistasolla olevaa perustelua tarkemmin esille.

Tämä toimintasuunnitelma edellisen suunnitelman tapaan tuo esille evankelioimisen eli uskosta kertomisen ja evankeliumin eteenpäin viemisen oikeutuksen. Tästä olisi tulkittavissa käsitys oman sanoman totuudellisuudesta suhteessa muihin tietoihin tai tietojärjestelmiin. Siinä mielessä voisi nostaa *universaalien moraalien ja eettisten periaatteiden* olemassaolon tämänkin toimintasuunnitelman näkökulmaksi.

Toimintasuunnitelma 3

Kolmas toimintasuunnitelma ei suoraan käsittele näkemystä tiedosta ja totuudesta. Tavoitteista ja oppituntien ohjaavista osuuksista sekä oppituntien selkeästä perustumisesta Raamatun teksteihin on kuitenkin sisällöllisesti tulkittavissa, että Jumala ja Raamatun sanoma on uskon kohteena. Siinä mielessä esiin nousee edellisten toimintasuunnitelmien tapaan teema *Raamatun arvovallasta* ajateltaessa tietoa ja totuutta. Seuraavat alla esitetyt tavoitteet osoittavat Raamatun tekstien olevan uskon kohteena ja elämän periaatteiden raamittajana. On myös huomattava, että Raamatun tekstejä pidetään luotettavina ja luottamus halutaan opettaa myös kerhossa mukana oleville lapsille.

- Jo Jeesuksen tuntevat lapset saavat hyvän kertauksen evankeliumin perussanomasta. Toiseksi, ne lapset, joille asia on vierasta, pääsevät saavat hyvän peruspohjan evankeliumista. Lisäksi, koska kurssi käyttää aineistonaan ensimmäisen Mooseksen kirjan alkuosaa, se luo hyvän pohjan, josta on hyvä tutustuttaa lapset koko Raamatun sanomaan.
- Tämän tarkoituksena on sitouttaa lapset sekä Kristukseen...
- Lasten tulee oppia näkemään, että Jumalan käskyä ja kehotusta kannattaa seurata.
- Lasten tulee oppia näkemään, että epäusko ei kannata, koska Jumala tekee sen, mitä on luvannut.
- Auttaa lapsia ymmärtämään, että Jumala pitää lupauksensa pelastuksesta.

Kosketus tietoon ja totuuteen eli tässä tapauksessa mahdollisuus olla kosketuksissa

Jumalan kanssa osoitetaan negatiivisen esimerkin kautta:

- Lasten tulee oppia näkemään, että synnissä eläminen johtaa vain kauemmaksi Jumalasta.

Lapsille halutaan siis osoittaa selvästi tavoitteen mukaan, että synti erottaa ihmisen Jumalasta. Kääntämällä tämä ajatus positiiviseksi, voidaan sanoa, että Jumalaan on mahdollista olla yhteydessä pyrkimällä eroon synnistä eli pelastuneella ihmisellä on anteeksianto Jumalan edessä ja siinä mielessä mahdollisuus olla kosketuksissa Jumalaan. Toimintasuunnitelma tuo esille myös sen, että tämä kosketuskohta Jumalaan on vapaaehtoista eli ei siis itsestään selvää jokaiselle ihmiselle, vaan ihmisen tahdosta riippuvaista. Tämä näkökulma osoitetaan seuraavassa tavoitteessa:

- Auttaa lapsia ymmärtämään, että Jumalan puoleen kääntyminen on valinnan kysymys.

Universaalin moraalien ja eettisten periaatteiden näkökulma tulee esille alla olevista tavoitteista:

- Auttaa lapsia ymmärtämään, että vaikka ihminen on tehnyt väärin Jumalaa vastaan, Jumala kuitenkin tarjoaa pelastusta!
- Jo Jeesuksen tuntevat lapset saavat hyvän kertauksen evankeliumin perussanomasta. Toiseksi, ne lapset, joille asia on vierasta, pääsevät saavat hyvän peruspohjan evankeliumista. Lisäksi, koska kurssi käyttää aineistonaan ensimmäisen Mooseksen kirjan alkuosaa, se luo hyvän pohjan, josta on hyvä tutustuttaa lapset koko Raamatun sanomaan.

Ensimmäisestä tavoitteesta on nähtävissä, että opetuksen taustalla vaikuttaa ajatus oikeasta ja väärästä, on siis olemassa periaatteet moraalille ja eettiselle käyttäytymiselle.

Voitaisiin jopa tulkita toisen tavoitteen näkökulman jälkeen, että tätä oikeaa kohti on oikeus ohjata lapsen elämää, sellaisenkin lapsen, joka ei ole evankeliumia koskaan kuulunut.

Toimintasuunnitelma 4

Neljäs toimintasuunnitelma käsittelee hyvin kapeasti tieto- ja totuuskäsitystä. Kuten jo ihmiskäsityksen periaatteita esitellessäni toin esille, tämä toimintasuunnitelma perustuu vertauskuvaan uppoamattomasta laivasta, joka on Jeesus. Raamattu esitellään kompassiksi, kuuliaisuus ja totteleminen peräsimeksi, rukous, kiitos ja ylistys purjeeksi, lippu Jumalan kunniaksi ja verkko armoksi ja totuudeksi. Tästä temasta ja lyhyistä oppituntien kuvauksista voisi toimintasuunnitelman ajatella sisältävän ***Raamatun arvovallan*** ajatuksen, jota ei kuitenkaan perustella millään tulkinnallisilla tai tietoon ja totuuteen perustuvilla näkökulmilla esimerkiksi tavasta suhtautua totuuteen. Yksinkertainen to-

teamus siitä, että Raamattu on kompassi, joka näyttää tien, kuinka toimia elämässä, antaisi kuitenkin viitettä jopa Raamatun vahvaan auktoriteettiasemaan ihmisen elämässä.

Yhteydestä tai *kosketuksesta tietoon ja totuuteen* voidaan osoittaa ainoastaan kuvaus rukouksesta, kiitoksesta ja ylistyksestä. Tosin sitäkään ei suuremmin perustella tai määritellä, millaista yhteyttä näillä saadaan aikaan. *Universaalien moraalien ja eettisten periaatteiden* näkökulmasta voidaan osoittaa puolestaan toimintasuunnitelman pari toiminnallista tietoa, joissa kuvataan, että kerhossa kävijöistä suurin osa on seurakunnan ulkopuolisia lapsia ja että toiminta on evankelioivaa eli evankeliumia julistavaa. Näin ollen voidaan osoittaa taustalta ajatus, että toimintasuunnitelma osoittaisi oikeuden oman sanoman totuudellisuudesta, joka halutaan viedä muidenkin ihmisten tietoon.

Toimintasuunnitelma 5

Viides toimintasuunnitelma ei edellisten suunnitelmien tapaan tuo esille suoraa tieto- ja totuuskäsitystään. Suunnitelma sitoo kuitenkin selkeästi opetuksensa Raamatun kertomuksiin ja raamatunpaikkoihin. Näitä raamatunpaikkoja on käytetty toimintasuunnitelmassa myös muistolauseina lapsille. Sisällölle osoitetusta teemasta ja muistolauseista on selvästi nähtävissä *Raamatun arvovalta* Jumalan sanan välittäjänä ihmisen elämässä.

- Jumalan Sana: Filippus tottelee Jumalaa. (Apt. 8: 4–40.) Muistolause: ”Niin, autuaita ovat kaikki, jotka kuulevat Jumalan sanan ja noudattavat sitä.” (Luuk. 11: 28.)
- Raamatun sanan tunteminen. Muistolause: Olet myös jo lapsesta asti tuntenut pyhät kirjoitukset, jotka voivat antaa sinulle viisautta, niin että pelastut uskomalla Kristukseen Jeesukseen.” (2. Tim. 3: 15.)

Näissä sisällöissä käsitellään Jumalan sanaa Raamatusta muun muassa Filippuksen esimerkin kautta. Apostolien tekojen 8. luvun jakeet 4–40 kuvaavat Filippuksen menevän Jumalan kehotuksesta kertomaan evankeliumia, sanomaa Jeesuksen pelastavasta työstä jokaisen ihmisen edestä etiopialaiselle hoviherralle. Filippus kuuli Jumalan kehotuksen mennä tielle, josta ohi hoviherra kulkisi ja hän totteli. Tällainen Raamatun arvovalta halutaan toimintasuunnitelmassa opettaa lasten elämän perustaksi. Timoteuskirjeen kohta puolestaan osoittaa Raamatun tuntemisen tuovan viisautta, Raamattu osoitetaan näin tässä toimintasuunnitelmassa Jumalan sanaksi, tiedon lähteeksi.

Tämän toimintasuunnitelman osalta mahdollisuutta yhteyteen, *kosketukseen tietoon ja totuuteen* kuvataan mahdolliseksi rukouksen kautta. Rukouksessa osoitetaan olevan voimaa, sillä Jumala kuulee häneen uskovien rukoukset ja kykenee vastaamaan niihin.

- Rukouksen voima: Enkeli vapauttaa Pietarin vankilasta. Muistolause: ” Sillä Herran silmät katsovat hurskaiden puoleen, hänen korvansa kuulevat heidän rukouksensa, mutta Herran kasvat kääntyvät pahantekijöitä vastaan.” (1 Piet. 3: 12.)

Universaalin moraalien ja eettisten periaatteiden määrittely tiedon ja totuuden näkökulmasta ajateltuna tulee esille lähetystyön ja evankelioinnin eli uskosta kertomisen opetuksen kautta. Toimintasuunnitelma esittelee lähetyskäsken perusteena maailmanlaajuiselle evankeliumin levittämistyölle ja siinä mielessä sitoo käsityksensä universaalien, maailmanlaajuisten moraalisten periaatteiden olemassaolon tunnustamiseen.

- Uskaltaa kertoa koulussa kavereille Jeesuksesta.
- Lähetystyö: Jeesus antaa Lähetyskäsken ja nousee taivaaseen. ”Menkää siis ja tehkää kaikki kansat minun opetuslapsikseni: kastakaa heitä Isän ja Pojan ja Pyhän Hengen nimeen.” (Matt. 28: 19.)

Toimintasuunnitelma 6

Kuudes toimintasuunnitelma ei edellä esitettyjen toimintasuunnitelmien tapaan esittele suoraan omaa suhdettaan tieto- ja totuuskäsityksiin. On mahdollista ja hyvin todennäköistä, että suhde Raamattuun oletetaan itsestään selvyydeksi näissä kaikissa toimintasuunnitelmissa ja siksi sitä ei suuremmin ole perusteltu. Tämä toimintasuunnitelman näkökulmat tietoon ja totuuteen painottuvat *Raamatun arvoaltaan* tiedon välittäjänä, mikä tulee esille seuraavissa alla esitellyissä tavoitteissa ja opetuksen ohjeistuksissa:

- Tavoite on, että lapsille välittyy käsitys siitä, että Jeesuksen tulo maailmaan oli tarkoin suunniteltua, eikä suinkaan mikään sattuma.
- ... kerro asiallisesti, että Jeesus rakkautensa tähden halusi kärsiä kaikki kuoleman pelot ja tuskat, jotta meillä olisi pääsy taivaaseen.
- Mieti lasten kanssa, mitä ylösnousemus merkitsee meille jotka elämme 2000-luvulla. Kerro mitä Jeesus sinulle itsellesi merkitsee ja miksi uskot Häneen.

Näissä kohdissa Raamatun sisältö, Jeesuksen tulo maailmaan ja ristinkuolema jokaisen ihmisen syntien takia on kirjoitettu siten, että niistä välittyy tunnelma, että asiat ovat selviä totuuksia sekä lapsille osoitetussa tavoitteessa että opettajalle annetussa ohjeistuksessa. On kuitenkin huomattava, että kaksi viimeistä opettajalle osoitettua ohjeistusta on annettu sellaisessa muodossa, josta voisi nousta esille myös ”neuvottelumahdoli-

suus” ja vaikkapa yhteisöllisen päätöksentekomahdollisuuden olemassaolo. Ohjeessa nimittäin esitetään mietittäväksi lasten kanssa yhdessä ylösnousemuksen merkitystä tämän päivän ihmiselle. Myös viimeinen ohje antaa oman tulkinnan ja määrittelyn mahdollisuuden uskolle ja sitä kautta samalla myös tiedolle ja totuudelle. Uskohan kohdistuu tietoon ja totuuteen Jumalan olemassaolosta. Koko toimintasuunnitelman kontekstiin sijoitettuna nuo tavoitteet kuitenkin ehkä enemmän antavat ohjeistusta opettajalle käyttää osallistuttavaa opetusmenetelmää, kuin asettaa tieto tai totuus suhteelliseksi.

Yhteyden, *kosketuksen tietoon ja totuuteen* voisi tulkita tämän toimintasuunnitelman mukaan tulevan esille Raamattua lukien, rukoillen ja Jeesuksen osoittaman rakkauden kautta. Tuota rakkautta hän osoittaa toimintasuunnitelman mukaan erityisesti lapsia kohtaan.

Toimintasuunnitelma 7

Viimeisestä toimintasuunnitelmasta tulee esille suoraan selkeä kanta tieto- ja totuuskäsitkseen aikaisemmista toimintasuunnitelmista poiketen. Suunnitelmaan on selkeästi kirjoitettu näkemys *Raamatun arvovallassa* tunnustamalla *Raamattu selkeästi totuudeksi*, joka on aito ja luotettava historiallisten ja arkeologisten todistusten kautta, sisällöllisten yhteneväisyyksien todistamana, Raamatun itsensä todistamana ja kirjoittajiensa todistamana, jotka olivat alkuperäisten tapahtumien silminnäkijöitä ja siinä mielessä vakuuttavia todistajia. Nämä toimintasuunnitelman perusmääritykset osoittavat vahvan kannanoton suhteessa tietoon ja totuuteen, joka on yksiselitteinen käsitys siitä, että Raamatun sano ma on totuus.

Toimintasuunnitelma osoittaa myös *Jumalan kaiken olemassa olevan Luojaksi*. Toimintasuunnitelma osoittaa selkeästi *Jumalan iankaikkisuuden ja maailmasta riippumattoman olemassaolon* seuraavissa sisällönkuvauksissa:

- Tavoite esitellä Jumala suurena Luojana, joka on luonut kaiken ja josta kaikki on lähtöisin.
- Jumala katsoi hyväksi luoda maailmankaikkeuden; Jumala on luomakunnan ylin auktoriteetti, ja hänen Sanallaan ne pysyvät voimassa.
- Jumala on aina ollut, Hän on ikuinen.
- Jumalan olemassaolo on iankaikkista; Hän on aina ollut ja tulee aina olemaan.
- Jumalan olemassaolo on maailman yläpuolella olevaa, maailmasta riippumatonta olemassaoloa.
- Jumala on kaikkien asioiden alkuperä, lähde.

- Jumala on kaikkietävä.
- Jumala on kaikkivaltias ja viisas.

Edellä esitetyistä sisällönkuvauksista voidaan todeta, että toimintasuunnitelmasta on nähtävissä myös käsitys tiedosta siinä mielessä, että **Jumala osoitetaan kaikkietäväksi ja viisaaksi**. Voidaan siis selkeästi käsittää toimintasuunnitelmasta tietokäsitykseksi periaate, että Jumalan olemuksessa yhdistyy kaikki tieto ja totuus. Raamatun välityksellä Jumala puolestaan on antanut oman Sanansa, tiedon totuudesta ihmiselle elämän perustaksi. Näin ihmiselle on annettu mahdollisuus olla **kosketuksissa tietoon ja totuuteen**. Tämä tulee esille seuraavista tavoitteista ja sisällönkuvauksista:

- Tavoitteena esitellä lapsille Raamattu kirjana, joka on Jumalan puhetta ihmisille yhä tänäänkin...
- Raamatun todisteita Jumalan olemassaolosta.
- Raamatun sanoman kautta ihminen kuulee totuuden.
- Ottamalla vastaan totuuden ihmisestä tulee Jumalan lapsi, ja hän pääsee ”Jumalan perheeseen”.

Yhteys Jumalaan ja sitä kautta kosketus tietoon ja totuuteen osoitetaan myös seuraavissa sisällönkuvauksissa ja tavoitteissa:

- Jumalan olemassaolo on läsnäolevaa, Hän on kaikkien asioiden sisäpuolella.
- Tavoitteena esitellä lapsille Raamattu kirjana, joka on Jumalan puhetta ihmisille yhä tänäänkin...
- Tavoitteena esitellä Kristuksen inhimillinen ja Jumalallinen olemus.
- Tavoitteena selittää Kristuksen lihaksisyntyminen (inkarnaatio) ja Kristuksen tehtävä.
- Lihaksituleminen (inkarnaatio) tapahtui Jeesuksen syntyessä; inkarnaation merkitys ihmiskunnalle.
- Uudessa testamentissa Pyhä Henki on voimana korkeudesta. Apostolien teoista lähtien erityinen Pyhän Hengen vuodatus on luvattu kaikille uskoville!
- Syntiinlankeemus – miksi ihminen lankesi? Ihminen ajatteli ylpeydessään, että on mahdollista jos saavutan samanlaisen tiedon hyvästä ja pahasta kuin Jumala.
- Tottelemalla Jumalan Sanaa ja uskomalla Jeesukseen ihminen voi saada pelastuksen synnin seurauksista ja päästä jälleen yhteyteen ja sovintoon Jumalan kanssa.
- Miksi on hyvä rukoilla? Koska Jumala kuulee ja vastaa rukouksiin.

Jumala osoitetaan olevan kaiken yläpuolella, mutta samalla myös kaikkialla läsnäolevana persoonana, joka puhuu ihmiselle Raamatun kautta. Jeesuksen inhimillinen elämämaan päällä on osoitus Jumalan lähestymisestä ihmistä kohtaan ja Pyhän Hengen voima kaikkien uskovien elämässä on selkeä osoitus yhteydestä kolmiyhteiseen Jumalaan. Ihmisen ero Jumalasta osoitetaan johtuvaksi syntiin lankeamisesta ja nimenomaan haluksi saada jumalallinen tieto syömällä paratiisin hyvän ja pahan tiedon puusta. Ihmisen tottelemattomuus on siis syy eroon Jumalasta, mutta syntien sovituksen kautta on mahdollis-

ta korjata rikkoutunut yhteys Jumalan kanssa. Rukous osoitetaan uskovan mahdollisuudeksi olla yhteydessä Jumalaan.

Tästä viimeisestä toimintasuunnitelmasta on nähtävissä myös tekijöiden ajatus yleismaailmallisesta, *universaalista moraalista ja eettisistä periaatteista*. Toimintasuunnitelman tavoitteet nimittäin osoittavat seuraavaa:

- Jumala halusi, että ne ihmiset, jotka ovat saaneet armahduksen Jumalalta ja syntinsä anteeksi, vievät sanomaa tästä niille, jotka eivät tiedä mitään Jumalan rakkaudesta.
- Raamattu on elämän ohjekirja.
- Opettaa kunnioittamaan kaikkea luonnolliseen elämään kuuluvia arvoja ja periaatteita.

Tavoitteet osoittavat selvästi näkemyksen evankeliumin sanoman viemisestä kaikille ihmisille, jotka sitä eivät vielä ole kuulleet, samoin osoitetaan tavoite kunnioittaa kaikkia luonnolliseen elämän kuuluvia arvoja ja periaatteita. Samoin kuin osassa aikaisempia toimintasuunnitelmia, tästäkin suunnitelmasta on tulkittavissa ajatus Raamatun sanoman totuudesta ja siinä mielessä oikeutus viedä totuus kaikkien tietoon.

Yhteenveto ja tyypittely toimintasuunnitelmien tieto- ja totuuskäsityksestä

Toimintasuunnitelmien teemojen analysoinnin kautta voidaan kuvata käsitys tiedosta ja totuudesta *Raamatun arvovaltaa* tiedon ja totuuden lähteenä korostavaksi. Oikeastaan totuus- ja tietokäsitys löytyy niinkin vahvasti ja yksiselitteisesti esitettynä, että *Raamattu* määritetään toimintasuunnitelmassa *selkeästi totuudeksi* historiallisten ja arkeologisten todistusten kautta, sisällön yhtenevyyden todistamana, Raamatun itsensä todistamana ja alkuperäisten silminnäköjien todistamana, jotka myöhemmin ovat toimineet Raamatun kirjoittajina.

Toimintasuunnitelmien pohjalta voidaan osoittaa myös käsitys *Jumalasta kaiken olemassa olevan Luojana*. Lisäksi esiin tulee *Jumalan olemassaolo iankaikkisena ja maailmasta riippumattomana*. Tietokäsityksen kannanotto on myös selkeä osoitettaessa käsitys siitä, että itsessään *Jumala on kaikkietävä ja viisas*. Yhteenvetona voidaan siis todeta toimintasuunnitelmien tieto- ja totuuskäsitykseksi Jumalan olevan kaiken tiedon ja totuuden lähde ja antamalla Sanansa Raamatun teksteissä ihmiselle, hän antoi ihmisille mahdollisuuden olla *kosketuksissa tietoon ja totuuteen*. Jumala kuvataan myös kaikkialla läsnäolevaksi ja samalla kaiken yläpuolella olevaksi persoonaksi, joka

puhuu ihmiselle Raamatun kautta. Jeesuksen inhimillisyyden kautta Jumala on lähestynyt ihmistä, samoin Pyhän Hengen voima jokaisen uskovan elämässä vahvistaa käsitystä yhteyden mahdollisuudesta kolmiyhteiseen Jumalaan. Synti määritetään alkuperäiseksi syyksi eroon Jumalan ja ihmisen välillä, mutta Jeesuksen ristintyö antaa mahdollisuuden syntien sovituksen kautta tämän tilan korjaamiseen. Myös rukous esitetään selkeäksi mahdollisuudeksi olla kosketuksissa, yhteydessä Jumalaan.

Toimintasuunnitelmien käsitys tiedosta ja totuudesta vastaa näiden edellä mainittujen näkökulmien mukaan Puolimatkan (2002, 15) esittelemän teologisen realismin käsitystä, joka pitää totena Jumalan olemassaoloa. Samoin kuin toimintasuunnitelmat, myös tämä teologisen realismin näkökulma osoittaa, että Jumalan olemassaolo ei ole ihmismielestä tai ihmisten uskosta riippuvaista. Vaikka realistinen totuuskäsitys ei varsinaisesti ota kantaa tiedon saamiseen todellisuudesta, siihen liittyy kuitenkin oletus tiedon saamisesta, vaikkakin inhimillisesti ihmisen rajallisen kyvyn mukaisesti tietoa korjaamalla ja muokkaamalla suhteessa todellisuuteen. Toimintasuunnitelmien käsitys totuudesta ja tiedosta sekä mahdollisuudesta olla kosketuksissa tietoon on hyvin samansuuntainen tämän realistisen periaatteen kanssa.

Toimintasuunnitelmat esittelevät myös käsityksen yleismaailmallisen, *universaalien moraalin ja eettisten periaatteiden* olemassaolosta. Tätä periaatetta tukee selkeästi tavoitteet viedä evankeliumin sanomaa kaikille ihmisille kaikkialla maailmassa, jotka sitä eivät vielä ole kuulleet. Lisäksi vahva Raamatun pohjalta nousevien eettisten arvojen ja periaatteiden kunnioittaminen ja asettaminen elämän ohjenuoraksi tukee tätä käsitystä universaalista moraalista. Myös ajatus Raamatun totuudesta antaa toimintasuunnitelmien mukaan oikeuden viedä sanomaa eteenpäin kaikkialle maailmaan. Raamatun lähetyskäsky esitellään perusteena maailmanlaajuiselle evankeliumin levittämiselle. Nämä universaalien moraalin ja eettisten periaatteiden käsitykset ovat samansuuntaisia Puolimatkan (2002, 15) esittelemän moraalirealismien periaatteiden kanssa. Moraalirealismihan käsittää, että on olemassa moraalisia tosiasioita, jotka ovat ihmisistä ja kulttuureista riippumattomia huolimatta siitä, miten ihmiset ne periaatteet hyväksyvät. Tämä on vastakkainen asetelma konstruktivistisen tietokäsityksen kanssa, jonka mukaan ihmisellä ei ole mahdollisuutta tavoittaa todellisuutta aistihavaintojen kautta ja totuus rakentuu

enemmänkin ihmisten sisäisten ajatusrakenteiden vaikuttamina (Tynjälä 2003, 223–225).

Yhteenvetona käsitys tiedosta ja totuudesta tulee toimintasuunnitelmista teemoittain analysoituna esille aika monipuolisesti ja selkeästi määriteltynä. Voidaan myös todeta, että tieto- ja totuuskäsitys sitoutuu selkeimmin realistiseen käsitykseen tehden aika selvän eron konstruktivistisesta tieto- ja totuuskäsityksestä. Toimintasuunnitelmista on kuitenkin selkeästi erotettavissa kahdenlaisia toimintasuunnitelmatyyppejä tieto- ja totuuskäsityksen näkökulmasta määriteltynä.

Tyyppi 1 rakentuu toimintasuunnitelmista 1, 2, 3, 4, 5 ja 6. Nämä toimintasuunnitelmat saivat nimekseen ”Varma Huoleton” karrikoiden tapaa, jolla totuus- ja tietokäsitys tuli esille kirjoitetuista suunnitelmista. Tulkitsemalla yleisiä tavoitteita ja oppituntisuunnitelmia tämän tyyppin mukaisista toimintasuunnitelmista pystyi näkemään Raamatulle annetun arvovallan, johon toimintaa ja opetussisältöjen totuudellisuutta selkeästi perustettiin. Raamatun arvovaltaa totuutena ei kuitenkaan suoraan määritetty. Myös usko universaaliin moraaliin ja etiikkaan oli nähtävissä sellaisessa viitekehityksessä, jossa etikan periaatteet nousevat Raamatusta ja perustuvat kristillisiin arvoihin. Suoraan tätäkään ei kuitenkaan määritetty yhdessäkään toimintasuunnitelmassa. Tieto- ja totuuskäsitykseen liittyvä näkökulma ihmisen mahdollisuudesta olla kosketuksissa totuuteen ja tietoon tulee siinä mielessä esiin näiden toimintasuunnitelmien osalta, mitä ajatellaan ihmisen suhteesta Jumalaan ja Raamatun ilmoitukseen. Tyyppin 1 toimintasuunnitelmien nimi ”Varma Huoleton” viittaa ajatukseen siitä, että toimintasuunnitelmia analysoitaessa voidaan käsittää, että tekijät ovat välinpitämättömiä tieto- ja totuuskäsityksestä, eivät ymmärrä sen merkitystä tai mahdollisesti pitävät tieto- ja totuuskäsitystä seurakuntakontekstissa itsestään selvänä ilman määrittelyäkin.

Tyyppi 2 perustuu toimintasuunnitelman 7 pohjalle ja sai nimekseen ”Varma Määrittelmä”, koska tämä toimintasuunnitelma paneutuu tieto- ja totuuskäsityksen määrittelyyn varmasti ja perusteellisesti. Määrittely osoittaa tieto- ja totuuskäsityksen selkeästi pohjautuvan Raamatun totuudellisuuteen sekä Jumalaan kaikkietävänä tiedon ja viisauden lähteenä. Tähän tietoon ja totuuteen ihmisellä on todellinen mahdollisuus olla kosketuk-

sisä Raamatun ilmoituksen ja henkilökohtaisen jumalasuhteen kautta. Toimintasuunnitelma tuo myös selkeästi esille uskon universaaliin moraaliin ja eettisiin periaatteisiin.

9 TUTKIMUKSEN TULOKSET OPPIMISKÄSITYKSESTÄ

Oppimiskäsityksen osalta tuon tässä osassa esille tutkimustulokset ja aineiston analyysin toimintasuunnitelma kerrallaan teemoittelemalla aineistoa ja kokoamalla yhteenvedon teemoittelun osalta. Tutkimusaineistosta nostamani teemat esitän kursivoimalla ja lihavoimalla teeman otsikon. Lopuksi esittelen toimintasuunnitelmien pohjalta muotoilemani tutkimustyyppit.

Toimintasuunnitelma 1

Ensimmäisestä toimintasuunnitelmasta tuli esille yleistunnelmana tai yleiskäsityksenä koko toimintasuunnitelman muotoa ja rakennetta arvioitaessa, että suunnitelma kattaa hyvin koko opetus- ja oppimisprosessin eri vaiheet. Kokonaistoiminnalle oli asetettu selkeät tavoitteet, jotka sisälsivät koko seurakunnan kaiken lasten ja varhaisnuorten parissa tehtävän työn. Tämän lisäksi tavoitteet oli asetettu jokaiselle toiminta-alueelle myös erikseen. Tavoitteet oli rakennettu siten, että ne antoivat selkeän peruslähtökohdan opettajalle toiminnan toteuttamiseksi samalla korostaen lapsen aktiivista roolia oppimisprosessissa. Oppituntien suunnittelussa oli tuotu selkeästi esille käsiteltävä teema, sisältö ja sisällönsovellus, lisäksi suuressa osassa tunteja oli kirjattu ylös opetusmateriaalia tai toiminnallinen osuus, osassa tuntisuunnitelmia oli jopa laulut valittuna etukäteen sopimaan tunnin teemaan. Lisäksi suunnitelma kattaa myös resurssien huomioimisen. Tätä kokonaisuutta arvioidessa välittyy käsitys, että toimintasuunnitelmassa on huomioitu opetus- ja oppimisprosessin kokonaisuus monipuolisesti ja kokonaisvaltai-

sesti rakentamalla oppimiskokemukset yhtenäisiksi ja mahdollisuuksien mukaan parhaiten teemaa ja käsiteltävää sisältöä ja sen oppimista tuk evaksi.

Toimintasuunnitelman yleinen periaate *oppituntien tai kerhojen kokonaissuunnittelu* ta tulee hyvin esiin esimerkiksi MIX-iltojen rakenteesta:

- MIX –iltojen rakenne:
  1. Aloitussessio: (Sisältää eri aineksia: näytelmä, nukketeatteri, musiikkiesitys, sketsi, hengellinen opetus, rukous, sääntöjen kertaus jne.) kesto noin 15 min.
  2. Pajat: (Riippuen lapsimäärästä n. 8–10 pajaa. Huomioiden poikien ja tyttöjen erilaiset kiinnostuksen kohteet. Pajojen välillä lapset kiertävät vapaasti oman mieltymyksensä mukaan.) Kesto n. 1 tunti.
  3. Lopetussessio: (Lapsilauman yhteenkoonti, iltarukous/ ylistyshetki, mahd. palkintojenjako jne.) Kesto n. 15 min.

Kuvauksesta näkee, että toiminta on suunniteltu alusta loppuun asti, tämä antaa ainakin edellytyksen sille, että opetus- ja oppimisprosessin kokonaisuus otetaan huomioon. Näin opittavat asiat eivät jäisi vain irralliseksi tiedoksi lapsen mieleen. Tällaista kokonaisvaltaista suunnittelua ja opetusmenetelmien monipuolista hyödyntämistä käytetään tämän toimintasuunnitelman mukaan ainakin seuraavien aiheiden kohdalla, joissa *opetusmenetelmät* on luovasti yhdistetty käsiteltävään tiedolliseen aiheeseen:

- Etsimme elämän tarkoitusta mm. karkkiaarteiden avulla.
- Tappelevat savijumalat: Tehdään osallistumistaulu ja muotoillaan ”savesta” omakuva.
- Voidaan käydä koko kertomus läpi esim. näytelmänä.
- Uudet laintaulut: Isojen kanssa voidaan tehdä esim. laintaulut, tai esim. pyhäkoulusäännöt, tai pelisäännöt johonkin leikkiin. Pienten kanssa voidaan esim. leikkiä liikennepoliisia, ja keskustella vaikkapa kodin säännöistä.
- Pienten kanssa voidaan käyttää esim. flanelloja tai sormiteatteria. Lapset voivat myös itse esittää.
- Daavidin ja Joonatanin ystävyys: Voidaan keskustella ystävydestä, vert. koulukiusaaminen. Pienten kanssa: Keskustellaan ystävydestä, ystävyden menettämisestä. Rakkautta on –palapeli.
- Tehdään esim. ”vaarallinen elämänpolku, jossa oma enkeli varjelee.
- Lapset voivat kertoa itse. Voidaan näytelläkin.
- Keskustellaan...
- Harjoitellaan palmusunnuntaita varten paraatia kaikkien lasten kanssa. Askarrellaan leivät!!

Näiden edellä mainittujen esimerkkien pohjalta voidaan ajatella, että toiminta on opetusmenetelmiltään rikasta ja monipuolista. Menetelmä ei rutiinomaisesti ohjaa toimintaa, vaan opetettavan sisällön aiheeseen sopiva menetelmä tukee loistavasti sisällönsovellusta lasten arkielämään.

Toimintasuunnitelmasta tulee esille myös lukuisia erilaisia *toiminnallisia menetelmiä ja toimintamuotoja*, joita kerhot sisältävät, kuten:

- Laulut, näytelmä, nukketeatteri, musiikkiesitys, sketsi, katukoris, graffitin teko, ruutuhyppely, katumaalaus, skeittaus, erilaiset taitoradat (pyörällä, mikroautolla, mönkijällä, rullaluistimilla jne.), jousiammunta, mölkkö, erilaiset liikunnalliset leikit (polttopallo, purkkis, hipat jne.), leivonta, askartelu, puutyö, nuijasähly, nassikkapaini, nyrkkeily, räppäys/ musiikin tuottaminen, draama/ näytelmien tuottaminen, valokuvaus/ lyhytelokuvan teko, kauneudenhoito/ kasvomaalaus, pelipiste (lautapelit, pingis, korona jne.) erilaiset tempuradat, kisapiste (Speden pelien tyyliin aikaa ja kaveria vastaan) jne.

Todennäköisesti kaikkia näitä toimintasuunnitelman esittelemiä toiminnallisia menetelmiä ja toimintamuotoja ei saa sidottua käsiteltävään opetusaiheeseen ja ehkä se ei ole itse tarkoituskaan kaikessa toiminnassa. Kuitenkin suuri osa näistä toimintamuuodoista (esimerkiksi laulut, näytelmät, nukketeatteri, draamat ja askartelut) on mainittu myös opetusaiheiden sovelluksissa tai suunniteltu jollain tavalla toteutettavaksi hyödyntämällä opetettavaan teemaan liittyvää näkökulmaa. Opetusmenetelmien monipuolisen käytön lisäksi toimintasuunnitelmasta on nähtävissä käsitys lapsesta, oppilaasta aktiivisen ja toiminnallisen *oppijan roolissa*.

Opetusmenetelmien lisäksi lapsen aktiivinen ja osallistuva rooli oppijana tulee esille myös tavoitteiden asettelussa:

- Välittää lapselle kokemusta siitä, että...
- Opettaa lapsi tuntemaan Jeesus...
- Antaa valmiuksia lapselle hoitaa omaa...
- Opettaa lapset tuntemaan Raamattua ja palvelemaan srk:ssa.
- Opettaa lapsille luonnossa liikkumista/erätaitoja.
- Opettaa lapsille ensiaputaitoja.
- Antaa lapsille hyvät taidot...
- Herättää mielenkiinto...
- Opettaa lapset rukoilemaan.
- Opettaa lapset palvelemaan.
- Saada lapset innostumaan...
- Tukea lapsen omaa luovuutta.
- ...jotka kykenevät erottamaan hyvän pahasta ja oppivat ajattelemaan omilla aivoilla!!
- Valinnat omassa elämässä: tv-ohjelmat, päihteet, tupakka, kaveripiiri jne.
- Keskustellaan...

Tavoitteiden suunta on asetettu siten, että nimenomaan lapsi tulee esille toiminnan keskipisteenä eikä esimerkiksi tuoda esille ainoastaan opetusaiheen sisällön tavoitteita yleisellä tasolla. Myös vahva ilmaisumuoto tavoitteessa, jossa tuodaan esille kykenevyys erottaa hyvä pahasta ja omilla aivoilla ajattelun oppiminen, osoittaa nimenomaan kiin-

nostusta lapsen todellisia ajatteluprosesseja ja taitoja kohtaan. Samoin voidaan ajatella tavoitteesta, jossa tuodaan esille lapsen omakohtainen Jeesuksen tunteminen. Tavoitteena ei ole ainoastaan välittää tietoa Jeesuksen olemassaolosta historiallisena henkilönä, vaan tavoitteena on, että lapsi itse oppii tuntemaan Jeesuksen henkilökohtaisesti. Muun muassa näiden esimerkkien kautta voidaan todeta, että lapsi esitetään aktiivisessa tiedonkäsittelijän ja prosessoijan roolissa, aktiivisena toimijana tässä toimintasuunnitelmassa.

Opettajan roolia voitaisiin käsitellä samojen toimintasuunnitelmasta otettujen lainauksien pohjalta kuin lapsen roolia oppimisprosessissa. Opettajan roolia ei nimittäin varsinaisesti kuvata erikseen kovin laajasti toimintasuunnitelman teksteissä. Opettajan rooliksi voisi kuitenkin tulkita toimintasuunnitelman ja jo edellä esittelemieni tulosten pohjalta toiminnan kokonaisvaltaisen suunnittelun, opetusmenetelmien tuntemisen, vahvan opetusaineksen sisällöllisen tuntemisen ja opettamisen sekä lapsen oppimisen mahdollistamisen.

Oppimisympäristöstä ei varsinaisesti ole mainintaa tässä toimintasuunnitelmassa, ainoa kommentti on toiminnan toteuttaminen joko ulko- tai sisätiloissa. Tästä lyhyestä kommentista ja toimintasuunnitelman kokonaisuudesta voidaan kuitenkin nähdä, että todennäköisesti tilankäyttö on aika monipuolista monipuolisten menetelmien käytön seurauksena, joten siinäkin mielessä opetus- ja oppimisprosessin käsittäminen on tässä toimintasuunnitelmassa monipuolinen.

Toimintasuunnitelma 2

Toisesta toimintasuunnitelmasta tuli esille yleistunnelmana tai yleiskäsityksenä koko toimintasuunnitelman muotoa ja rakennetta arvioitaessa oppimisprosessin vähän kevyempi huomioiminen kuin ensimmäisessä toimintasuunnitelmassa. Kuitenkin tämä suunnitelma on selkeästi tavoitteellinen, osoittamalla kokonaistavoitteet koko seurakunnan lapsi- ja varhaisnuorisotyölle. Oppitunnit on suunniteltu luettelomaisesti, tosin ehkä senkin takia, että suunnitelmassa osoitetaan käytettäväksi erilaisia opettajan oppaita. Näihin oppaisiin viitataan jokaisen oppitunnin yhteydessä. *Oppituntien tai kerhojen kokonaissuunnittelun* taitoa toimintasuunnitelmasta on huomattavissa kuitenkin jossain

määrin siitä, että oppituntien aihevalinnat tukevat hyvin toiminnalle asetettuja kokonaistavoitteita.

Opetusmenetelmien valinnan tai käyttämisen ilmaisu on aika vahva ja mahtipontinen. Toimintasuunnitelmaan on nimittäin kirjoitettu:

- Lapsityön menetelminä voidaan käyttää kaikkia mahdollisia menetelmiä, jotka tukevat lapsityön keskeisen tavoitteen saavuttamista.

Tästä voisi tulkita, että melkein mikä tahansa toimintatapa on luvallinen opetusmenetelmä, kunhan vain tavoite saavutetaan. Herää siis ajatus, että mahdollistaako tämä myös vähän kyseenalaiset ja lasta indoktrinoivat opetusmenetelmät. On kuitenkin huomattava, että tulkittaessa siitä näkökulmasta käsin, että keskeinen tavoite on opetuslapsuttaminen ja työn perustavaksi lähtökohdaksi mainitaan Jeesuksen antama lähetyskäsky, ollaan sellaisessa tulkintakehyksessä, että puhutaan erittäin todennäköisesti ainoastaan kaikista mahdollisista järkevistä ja yleisesti hyväksytyistä opetusmenetelmistä. Ehkäpä tämän vahvan menetelmiä kuvaavan määritelmän tavoitteena on paremminkin osoittaa toiminnan monipuolisuutta ja menetelmien laajaa valikoimaa, jota on tarkoitus käyttää mahdollisimman paljon hyödyksi.

Opetusmenetelmien käyttöä tässä toimintasuunnitelmassa kuvaa myös seuraavat tavoitteet, opetusaiheet ja esille tuodut opetusaiheen soveltamiseen määritetyt opetusmenetelmät:

- ...ehdotettu päätötuus sovellutuksineen lapselle, joka ei tunne Jeesusta ja lapselle, joka kasvaa uskossa.
- Keskusteluja, ihmettelyä
- Ongelmien pohdintaa: Mistä usko näkyy? Mitä usko on? Uskontoja? Mikä niistä on oikea? Uskoakko vai eikö?
- Joulukertomus dioina.
- Muistolausetietokilpailu.
- Tietokilpailu kevään teksteistä.

Opetusmenetelmät kuvaavat mielestäni suurelta osin pohdiskeluvaa otetta opetukseen. Tavoitteena on keskustella ja ihmetellä lasten kanssa sekä pohdiskella käytännössä esiin nousevia kysymyksiä seurakunnan toiminnassa mukana olevan lapsen tai varhaisnuoren elämässä.

Näiden jo mainittujen opetusmenetelmien lisäksi toimintasuunnitelmasta on nostettavissa esiin erilaisia *toiminnallisia menetelmiä ja toimintamuotoja*:

- Leikki, pelit, ulkoleikkejä, leivontaa, puuhailta: 5–8 erilaista toimintapistettä, karaokea, leikkejä, kilpailuja, graffitin tekoa, puutöitä, askartelua, nassikkapainia, peli-ilta (väh. 10 erilaista peliä) nyttärit, sähly, levyraati, luistelua, vesivärimaalausta, näytelmiä, pulkkamäki, esterata, paperimassatyöt, ”pääsiäisvaellus” pihaleikkejä, ilmapallo olympialaiset, metsägolfia, makkaranpaistoa laavulla, elokuvailta

Toimintasuunnitelmasta voidaan siis nähdä, että tavoitteena on osallistuva ja toiminnallinen opetus, jossa lapsen, *oppijan rooli* näkyy aktiivisena ja jossain määrin myös tietoa käsittelevänä. Tosin muistolausetietokilpailu ja tietokilpailu kevään teksteistä osoittaa myös joidenkin perusasioiden osaamisen ja muistamisen tavoitetta. Näiden opetusmenetelmien osoittamien näkökulmien lisäksi oppijan roolia käsittelee myös pari seuraavaa tavoitetta:

- Lapsityö on Raamatun opettamista lapsille sopivilla tavoilla.
- ...että lapset saavat onnistumisen kokemuksia, kokevat mukavaa yhdessäoloa...

Näistä tavoitteista voidaan päätellä, että toimintasuunnitelman laatijalla on käsitys lapsen oppimisesta. Oppimiskäsitykseen liittyy selvästi näkemys kokemusten ja positiivisten elämysten kautta oppimisesta. Ehkä tämän tavoitteen ja muiden samantyyppisten tavoitteiden näkökulmasta voisi ajatella, että vastaavasti *opettajan roolilta* odotetaan ymmärrystä lapsen kehityksestä ja kyvystä oppia. Ehkä odotetaan myös taitoa tunnistaa näitä valmiuksia lapsiryhmästä. Jossain määrin toimintasuunnitelmasta nousee yleiskuva opettajajohtoisemmasta opetuksesta, mutta ei kuitenkaan siinä määrin, että lapsi määrittyisi passiiviseksi vastaanottajaksi.

Varsinaisesti *oppimisympäristöä* ja sen suunnittelua ei mainita tässä toimintasuunnitelmassa. Tosin suunnitelman esiin tuomista menetelmistä ja toimintatavoista on tulkittavissa aika monipuolinen oppimisympäristön käyttäminen.

Toimintasuunnitelma 3

Kolmannesta toimintasuunnitelmasta tuli selkeästi esille yleistunnelmana tai yleiskäsityksenä koko toimintasuunnitelman muotoa ja rakennetta arvioitaessa vahva kiinnostus ja ymmärrys oppimis- ja opetusprosessia kohtaan. Opetusta ja oppimista oli määritelty

laajasti sekä opettajan ohjeistuksissa että tavoitteissa, jotka osoittavat lapsen roolia oppijana.

Oppituntien tai kerhon kokonaissuunnittelu oli oppimiskäsityksen määrittelyn osalta erittäin monipuolista ja huomioi oikeastaan kaikki opetus- ja oppimisprosessin näkökulmat ja vaiheet. Ohjeet sisältävät selkeän opettajan osuuden, jossa tuodaan esille aihe, kurssin aineisto, konteksti missä opetus toteutetaan (aika, paikka, oppilaat, opettajat, toiminnan perusrakenne, toiminnan tarkoitus, toiminnan taustatietoja) kurssin kokonaistavoite, keskeisimmät menetelmät ja kurssin arviointimenetelmät. Tämän lisäksi jokainen oppitunti on suunniteltu siten, että esiin on tuotu aihe ja raamatunpaikka, konteksti, jossa selitetään esimerkiksi kokonaisteemaan johdattaminen, lasten kiinnostuksen herättäminen, viitekehyksen rakentaminen lapselle tulevasta toiminnasta, uusien lapsien huomioiminen esimerkiksi kehotuksella kerrata tarvittaessa lyhyesti aikaisempi tieto sekä tavoitteet, opetusmenetelmät ja arvioinnin menetelmät. Voidaan todeta, että tässä toimintasuunnitelmassa toiminta on suunniteltu todella kattavasti, jopa resurssit, kerhokerran vetonaulat ja tarjoilut on mukana suunnittelussa.

Toimintasuunnitelman esiin tuoma näkemys esimerkiksi MIX-iltojen rakenteesta osoittaa koko suunnitelmasta esiin nostettavan käsityksen opetus- ja oppimisprosessin kokonaisvaltaisesta suunnittelusta ja **opetusmenetelmien** käytöstä seuraavalla tavalla:

- Alussa on reilun puolentuntin pituinen kokous / jumalanpalvelus / hengellinen osuus, joka koostuu yleensä rukouksesta, teemaan sopivista lauluista, opetusosuudesta ja koko illan esittelystä.
- Sen jälkeen toimintaosuus, jonka aikana lasten on mahdollisuus olla osallistua erilaiseen toimintaan eri pisteissä. Pisteitä on mm. askartelu (voidaan askarrella jotain opetukseen liittyvää), muijasähly, pelejä, kampauspiste, leivonta (jokainen leipoo välipalansa), jokin yllätyspiste, ym.
- Lopuksi on n. 15 min. pituinen lopetusosa, jossa kootaan illan tapahtuma, ennen kaikkea opetusosuus, ehkä lauletaan ja rukoillaan loppuun. Tämä kurssisuunnitelma keskittyy kuvaamaan mix-iltojen opetusosuutta, joka tapahtuu iltojen alkuosuudessa (lopussa on toki koonti ja arviointimahdollisuus).

Toimintasuunnitelma esittelee opetustilanteen kokonaisuuden, mikä sisältää aloituksen, toiminnan, lopetuksen ja arvioinnin. Koko tapaamiskerta alusta loppuun on suunniteltu yhdeksi kokonaisuudeksi, jolloin lapselle jää mieleen perusidea tai asia, joka haluttiin opettaa kyseisellä kerralla. Toiminnassa kulkee siis selvästi punainen lanka, joka tulee esille aloituksessa opetetun aiheen, toiminnallisessa osiossa olevan jonkin toimintapis-

teen sovelluksen ja lopetusosan yhteenvedon kokonaisuudesta. Tämän jälkeen on vielä mahdollisuus arviointiin, jonka pohjalta voidaan luonnollisesti myös tehdä kehittämistä seuraavia tapaamisia ajatellen.

Opetusmenetelminä, joita käytetään suoraan opetuksen sovellukseen on toimintasuunnitelmassa mainittuna esimerkiksi näytelmät, nukketheateri, kysymykset, kerronta, käsinuket, flanellokuvat, askartelu ja videot. Muita *toiminnallisia menetelmiä ja toimintamuotoja* on suunnitelmassa mainittu muun muassa trampoliini, koripallo, leipominen, nuijasähly, tietokilpailu, nyrkkeilysäkki, kuntoilulaite, radio-ohjattavat, karaoke, mini-golf, kampaamo, kynsien hoito, pöytäpelit, tutkapallo, footback ja jonglöörien esiintyminen. Näistä menetelmistä on nähtävissä lapsi *oppijan roolissa* aktiivisena, osallistuvana ja toiminnallisena. Toimintasuunnitelman ohjeistuksista on myös nähtävissä käsitys lasten kiinnostuksen suuntautumisesta ja toiminnallisuudesta jossain määrin sukupuolesta riippuvaiseksi, näin ollen sekin pyritään huomioimaan toiminnan suunnittelussa.

Aktiivisuuden ja toiminnallisuuden lisäksi lapsen oppiminen nähdään aktiivisena myös ajattelun alueelta:

- Kysymyksessä on kurssin ensimmäinen tunti, joten lapsille tulee antaa kokonaiskuva siitä, mistä on kyse ja miten edetään. Oleellista on siten myös kiinnostuksen herättäminen niin, että lapset tulevat seuraavaan kertaan. Tärkeätä on siis muodostaa ”raamit”, jotka tulevat antamaan suuntaviivat koko loppukurssille.
- Lasten tulee oppia näkemään...
- Mix-iltojen toivotaan monipuolisuudessaan ja toiminnallisuudessaan vastaavan tämän päivän haasteeseen, jossa erilaisista tausta tulevat lapset eivät helposti jaksa pitkään keskittyä yhteen asiaan.

Tavoitteet ja opetuksen ohjeistukset osoittavat selkeää käsitystä oppimisesta, jossa lapsi itse prosessoi tietoa ja kokoaa sitä jäsennellyksi kokonaisuudeksi itselleen. Punainen lanka opetuksen suunnittelussa ei siis ole vain yhden oppitunnin mittainen, vaan oppitunneista koostuu selkeä looginen kokonaisuus, joka pyritään hahmottamaan lapselle. Toisaalta samalla tiedostetaan tämän päivän lapsen erityispiirre lyhytjännitteisinä keskittymiskyvyltä ja toiminta on pyritty suunnittelemaan lapsen tarpeita ja käsittelykykyä vastaavaksi.

Tämä toimintasuunnitelma nostaa esille *tiedon käsittelyyn* liittyvän näkökulman, joka ei varsinaisesti ole tullut esille edellisissä toimintasuunnitelmissa. Nämä alla olevat lainaukset toimintasuunnitelmasta kuvaavat hyvin kyseistä näkökulmaa:

- Reilu puolet lapsista on uskovista kodeista. Heille monet asiat ovat jo tuttuja. Loput lapsista ovat joko täysin ei-uskovista kodeista tai sitten sellaisista kodeista, joissa toinen vanhemmista on uskossa. Tällaisille lapsille useimmat hengelliset asiat eivät ole tuttuja.
- Jo Jeesuksen tuntevat lapset saavat hyvän kertauksen evankeliumin perussanomasta. Toiseksi, ne lapset, joille asia on vierasta, pääsevät saavat hyvän peruspohjan evankeliumista. Lisäksi, koska kurssi käyttää aineistonaan ensimmäisen Mooseksen kirjan alkusaa, se luo hyvän pohjan, josta on hyvä tutustuttaa lapset koko Raamatun sanomaan.

Ensimmäinen lainaus osoittaa käsityksen tiedon rakentumisesta aikaisemman tiedon varaan tai päälle. Esille nostetaan ohjeistus opettajalle, jossa muistutetaan, että osa lapsista jo osaa monia asioita etukäteen ja osa lapsista ei todennäköisesti tunne opetettavaa asiaa juuri lainkaan. Molempiin lapsiryhmiin pyritään reagoimaan opetustilanteessa tavoitteellisesti, mikä tulee selvästi esiin toisesta ohjeesta. Uudet lapset pyritään huomioidaan ja heidän tiedollinen osaamisensa pyritään nostamaan samalle lähtöviivalle kuin asian jo jollain tavalla osaavillakin lapsilla. Samalla lapset, jotka ovat aikaisemmin kuulleet opetettavasta asiasta huomioidaan ja he saavat lyhyen kertauksen opetettavasta asiasta, mahdollisesti samalla myös laajennuksen omalle osaamiselleen, kun koko opetuksen viitekehys selitetään.

Lapsen aktiivinen tiedon käsittelijän rooli näkyy myös alla olevasta lainauksesta. Samalla se tuo esille *opettajan roolille* kohdistuvia osaamisvaatimuksia ja tehtäviä:

- Auttaa lapsia ymmärtämään...
- Kysymyksessä on kurssin ensimmäinen tunti, joten lapsille tulee antaa kokonaiskuva siitä, mistä on kyse ja miten edetään. Oleellista on siten myös kiinnostuksen herättäminen niin, että lapset tulevat seuraavaan kertaan. Tärkeätä on siis muodostaa ”raamit”, jotka tulevat antamaan suuntaviivat koko loppukurssille.
- Kyseessä on kurssin toinen oppitunti, joten ... Mukana saattaa kuitenkin olla uusia lapsia, joten heidän läsnäoloonsa tulee varautua. Saattaa olla hyvä kerrata alussa aiemmalla tunnilla käsitellyt asiat.
- ...koska kyseessä on tämän (osa)kurssin viimeinen osa, on tarpeellista koota tämä (osa)kurssi kokoon yhdessä lasten kanssa.

Opettajan tehtävänä on auttaa lapsia oppimaan ja käsittelemään tietoa. Hänen tehtävänä on siis auttaa tietorakenteen kokoamisessa ja olla ajan tasalla lasten oppimisprosessin etenemisestä. Tästä toimintasuunnitelman kuvauksesta tulee käsitys, että opettajan tulisi osata tulkita lasta ja oppimisprosessin etenemistä niin, että hän voisi parhaalla mahdoli-

sella tavalla tukea ja ohjata lapsen oppimista. Seuraavat lainaukset osoittavat tällaisia opettajan rooliin liittyviä osaamishaasteita:

- ...opetuksessa tulee huomioida laaja ikäjakauma. Vanhempia lapsia voisi olla hyvä osallistuttaa enemmän, esim. käyttämällä heitä mukana näytelmissä. Haasteen tuo myös se, että lapsista lähes 20 on tyttöjä. Tulisikin pyrkiä löytämään keinot useampien poikien tavoittamiseksi.
- ...kannattaa paneutua tarkemmin pohtimaan, kuinka voisi auttaa jokaista lasta yksilönä.
- Kannattaa miettiä omia menetelmiä ja niiden soveltumista kohderyhmälle.

Opettajaa kehoitetaan selvästi ymmärtämään jotain lasten kehityksestä, ikävaiheesta ja kiinnostusten suuntautumisesta erilaista toimintaa kohtaan. Tämän lisäksi muistutetaan jokaisen lapsen yksilöllisyydestä ja sen huomioimisesta opetustilanteessa. Kaiken lisäksi opettajan täytyisi myös arvioida itseään ja käyttämiään opetusmenetelmiä ja niiden toimivuutta. Lyhyesti voisi todeta, että opettajan rooli käsitetään monipuoliseksi ja vaa-
tivaksi tehtäväksi, joka toimii oppimisen mahdollistajana.

Tämä kolmas toimintasuunnitelma antaa lyhyen kuvauksen myös *oppimisympäristön* muodosta. Suunnitelma tuo esille opetuspaikan, joka on seurakunnan pääsali ja sen lisäksi tuodaan esille salin järjestely, jossa toiminnan toteuttaminen mahdollistuu toimivasti.

- Opetus tapahtuu...pääsalissa (kerhohuoneet liian pieniä). Sali järjestetään opetuksen ajaksi siten, että etuosaan tulee tuolit ja taakse ryhmätoimintatila.

Oppimisympäristön huomioiminen suunnittelussa ja sen rakentaminen toimivaksi, niin että suunniteltu toiminta voidaan toteuttaa mahdollisimman hyvin osoittaa oppimisprosessin hallintaa ja tässä tapauksessa myös toiminnan monipuolisuutta ja lasten aktiivista roolia myös toimijana, ei vain kuulijana.

Toinen asia, minkä tämä toimintasuunnitelma ottaa huomioon opetuskäsityksessä edellisiä toimintasuunnitelmia laajemmin on *arviointi*. Toimintasuunnitelmasta tulee selvästi esille arvioinnin mahdollisuus, joka sekin itsessään on määritetty monipuolisesti kysymyksinä lapsille, heidän käyttäytymisensä ja viihtymisensä arvioinniksi ja ohjaajaryhmän keskeiseksi pohdinnaksi. Arviointia käsitellään siis sekä lasten kokemusten pohjalta, heidän toimintansa arviointina ja ohjaajien kokemusten kautta. Tästä on nähtävissä hyvin monipuolinen käsitys oppimisesta.

Toimintasuunnitelma 4

Neljännestä toimintasuunnitelmasta tuli esille yleistunnelmana tai yleiskäsityksenä koko toimintasuunnitelman muotoa ja rakennetta arvioitaessa hyvin mekaaninen ja opetus- ja oppimisprosessiin kapeasti paneutunut näkemys oppimisesta. *Oppituntien tai kerhojen kokonaissuunnittelu* oli luettelomaista ja näytti eri kerhoissakin toistavan samaa perusrakennetta hieman toiminnan vaiheiden järjestystä vain vaihdellen. Tässä alla on kuvat kahdesta eri kerhosta:

Pyhäkoulu:

- osallistumistaulu paikalla olijat ja kuulumiset
- alkurukous
- laulu
- pikkuraamis
- laulu
- välipala
- muistolause
- vapaata toimintaa, askartelua yms...

MIX-tapahtuma:

- Tervetuloa. säännöt
- Alkurukous
- Lauluja 1-2 kpl
- Koreografiaryhmä
- Draama
- Raamis
- Pelipisteet
- Pelipisteille ja toimintapisteille jätetään aikaa n. tunti jonka jälkeen on kilpailupisteiden palkintojenjako ja loppusolmu ja rukous.

Pyhäkoulun rakenteen mukaan vähän järjestystä vaihdellen toimi myös kaksi muuta kerhoa. MIX-illan rakenne oli suurin poikkeus koreografiaryhmän, draaman ja suuren toiminnallisen painotuksen osalta. Perusmielikuva toimintasuunnitelman kautta esiin tulevasta käsityksestä *opetusmenetelmistä* on toisistaan irrallisten kokonaisuuksien opettajajohtoisesta esittämisestä. Tämä on myös vahva mielikuva *opettajan roolia* ajateltaessa. Tosin toimintasuunnitelmasta tulee esille, että käytössä on opettajan oppaita, jonka mukaan toimintaa toteutetaan, joten jonkinlaista monimuotoisuutta saattaa opettusisällöt saada näiden oppaiden tuomien ohjeiden perusteella. Lasten *oppijan rooli* on nähtävissä aktiiviseksi ainoastaan lähinnä vapaassa toiminnassa tai erilaisissa peleissä ja leikeissä, jotka suunnitelman mukaan eivät ole sidottu käsiteltävään opetusteemaan tai aiheeseen. Näitä *toiminnallisia menetelmiä ja toimintamuotoja* oli suunnitelmassa esillä:

- Bingo, megafortuuna, nikko-autot, kilpailupisteitä; mm hyppynaru, renkaanheitto, hula-hula vanne, tietokilpailu, napostelupiste, kauneussalonki, askartelupiste sekä kasvomaalaus, uimahalli, metsäretket

Varsinaisesti toimintasuunnitelma ei käsittele *tiedon käsittelyä*, mutta kahden kerhon rakenteessa on selvästi yhtenä kerhon vaiheena muistolauseen opettelu ja jopa muistolauseen kertaus, josta välittyy mielikuva ulkoa oppimisen mallin painotuksesta.

Toimintasuunnitelma 5

Viides toimintasuunnitelma luo yleiskäsityksen koko toimintasuunnitelman muotoa ja rakennetta arvioitaessa vähän mekaanisen näköisestä opetussuunnitelmasta, missä tietosisällön suunnitteluun ja ohjeistukseen on käytetty aikaa ja energiaa hyvin yksityiskohdaisestikin, mutta käsitys oppimisesta on jäänyt aika suurelta osin sivuasiaksi. *Oppituntien tai kerhojen kokonaissuunnittelua* tarkasteltaessa voidaan huomioda, että toimintasuunnitelma rakentuu lyhyen teeman, opetussisällön ja Raamatun tekstin sekä muistolauseiden varaan. Joissakin tuntisuunnitelmissa on kuitenkin mainittu opetuksen havainnoinnin osuus ja mahdollinen askartelu tai leikkiosuus.

Opetusmenetelmien osuutta tarkasteltaessa toiminnallisuus ja lasten osallistuminen näyttää olevan lähinnä opetuksen havainnoinnin osuudessa, mikä sekin pääsääntöisesti tapahtuu opettajajohtoisesti. Ainoita mainittuja opetusmenetelmiä on siis lähinnä seuraavat opetusta havainnollistavat menetelmät tai välineet:

- Sketchoard=Piirtotaulu, Kirje Jeesukselle, näytelmä ja keppiukko, nukketeatteri, näytelmät, suru ja hymy -kasvot, synty-kassi, pöytäteatteri, sanaton kirja, narutemppu, paperitaittelut, draama

Luonnollisesti riippuen näiden välineiden tai toimintojen käytöstä, muotoutuu käsitys oppimisesta. Tämä toimintasuunnitelma ei anna tarkempaa tietoa käyttötarkoituksesta. On kuitenkin huomattava, että useat näistä antavat vaikutelman opettajajohtoisesta opetuksen havainnoinnista. Osa menetelmistä tietysti voi olla lapsia osallistuttaviakin, kuten esimerkiksi näytelmät.

Joissakin kohden toimintaan on näiden edellä mainittujen havainnointien lisäksi suunniteltu erilaisia *toiminnallisia menetelmiä ja toimintamuotoja*, kuten askartelua, piirtämistä, vesiväri- ja sormivärimaalausta, paperitaitteluja, juhlia tai leikkejä, jotka kuitenkin antavat lapselle jonkinlaisen toiminnan mahdollisuuden. Tosin on huomattava, että

toiminnat esitellään jossain määrin irrallisina opetuskokonaisuudesta tai ainakaan niiden käyttöä ei kovin selkeästi ole yhdistetty käsiteltävään aiheisiin. Tästä toimintasuunnitelmasta voidaan siis todeta, että kokonaistunnelma on tietopainotteinen ja *opettajan rooli* vahvasti opettajajohtoinen. Lisäksi muistolause on mainittuna jokaiselle tunnille, joten sen painopiste tuntuu vahvalta ja luonnollisesti tukee ulkoa oppimista ja siinä mielessäkin lapsen *oppijan rooli* oppijana muotoutuu painopisteeltään tämän toimintasuunnitelman tuoman näkökulman mukaan tietoa vastaanottavaksi ja tietoa toistavaksi.

Toimintasuunnitelma 6

Kuudennesta toimintasuunnitelmasta tuli esille yleistunne lmana tai yleiskäsityksenä koko toimintasuunnitelman muotoa ja rakennetta arvioitaessa mielikuva suunnitelmasta, jonka rakenne on jonkin verran mekaaninen ja nostaa esiin opetusaineuksen ja kokonaisuuden välille vähän irrallisen tunnelman. Opetus on suunniteltu aina samalla perusrungolla, tosin partiotyypin toiminnan näkökulmasta opetus on kuitenkin toiminnallista ja osallistuttavaa. Lisäksi on vielä huomattava, että partiotyypin toiminta tuo mukanaan myös kurinalaisuutta, palkkioita ja rutiineja.

Toiminnalla ei ole varsinaisesti kokonaistavoitteita, kuitenkin *oppituntien tai kerhojen kokonaissuunnittelu* on tehty oppitunneittain, jossa tavoitteita on merkitty satunnaisesti vähän ohjaaviksi opettajalle. Alla olevasta tuntisuunnitelman rakenteesta voi nähdä perusedian vähän mekaaniselle sävyille, mikä toimintasuunnitelmasta on nostettavissa esiin:

1. Ennen kokoontumista (kuka, mitä)
2. Avaus (rukous, laulu, ryhmätunnukset ja –huudot, uudet tulokkaat,...)
3. Informaatio (mitä ohjelmassa tänään, uutisia ja kuulumisia ohjaajilta ja lapsilta)
4. Kotitehtävien palautus tai edellisen kerran kertausta (Raamatun tutkiskelu)
5. Ohjelma (käsikirjojen mukaan)
6. Hauskanpito (pelit, leikit, urheilu, huumori...)
7. Päivän teksti (=hengellinen opetus päivän asiasta, yhdessä kohdan 5 kanssa)
8. Lopetus (sekä seurustelu ja yhdessäolo)
9. Kokouksen jälkeen (paikat kuntoon, tavarat paikoilleen, poissaolot ym.)
10. Vanhempien luona vierailu/ johtajien kokous

Tällaisen suunnitelman puitteissa on luonnollisesti mahdollista toteuttaa hyvinkin täysin painoisesti oppimis- ja opettamisprosessin konstruktivistista tai realistista mallia, toimintasuunnitelma vain ei anna oikeastaan mitään viitteitä sensuuntaiseen oppimiskäsitelykseen. Enemmänkin on ajateltavissa vähän luettelomainen sisällönsuunnittelu, jossa

opetusmenetelmät ovat toistuvasti mainittuna samanlaisia enemmän tietoa toistavia menetelmiä tai opettajajohtoisen opetuksen havainnointimenetelmiä, jotka kuvaavat vahvimmin myös *opettajan roolia*:

- Voit lukea kertomuksen lapsille suoraan kirjasta kuvia näyttäen, tai kertoa omin sanoin. Tavoite on, että lapselle välittyy käsitys siitä, että...
- Lue kertomus raamatustasi ja kerro omin sanoin kertomuksen muodossa lapsille. Käytä havaintomateriaalina esim. flanellokuvia.
- Kerro...
- Lasten kanssa voi myös miettiä...
- Juttele lasten kanssa...
- Palkkiot, taitomerkit, ahkeruuspalkinnot, muistolause
- Flanellokuvat
- Kimppu kukkia pöydälle
- Retket

Erilaisia *toiminnallisia menetelmiä ja toimintamuotoja* on mainittuna luettelomaisesti partiotyyppisen toiminnan aiheina, kuten erilaiset ensiaputaitojen harjoitukset, erilaisten solmujen harjoittelu, ruuanlaitto luonnossa, luonnon tuntemus, suunnistus ja erätaidot. Oppimiskäsitystä näiden pohjalta ei kuitenkaan pysty arvioimaan kovin pitkälle, lähinnä tulee ajatus tietojen ja taitojen oppimisesta ja harjoittelusta, mikä sinänsä voi olla hyvinkin toiminnallista ja kokemuksellista oppimista.

Toisaalta on kuitenkin huomattava, että varsinaisen tietosisällön opetuksen tavoitteet ja ohjeet tuovat esille seuraavanlaisia näkökulmia opettamiseen ja oppimiseen:

- Tavoite on, että lapselle välittyy käsitys siitä, että...
- Voit hyödyntää tilaisuutta ja opettaa lapsille...
- Lue kertomus raamatustasi ja kerro omin sanoin kertomuksen muodossa lapsille.
- Lasten kanssa voi myös miettiä...
- Kerro, miten tärkeää...
- Juttele lasten kanssa...
- Painota sitä, että...
- Kertomus on aika pitkä, mieti miten haluat sen esittää.
- Juttele lasten kanssa... kertaa...
- Selitä mitä...
- Valmista 5. luokkalaisille, miten opetetaan 4. luokkalaisille ruuanvalmistus ryhmälle. Anna 5. luokkalaisille tehtäväksi seuraavan kerran 4. luokkalaisten opetus ”ruuanvalmistus ryhmälle”
- Vierailija näyttää kuvia... kertoo, miten lapset voivat osallistua heidän auttamiseen...

Opettajan rooli osoitetaan toistuvasti esimerkiksi kertomuksen lukijaksi tai korkeintaan omin sanoin esittäjäksi. Opetuksen jälkeen annetaan ohje kertoa, jutella tai painottaa opetuksen sanomaa. Tästä tulee vaikutelma kapeasta opetusmenetelmien soveltamisesta

ja vahva opettajajohtoinen rooli. Samalla lapsen *rooli oppijana* kaventuu ainakin tietopohjaisen opetuksen osalta tietoa vastaanottavaksi.

Oppimisympäristöä ei tässä toimintasuunnitelmassa mainita juurikaan, tosin muut aman kerran tuodaan esille retket luontoon, mikä on aika luonnollista partiotyypin toiminnan toteuttamisessa. Siinä mielessä voisi ajatella, että ainakin jossain määrin toimintaympäristö voisi olla laajakin. Toisaalta kapeat opetusmenetelmät tieto-osuuksissa voivat olla hyvinkin luokkahuonekeskeisiä toteutukseltaan.

Toimintasuunnitelma 7

Tästä viimeisestä, seitsemännestä toimintasuunnitelmasta tuli esille yleistunnelmana tai yleiskäsityksenä koko toimintasuunnitelman muotoa ja rakennetta arvioitaessa vahvasti tietopainotteinen opetussuunnitelma, jossa kaikki keskeiset opetusteemat ja niiden sisällöt ja tavoitteet on käyty läpi perusteellisesti ”opetussuunnitelman perusteissa”. Lisäksi johdantona toimii sivun mittainen ohjeistus lasten opettamisessa huomioitavista asioista. Tältä ”opetussuunnitelmien perusteiden” pohjalta on suunniteltu tarkempi tuntipohjainen toimintasuunnitelma, jossa näkyy teema, teksti ja muistolause. *Oppituntien tai kerhojen kokonaissuunnittelussa* varsinaiseen opetus- ja oppimisprosessiin on kiinnitetty vähemmän huomiota, painopiste on sisällöissä ja opetettavan tiedon suunnittelun ja raamittamisen osuudessa. Seurakunnan raama tunopetus on kuitenkin systemaattisesti järjestetty ja selkeä suunnitelma osoittaa, että opetusaineksen käsittely on suhteutettu iän mukaiseen vastaanottokykyyn.

Yleisohjeistus lasten opettamiseen ei ole mekaaninen, mutta ei myös vahvasti lapsen omaa aktiivisuutta tiedon käsittelijänä painottavakaan. Alla oleva lainaus kuvaa ohjeeksi annettua perusrakennetta lasten opettamiselle, mistä voi nähdä suuntaa myös *opetusmenetelmien* ohjeistukselle:

- ...oppitunnit on hyvä suunnitella mielenkiintoa herättäviksi, jolloin ne jäävät lapsen mieleen. Oppitunnin suunnittelussa on hyvä muistaa viisi tärkeää vaihetta, jotta opetus voisi olla tehokasta.
1. Mielenkiinnon herättäminen
    - Tässä hyvänä apuna ovat kysymykset, lyhyt kertomus, kuva tai esine. Rakenna ”silta” tutusta tuntemattomaan eli uuteen asiaan kysymysten tai keskustelun avulla.
  2. Raamatun kertomus
    - Muista tunnin opetukselliset tavoitteet! Kerro kertomus selkeästi ja selitä vaikeat käsitteet, jos niitä on käytettävä. Käytä havaintovälineitä.
  3. Kysymykset

- Kysy noin 5-10 kysymystä opetettuun aiheeseen liittyen. Muista keskeiset asiat ja pidä mielessä tunnin tavoitteet! Näin voit varmistaa että lapset ovat ymmärtäneet opetuksen ja arvioida omaa onnistumistasi opettajana.
- 4. Sovellus eli opetus
  - Auta lapsia kysymyksiensä avulla oivaltamaan, miten he itse voivat soveltaa oppimiaan asioita omaan elämäänsä. havainnollista sovellusta käsinukkien, piirrosten, esimerkkien avulla. Keskustele lasten kanssa tunnin opetuksesta.

Toimintasuunnitelma tuo esille opetuksen kokonaissuunnittelun hyvin teemaa ja opetus-sisältöä alusta loppuun asti kuljettavana. Siinä mielessä käsitys oppimisesta on käsiteltävissä kokonaisvaltaiseksi. Lasten mieleen rakentuu looginen kokonaisuus käsiteltävästä sisällöstä, mikä osoittaa hyvää kokonaiskäsitystä oppimisprosessista. Jos kuitenkin katsotaan ohjeistusta, mitä lainaus tarjoaa opetusmenetelmien käyttöä ajatellen, malli on aika yksipuoleinen, jossa lapsen *rooli oppijana* tulee aktiiviseksi lähinnä kysymyksiin vastaajana. Opetus kuitenkin pyritään ohjeen mukaan soveltamaan lapsen elämänpiiriin, mikä kuitenkin tekee opetuksesta jonkin verran toimivampaa. Kun tarkastellaan toimintasuunnitelman muita viitteitä opetusmenetelmien osalta, voidaan löytää aika samansuuntaisia ohjeita:

- Muistolause
- Muistolause vahvistaa sovellutusta. Valitse jae lapsen ikätason mukaan, ei liian vaikea tai liian helppo!
- Rukoile, että voisit löytää opetusryhmillesi oikeat opetusmenetelmät...

Voidaan todeta, että menetelmät tukevat toimintasuunnitelman ohjeistuksissa tietoa toistavia oppimiskäsityksiä, jolloin lapsen rooli oppijana muovautuu lähemmäksi tiedon vastaanottajaa ja tietoa toistavaksi rooliksi kuin tietoa aktiivisesti prosessoivaksi oppijaksi. *Toiminnallisia menetelmiä tai toimintamuotoja* tässä toimintasuunnitelmassa edustaa ainoastaan maininta pajapyhiksestä, jossa voisi olettaa tekemisen todellisuudessa olevan toiminnallista ja lasta aktivoivaa. Tämä ei kuitenkaan tarkemmin selviä toimintasuunnitelman teksteistä.

Toimintasuunnitelman laatijat ottavat kantaa *opettajan rooliin* toteamalla seuraavaa:

- Opettajan näkemyksiä ei haluttu rajoittaa yksityiskohtaisella tuntisuunnitelmalla.
- Opettele ”lukemaan” kuulijakuntaa, joskus lasten tarpeet voivatkin yllättäen olla erilaiset kuin etukäteen suunnittelit.
- Jos haluat olla tehokas raamatunopettaja, sinun on hyvä perehtyä myös opetusryhmäsi kehitystasoon, näin pystyt parhaalla mahdollisella tavalla saada opettavat asiat lasten pysyvästi lasten mieleen.

Toteamuksesta on käsitettävissä periaate, jolla ei haluttu rajoittaa erilaisten opettajien toimintatapoja. Tärkeäksi on kuitenkin nähty opetustaidon suhteuttaminen erilaisiin ikäryhmiin ja lasten kehitystasoon. Tavallaan vapaus opettamiseen antaa vapauden toteuttaa opetusta todella monipuolisesti ja korkeatasoisesti, toisaalta samalla on myös jätetty käyttämättä mahdollisuus laajemmin tukea opettajana toimivan henkilön opetus-taitoja ja siinä mielessä edistetty todellisuudessa toteutuvaa opetusta ja oppimista. Toimintasuunnitelman tavoitteista löytyy kuitenkin käsitteitä, joilla oppimisen sisältötavoitteita kuvaillaan ja niistä on tulkittavissa opettajan rooli tiedon antajana, esiintuojana ja opettajana sekä oppimisen tukijana ja ohjaajana, joka rohkaisee ja kannustaa lasta oppimaan.

Yhteenveto ja tyypittely toimintasuunnitelmien oppimiskäsityksestä

Toimintasuunnitelmien pohjalta on nähtävissä yleisesti ajateltuna muotoa ja rakennetta arvioitaessa, että opetus- ja oppimisprosessiin on kiinnitetty huomiota kokonaisuuden näkökulmasta arvioiden kattavasti. Kokonaistoiminnalle, eri toimintamuodoille ja yksittäisille oppitunneillekin on asetettu selkeät tavoitteet ja päämäärät. Tavoitteet oli myös asetettu siten, että ne antoivat opettajalle selkeän lähtökohdan toiminnan toteuttamiseksi. Samalla tavoitteet muodostivat sisällön ja myös arvioinnin perustan. Tavoitteet oli asetettu siten, että lapsen rooli muodostuu aktiiviseksi oppimisprosessissa. Toimintasuunnitelmien pohjalta löydettävissä oleva ajatus *oppituntien tai kerhojen kokonaisuunnittelusta* sisälsi kattavan ja laajan käsityksen opetus- ja oppimisprosessin eri näkökulmista ja vaiheista. Suunnitelmista voidaan löytää selkeä opettajan osuus, jossa tuodaan esille aihe, kurssin aineisto, konteksti missä opetus toteutetaan (aika, paikka, oppilaat, opettajat, toiminnan perusrakenne, toiminnan tarkoitus, toiminnan taustatieto- ja) kurssin kokonaistavoite, keskeisimmät menetelmät ja kurssin arviointimenetelmät. Lisäksi oppituntikohtaisista suunnitelmista löytyy opetuksen aihe ja raamatunpaikka, sekä opetuksen konteksti, jossa annetaan puitteet temasta, lasten kiinnostuksen herättämisestä ja toiminnan viitekehyksen rakentamisesta lapselle. Lisäksi annetaan ohjeita uusien lapsien huomioimiseen, aikaisemmin opitun kertaamiseen sekä tavoitteiden, opetusmenetelmien ja arvioinnin menetelmistä. Myös resurssit, erilaiset toiminnan vetonaulat ja tarjoilutkin ovat osana kokonaisuunnittelua. Toimintasuunnitelmille tyypillinen piirre oli vahvan kristillisen sanoman tietopainotteinen korostaminen.

Kokonaiskuva *opetusmenetelmien* käyttämisestä toimintasuunnitelmien pohjalta on monipuolinen ja rikas. Opetusmenetelmien käyttöä on yhdistetty taitavasti käsiteltävään aiheeseen tukemaan sisällön käsittelyä ja sen sovellusta. Oikeastaan opetusmenetelmien käyttö tuodaan esille suunnitelmallisena jopa aloituksesta aina oppitunnin arviointiin asti kokonaisuudessaan. Huomioitaessa opetuksen suunnittelun taustalla vaikuttava realistiseen käsitykseen sitoutuva tietokäsitys voidaan käsitys oppimisestakin tulkita sitoutuvaksi lähimmäksi realistista mallia. Näin voidaan tulkita varsinkin silloin, kun muistetaan Puolimatkan (2003, 233–234) toteavan, että samanlainen toimintatapa tai opetusmenetelmä saa aivan erilaisen merkityksen riippuen siitä, mikä tieto- tai totuuskäsitys taustalla vaikuttaa. Periaatteessahan realistisen mallin ja konstruktivistisen mallin opetusmenetelmät ovat hyvin lähellä toisiaan esimerkiksi oppijan aktiivisuuden ja tiedon rakentamisen näkökulmassa. Konstruktivistinen käsitys oppimisesta vain pyrkii tukemaan tiedon rakentamisen prosessia ja todellisuuden rakentumista näiden ajatusrakenteiden pohjalta (Tynjälä 2003, 224–225). Kun samanaikaisesti myös oppijan aktiivista ajatteluprosessia painottava realistinen malli pyrkii ohjaamaan oppimisprosessia suhteessa taustalla vaikuttavaan totuuskäsitykseen ja siitä olemassa olevaan tietoon (Puolimatka 2002b, 16).

Opetusmenetelmien valinnassa toimintasuunnitelmissa nousee esille *toiminnallisten menetelmien ja toimintamuotojen* painotus ja löydettävissä onkin lapsen *oppijan rooli* aktiivisena toimijana, mutta samalla myös ajattelijana, ongelmanratkaisijana ja itse tietoa käsittelevänä oppijana. Toisaalta samalla tämän laajan näkökulman ohella on myös nähtävissä kapeampi ja mekaanisempi käsitys kokonaissuunnittelusta ja opetusmenetelmistä, jolloin myös lapsen rooli muodostuu tietoa vastaanottavaksi ja tietoa toistavaksi passiivisemmaksi oppijaksi. Näin ollen myös ulkoa oppimisen painotus kasvaa jonkin verran.

Opettajan roolin kuvauksessa on nähtävissä samanlainen kahdensuuntainen käsitys kuin lapsen roolin ymmärtämisessä oppijana. Toisaalta opettajan rooli kuvataan vahvasti kokonaisvaltaisena suunnittelijana, opetusmenetelmien asiantuntijana, sisällön osajana ja opettamisen ja oppimisen mahdollistajana. Opettaja nähdään myös osajana, jolla on ymmärrystä lapsen kehityksestä ja tietoa lapsen kyvystä oppia ikävaiheensa edellytysten mukaisesti. Opettajan tehtäväksi nähdään siis oppimisprosessin mahdollis-

taminen ja ohjaaminen sekä auttaminen vahvan tietorakenteen kokoamisessa. Kuitenkin osittain on nähtävissä mielikuva voimakkaasti opettajajohtoisesta opettamisesta ja esitettävästä opetuksesta, joka tukee edellä mainittua lapsen passiivisempaa oppijan roolia. Näin ollen toimintasuunnitelmista on toisaalta nähtävissä realistisen oppimiskäsityksen ajatus lapsesta aktiivisena oppijana ja tiedon käsittelijänä suhteessa vallitsevaan käsitemallin järjestelmään ja samalla ajatus opettajasta tämän opiskeluprosessin ohjaajana mahdollisimman monipuolisten menetelmien avulla, jotka tukevat tiedon ymmärtämistä ja motivoivat oppimiseen (Puolimatka 2002, 17–20). Toisaalta toimintasuunnitelmista voi myös löytää perinteisen behavioristiselle mallille tyypillisemmän käsityksen lapsesta passiivisesta oppijan roolissa. Tällöin lapsi esitetään tietoa toistavana ja vastaanottavana oppijana ja opettajan rooli vastaavasti muotoutuu auktoriteettimaisemmaksi tiedon jakajaksi. Ehkä tässä pätee lähinnä käsitys behavioristisesta oppimiskäsityksestä ja siihen liittyvästä arkikokemukseen perustuvasta ajatuksesta opetuksesta ja oppimisesta tiedon siirtämisenä, jota Tynjälä (1999, 31) kuvaa teoksessaan ”Oppiminen tiedon rakentamisena” esitellessään konstruktivismia behavioristiseen oppimiskäsitykseen vertaamalla.

Käsitystä oppimisesta laajennetaan vielä *oppimisympäristön* kuvauksella ja *arvioinnilla*. Oppimisympäristön suunnittelu ja tilankäyttöä koskevat suunnitelmat osoittautuvat monipuolisiksi ja selkeästi suunnitelluiksi. Samoin arviointi oli esitetty koko oppimisprosessin suunnittelun ja toteutuksen näkökulmasta toteutettavaksi huomioiden sekä lasten oppimisprosessin että aikuisten opetusprosessin kokonaisuudessaan. Tosin edellä mainittujen näkökulmien mukaisesti oppimisympäristön ja arvioinnin käsittely on myös kahdenlaista. Joko niihin on kiinnitetty huomiota laadukkaasti tai niitä ei ole huomioitu lainkaan. Oppimisympäristön huomioiminen on opetussuunnittelun kannalta nykyäikaista ja vastaa haasteeseen, jolla pyritään kehittämään taitoja ja valmiuksia vastaamaan nykypäivän vaatimuksia (Patrikainen 2000, 20–23).

Yhteenvetona voidaan todeta, että vahvimmin käsitys oppimisesta rakentuu realistisen oppimiskäsityksen mukaan. Osittain tosin toimintasuunnitelmista on nähtävissä myös arkipäivän kokemuksiin perustuva käsitys oppimisesta tiedon muistamisen ja mieleen painamisen näkökulmasta. Myös vahva tiedollisen osaamisen painotus ja ajatus opettaa lapsi hahmottamaan Raamatun sanomaa ja opetuksellista kokonaisuutta osoittaa noudattavan realistisen mallin periaatetta tiedonkäsittelystä. Toimintasuunnitelmista on kui-

tenkin selkeästi erotettavissa kolmenlaisia toimintasuunnitelmatyyppejä oppimiskäsityksen näkökulmasta määriteltynä.

Tyyppin 1 mukaiset toimintasuunnitelmat 4, 5 ja 6 saivat nimekseen ”Oiva Mallioppija”. Tälle toimintasuunnitelman oppimiskäsitykselle on tyyppillistä behavioristiselle näkemykselle yleinen tietoa vastaanottava ja tietoa toistava käsitys oppimisesta. Oppiminen on opettajan johdolla tapahtuvaa voimakkaasti tietopainotteista toimintaa, jossa opetuksen monimuotoisuus ilmenee oikeastaan ainoastaan opettajajohtoisen havainnollistuksen kautta. Menetelmät ovat opettajajohtoisia ja yksipuolisia ja lapsen rooliin oppijana ei juurikaan ole kiinnitetty huomiota. Toiminnalliset osuudet, jos niitä on mainittu, ovat irrallaan opetuksen sisällöstä.

Toimintasuunnitelmista 2 ja 7 koostuva tyyppi 2 on nimeltään ”Oiva Oppipoika”. Tyyppin 1 mukaisten toimintasuunnitelmien tapaan opetus- ja oppimisprosessiin ei ole kiinnitetty kovinkaan paljon huomiota, lapsen rooli nähdään kuitenkin hieman aktiivisempänä varsinkin tiedon prosessoinnin osalta. Oppimismenetelmät ovat kuvaukseltaan kapeammin tuotu esille, mutta lapsen kehitykselliset piirteet ja vastaanottokyky on kuitenkin selvästi huomioitu suunnittelussa. Kokonaissuunnittelu on loogisempaa ja kokonaisteemaa kuljettavampaa kuin tyyppin 1 suunnitelmissa ja lapsen rooli oppimisprosessissa kuvataan selkeästi aktiivisemmaksi ajattelijaksi.

Tyyppi 3 on puolestaan nimeltään ”Oiva Ongelmanratkaisija”. Tätä tyyppiä edustaa toimintasuunnitelmat 1 ja 3, jotka ovat selvästi muita enemmän kiinnostuneita oppimis- ja opetusprosessista ja sen monipuolisesta toteuttamisesta. Lapsen rooli osoitetaan aktiiviseksi tiedonprosessioijaksi ja aktiiviseksi myös toiminnallisesti. Opettajan rooli kuvataan monipuoliseksi oppimisprosessin mahdollistajaksi. Opetussuunnittelu on kokonaisvaltaista ja loogisesti toteutettua aina suunnittelusta jopa arviointiin asti. Opetusmenetelmät ovat nokkelia ja monipuolisia ja jopa oppimisympäristön monipuolinen hyödyntäminen ja resursointi on huomioitu toimintasuunnitelmia tehtäessä.

10 TUTKIMUKSEN TULOKSET KRISTILLISESTÄ KASVATUSKÄSITYKSESTÄ

Kristillisen kasvatuskäsityksen osalta tuon tässä osassa esille tutkimustulokset ja aineiston analyysin toimintasuunnitelma kerrallaan teemoittelemalla ja tyypittelemällä aineistoa. Tutkimusaineistosta nostamani teemat esitän kursivoimalla ja lihavoimalla teeman otsikon, joillakin teemoilla on lisäksi alaotsikoita, jotka tuon esiin pelkällä kursiivilla. Tämän jälkeen teen yhteenvedon kristillisen kasvatuskäsityksen jokaisen toimintasuunnitelman teemoittelun osalta ja esittelen toimintasuunnitelmien pohjalta rakentamani tutkimustyyppit.

Toimintasuunnitelma 1

Ensimmäiseen toimintasuunnitelmaan ei ole varsinaisesti kirjattu ajatusta kristillisestä kasvatuksesta, mutta suunnitelman tavoitteista ja sisällöistä on nähtävissä kasvatuksellinen ote lapsityön toteuttamisessa. Toiminnalle on asetettu selkeät tavoitteet, jotka kattavat koko lapsityön toimintamuodot ja yleistunnelmana välittyy selkeä tavoite kasvattaa lapsista aktiivisia seurakunnan jäseniä turvaamalla heille kaikilla ikätasoilla tavoitteellista toimintaa seurakunnassa. Tavoitteellisuudesta välittyy käsitys saattaa lapset pitkäjänteisesti eri toimintamuotojen kautta nuoruuteen ja aikuisuuteen.

Toimintasuunnitelmasta on nähtävissä lapsen kasvatuksen tarve ja oikean kasvun suunnan osoittaminen. Tavoitteista ja opetussisällöistä välittyykin *käsitys kasvatustehtävän*

oikeutuksesta ja *kasvatuksella* olevista selkeistä *kristillisistä ihanteista* ja tavoitteista muun muassa seuraavien toimintasuunnitelmasta koottujen tavoitteiden kohdalla:

- Antaa valmiuksia lapselle hoitaa omaa hengellistä elämäänsä ja tukea lapsen kasvua eri-ikäkausina.
- Suunnitella opetuslapseutuskoulutus 4-6 –luokkalaisille.
- Sitouttaa lapsia hengelliseen kasvuun.
- Kannustaa lapsia omaan uskonelämään.
- Opettaa lapset tuntemaan Raamatun Jumalan sanana.
- Saada lapsille hyvä Raamatun tuntemus.
- Sitouttaa lapset Jumalan sanaan ja lupauksiin.
- Kasvattaa hengellisesti kypsiä nuoria, jotka kykenevät erottamaan hyvän pahasta ja oppivat ajattelemaan omilla aivoilla!!

Toimintasuunnitelma osoittaa, että lapsi tarvitsee aikuisen tukea omalle kasvulleen ja hengelliselle elämälleen. Hyvän ja pahan erottamiseen tarvitaan tukea ja ymmärrystä siitä, että kiusaukset kuuluvat ihmisen elämään ja apua niiden voittamiseen voi pyytää Jumalalta ja läheisiltä. Näistä näkökulmista voisi ajatella kasvatuskäsityksen määrittävän normatiiviseen kasvatukseen määrittelyyn, tavoitteenahan on kristilliset ihanteet, selkeät normit, joihin lasta pyritään sitouttamaan ja niiden valossa arvioimaan omia eettisiä periaatteitaan. Toisaalta toimintasuunnitelmasta on nähtävissä myös seuraavanlainen näkökulma kasvatukseen:

- Kasvattaa lapsen ajattelua ja arvomaailmaa seurakunnan kokonaistavoitetta kohden.
- Antaa lapsille hyvät taidot elämänhallintaan.

Nämä tavoitteet osoittavat myös *yhteisöllistä tavoitteiden asettamista*. Seurakunta näyttää olevan yhteisö, jonka arvoista ja tavasta ajatella haetaan tukea kasvatukseen tavoitteille ja päämäärille. Tosin tämä on hyvinkin läheisesti sidoksissa normatiivisempaan käsitykseenkin, koska myös seurakunta on itse toteuttamassa Raamatun ohjeita toiminnassaan. Tosin aina voidaan ajatella, että tulkitsijoina on luonnolliset ihmiset ja seurakuntakulttuuri muovautuu myös tapojen ja perinteidenkin kautta, ei varmastikaan ainoastaan puhtaan teologisen tulkinnan kautta. Näin ollen käsitys kasvatuksesta muovautuu osittain tämän yhteisöllisen näkökulmankin mukaiseksi tässä toimintasuunnitelmassa.

Kristillistä kasvatusta voisi tämän toimintasuunnitelman näkökulmasta kuvata *opetuslapseuttavaksi*, tavoitteena on selvästi kasvattaa lasta tavoitteellisesti mahdollisimman kattavasti kristillisen elämän kaikilla alueilla. Suunnitelmassa ollaan siis kiinnostuneita

lapsen yksilöllisestä kasvusta, Raamatun lupauksen välittämisestä lapselle, yhteisöllisen kasvatuksen ja kasvun näkökulmista ja palvelutehtävään kasvamisesta.

Toimintasuunnitelmasta on löydettävissä tavoitteita ja kasvattamisen päämääriä henkilökohtaisen ja yksilöllisen kristillisen kasvun alueelta:

- Välittää lapsille Jumalan Rakkautta.
- Opettaa lapsi tuntemaan Jeesus henkilökohtaisesti.
- Antaa valmiuksia lapselle hoitaa omaa hengellistä elämäänsä ja tukea lapsen kasvua eri-ikäkausina.
- Kannustaa lapsia omaan uskonelämään.
- Sitouttaa lapsia hengelliseen kasvuun.
- Kasvattaa hengellisesti kypsiä nuoria, jotka kykenevät erottamaan hyvän pahasta ja oppivat ajattelemaan omilla aivoilla.
- Saada pikkulapsille oman tasoista toimintaa srk:n päiväkokouksen aikana.
- Tukea lapsen omaa luovuutta.

Kristillisen kasvatuksen periaatteiksi olisi näiden näkökulmien pohjalta nähtävissä Jumalan rakkauden välittäminen lapselle oman kasvatus työn kautta. Tavoitteena olisi tukea lapsen yksilöllistä ja persoonallista kristillistä kasvua niin, että lapsi pääsisi tuntemaan Jeesuksen henkilökohtaisesti ja oppisi kristillisen kasvun periaatteet omaan elämäänsä. Tätä tavoitetta pyritään toteuttamaan mahdollisimman hyvin tarjoamalla lapsille kasvatuksia ja opetusta oman ikätasonsa mahdollisuuksien ja kykyjen mukaan.

Vahva opetuslapseuttava, kristillisen kasvatuksen perusidea toteuttava tavoite on myös *Raamatun lupauksen välittäminen lapselle* ja niiden opetuksien ja totuuksien ottaminen elämän perustaksi. Tässä toimintasuunnitelmassa opetussisältöjä on esitelty laajasti ja monipuolisesti kristillisen elämän alueelta. Lapsille on tuotu opetuksissa selkeästi esille pelastuksen lähtökohdat ja Raamatun esille tuomat tapahtumat Jeesuksen pelastavasta työstä jokaisen lapsenkin elämässä. Helluntaiteologinen näkemys pelastuksesta ja uskon tulemisesta tulee myös selvästi esille esimerkiksi seuraavissa opetussisällöissä:

- Lahjomattomat: Usko Jumalaan ei ole ostettavissa.
- Jeesuksen syntyminen.
- Jeesus kasteella.
- Jeesus kutsuu opetuslapsia.
- Jeesus Golgatalla.
- Jeesuksen ylösnousemus – uskon perustus.
- Saulus muuttuu – Jumalan muuttava voima.
- Pietari parantaa raman miehen – Pelastus.
- Jeesuksen seuraaminen. Lapsen ”pelastusvarmuus”. Jeesuksen seuraamisen hinta.
- Pietari ja Jeesus Gennesaretillä – rakkaus.
- Vapahtajan merkityksen ymmärtäminen lapsen elämässä.

Lapselle tuodaan selvästi esille Jeesuksen ristinkuolema ja ylösnousemuksen mukanaan tuoma varmuus pelastuksesta. Muun muassa Sauluksen ja ramman miehen kokemusten kautta kerrotaan uskoon tulemisesta ja pelastuksen todellisuudesta. Näillä perusteksteillä pyritään kristillisen elämän ytimeen, pelastukseen. Tämän lisäksi opetusaiheina on hyvin monipuolisesti kristillisen elämän ja kasvun alueet. Jumala osoitetaan lapselle rakastavana, uskollisena ja luotettavana persoonana, joka haluaa johdattaa ja kasvattaa jokaista häneen uskovaa ihmistä. Jeesusta ja lukuisia raamatunhenkilöitä ja tapahtumia käytetään sisältöinä opetuksessa. Näiden esimerkkien kautta pyritään selkeästi kristillisen kasvun ja kasvuun sitoutumisen tavoitteisiin.

Yksi vahva näkökulma Raamatun opetuksien toteuttamisessa on myös seurakunnallisen yhteyden korostaminen. Lapsille tuodaan selvästi esille opetusaiheissa seurakunnan synty helluntain tapahtumien seurauksena ja kasvatuksen tavoitteena on nähtävissä uskovien yhteyteen sitouttaminen ja oman paikan löytäminen tässä yhteisössä.

Yksilöllisen kasvun tukemisen ja Raamatun lupauksen välittämisen lisäksi esille nousee *yhteisöllisen kasvatuksen ja kasvun näkökulma*. Tätä voisi kuvata seuraavat tavoitteenasettelut:

- Ilmapiirin luomiseen kannattaa panostaa. Rento ja hyvä fiilis välittyy kotiin saakka. Fiilisen luomiseen auttaa: selkeä työnjako ohjaajien kesken (HOX! Joka pajassa on oltava vähintään kaksi aikuista ohjaajaa!) hyvä musiikki, ”oikeanlainen tarjoilu”, selkeät säännöt joista pidetään kiinni (siis kaikki ohjaajat sitoutuvat niihin!!), oikea asenne.
- Välittää lapselle kokemusta siitä, että seurakunta on heitä varten.
- Saada lapset seurakunnan yhteyteen.
- Kasvattaa lapsen ajattelua ja arvomaailmaa seurakunnan kokonaistavoitetta kohden.
- Suunnitella opetuslapseuskoulutus 4-6 lk:sille.
- Antaa lapsille mukavaa yhdessäoloa...
- Saada mukaan lasten vanhemmat.
- Järjestää yhteisiä tapahtumia lapsiperheiden kanssa.

Kasvatuksen vahvana näkökulmana on hyvän ilmapiirin rakentaminen ja sitä kautta mukavan yhdessäolon ja positiivisten kokemusten välittäminen. Yhdessäolo lasten kesken, tehtävässä olevien kasvattajien kesken ja sen lisäksi vielä laajennetaan yhteisö käsitteeseen myös lasten vanhemmat. Toiminnan perusteena on laaja näkemys lapsen kokonaisvaltaisesta kasvattamisesta myös yhteisöllisyyden ja yhdessä kokemisen kautta.

Palvelutehtävään kasvaminen on myös yksi tämän toimintasuunnitelman kristillisen kasvatuksen tavoitteista.

- Opettaa lapset tuntemaan Raamattua ja palvelemaan seurakunnassa.
- Opettaa lapsia palvelemaan.
- Jumala valitsee ja kutsuu lapsen työyhteiteensä.
- Vertaus kylväjästä. Evankelioiminen, Jeesus tuntee jokaisen. Evankelioiminen, Ihmisten erilaisuus, lapset kertovat Jeesuksesta.
- Saada lapset innostumaan lähetystyöstä.

Tavoitteena on osoittaa kristillisen kasvatuksen yksi päämäärä, kasvaminen vastuullisuuteen ja oman palveluspaikan löytymiseen. Tavoitteena on kasvattaa lapsi terveeseen ja elävään kristillisyyteen, jossa on luonnollista viedä evankeliumin sanomaa eteenpäin.

Näiden opetuslapseuttavien kristillisen kasvatuksen tavoitteiden ja periaatteiden lisäksi toimintasuunnitelma nostaa esille tehtävän olla *perheen kasvatustehtävän tukijana*:

- Lasten vanhemmat kannattaa huomioida: Kirjeitä kotiin lasten mukana (joista tulisi ainakin käydä selkeästi ilmi se henkilö, joka on vastuussa ko. illasta ja johon vanhemmat voivat halutessaan ottaa yhteyttä.)
- Keskustellaan vanhempien kanssa ja haetaan kontaktia. Koetetaan poistaa raja-aitoja.

Toimintasuunnitelman teksteistä näkee selvästi tavoitteen pyrkiä laajaan ja yhtenäiseenkin kasvatukseen lapsen elämässä. Tavoitteena on osoittaa oman kristillisen kasvatustehtävän avoimuus ja antaa vanhemmille selkeä mahdollisuus kontaktiin. Toisaalta keskustelujen ja yhteyden kautta saadaan myös laajempaa näkökulmaa ja mahdollisuuksia vaikuttaa kokonaisvaltaisemmin koko perheeseen ja näin olla myös perheen kasvatustyön tukena omalta osaltaan.

Näiden kaikkien edellä mainittujen näkökulmien lisäksi esille nousee muutamien tavoitteiden osalta vielä tavoite *luonnon kunnioittamisesta* luonnossa liikkumisen ja erätaitojen opettamisen kautta. Näitä tavoitteita ei pureta laajemmin auki, mutta lyhyesti niistä voidaan käsittää, että tavoitteena on luonnon kunnioittaminen ja oikeanlaisten suhteen opettaminen luonnossa liikkumiseen.

Toimintasuunnitelma 2

Toisessa toimintasuunnitelmassa on esitetty selkeä kasvatustavoitteinen yleistunnelma koko toiminnalle. Aikuisen rooli on selkeästi vahvemmin esitetty kasvattajana kuin

opettajana. Opetuslapseuttaminen ja selkeä kristillisen kasvun tavoite on peruseriaate kaikille ikäryhmille suunnattuna tässä opetussuunnitelmassa. Ihmisen tehtävänä on kasvaa kristittyinä ja samalla hän tarvitsee Raamatun opetusta ja kasvatusta oman kasvunsa tueksi. Lapsityön tavoitteeksi asetetaan lapsen kasvu Jeesuksen opetuslapsiksi, ***käsitys kasvatustehtävästä*** rakentuu siis selkeästi *kasvatuksen kristillisen ihanteen* ja päämäärän näkökulmasta. Kasvatusta toteutetaan tavoitteena kasvun ihanne Jeesuksen esimerkin mukaiseen elämään ja tälle päämäärälle voidaan nähdä myös oikeutus Raamatun teksteistä. Kristillisen kasvattamisen reunaehtoina on kuitenkin käsitys lapsen muusta kehityksestä. Tätä käsitystä ei kuitenkaan pureta auki mainintoja lukuun ottamatta:

- Lapsityö on kristityksi kasvattamista lapsen muu kehitys huomioiden.
- Lapsityö on Raamatun opettamista lapsille sopivilla tavoilla.

Näistä edellä esitetyistä tavoitteista voi nähdä myös ajatuksen ***opetuslapseuttamisen***, kristillisen kasvatuksen *yksilöllisestä kasvusta*. Tavoitteena on kasvattaa jokaista lasta yksilönä huomioiden hänen persoonallinen kehityksensä ja kykynsä. Myös tavoitteet, jotka puhuvat lasten evankelioimisesta, henkilökohtaisen rukoilemisen opettamisesta ja kristityksi kasvattamisesta lapsen muu kehitys huomioiden, osoittavat toimintasuunnitelman näkevän kristillisen kasvatuksen yksilöllisen kasvun tavoitteet jokaisen lapsen elämässä.

Raamatun lupauksen välittämisen näkökulma elävänä ja todellisena *lapselle* tulee esille monipuolisissa opetussisällöissä. Lapselle tuodaan selvästi esille pelastushistoriallinen näkökulma Vanhan testamentin kertomusten välittämänä, tämän lisäksi pelastuksen teemat ovat selkeästi esillä käsittelemällä Jeesuksen kuolemaa ja ylösnousemista sekä joidenkin raamatunhenkilöiden elämää käsittelevien kokemusten kautta. Kristillisen elämän ja kasvun teemat tulevat myös esille käymällä läpi raamatunhenkilöiden kokemuksia. Muun muassa yksi keskeinen opetusteema on Pietari opetuslapsikoulussa, jossa Pietarin elämäkerran kautta kasvatetaan lapsia henkilökohtaiseen kristilliseen kasvuun.

Yhteisöllisen kasvatuksen ja kasvun näkökulma tulee esille yhden tavoitteen kautta, jossa puhutaan yhteyden olevan keskeinen opetuslapseuttamisen tavoite. Tätä periaatetta ei pureta kovin vahvasti auki, mutta mainitaan kuitenkin, että lapsityö tulisi toteuttaa niin, että lapset saisivat onnistumisen kokemuksia ja kokisivat mukavaa yhdessäoloa ja sitä

kautta saisivat positiivisen kuvan Jumalasta ja uskosta yleensäkin. Käytännössä tämä yhteisöllinen näkökulma tulee esille muun muassa ystävänpäiväbileiden, yhdessä kokaamisen ja pelien sekä leikkien mainitsemisena.

Toimintasuunnitelma 3

Kolmannen toimintasuunnitelman osalta yleistunnelma on enemmän opetus- ja oppimisprosessiin kuin vahvaan kasvatuksen käsitykseen painottuva. Tosin selkeä kokonaisuunnittelu opetusaiheiden ja opettamisen ohjeistuksien osalta nostaa ainakin pitkäjänteisen opettamisen, mutta opetusaiheiden sisältöjen perusteella voisi myös ajatella, että lisäksi pitkäjänteisen kristillisen kasvatuksen periaatteet olemassa oleviksi.

Opetuslapseuttaminen ja kasvattamisen oikeutus nousevat myös esille tavoitteista. Lasta tulisi sitouttaa Kristukseen ja paikalliseen seurakuntaan ja opettaa, ettei elämässä etenemistä kannata edes yrittää ilman Jumalaa. Jumala haluaa johdattaa jokaista, joka antautuu Hänen johdettavakseen. Näin määritettäessä, voidaan ajatella, että *käsitys kasvatustehtävästä* määrittäisi lähimmäksi normatiivisen kasvatuksen periaatteita. Kasvatuksellahan on siis selkeät *kasvatuksen kristilliset ihanteet* ja päämäärät.

Kristillisen kasvatuksen periaatteeksi voisi tästäkin toimintasuunnitelmasta löytää *yksilöllisen kasvun* tukemisen osalta seuraavia periaatteita:

- ...huomioida laaja ikäjakauma. Vanhempia lapsia voisi olla hyvä osallistuttaa enemmän esim. käyttämällä heitä mukana näytelmissä. Haasteen tuo myös se, että lapsista lähes 20 on tyttöjä. Tulisikin pyrkiä löytämään keinot useampien poikien tavoittamiseksi.
- Toiminnan tarkoituksena on tarjota monipuolinen paketti, joka ohjaa sekä hengelliseen henkiseen että sosiaaliseen kasvuun (toimintaosuudet myös fyysiseen kasvuun).
- Auttaa lapsia ymmärtämään, se että Jumala haluaa johdattaa jokaista eteenpäin, joka antautuu Hänen johdettavakseen.
- Jeesus rakastaa sinua ja etsii sinua, vaikka et sitä ansaitisikaan.

Selkeästi tuodaan siis esille eri ikäisten lasten huomioiminen ja vielä tyttöjen ja poikien erilaiset kiinnostukset. Lisäksi tavoitellaan lapsen kasvua monipuolisesti eri kehityksen alueilta. Toimintasuunnitelmassa tuodaan esille myös selkeästi periaatteet *Raamatun lupauksen välittämisestä lapselle*. Esille nostetaan vahva pelastushistoriallinen näkökulma Vanhan testamentin kertomusten ja elämäkertojen välityksellä tavoitteena sitouttaa Jumalan suunnitelmiin ja johdatukseen. Pelastus tuodaan esille selkeästi Jeesuksen kuoleman, Jeesuksen kertomien vertausten ja erilaisten uskoontulokertomusten väli-

tyksellä. Lisäksi nostetaan keskeiseksi teemaksi kristillisen elämän periaatteet lapsen elämään sovellettuna. Kertomusten ja vertausten opetusten kautta välittyy myös lähimmäisen rakastaminen vahvana painopisteenä.

Yhteisöllinen kasvatuksen ja kasvun näkökulma nousee tässä toimintasuunnitelmassa esiin seuraavien tavoitteiden ja opetuksen sovellusten kautta:

- Toiminnan tarkoituksena on tarjota monipuolinen paketti, joka ohjaa... sosiaaliseen kasvuun...
- Tämän tarkoituksena on sitouttaa lapset sekä Kristukseen että paikalliseen seurakuntaan. Tarkoituksena on siis osoittaa lapsille Kristuksen rakkautta (myös ihan konkreettisesti), jota vaille monet lapset tänä päivänä jäävät.
- Tulee rakastaa sekä toisia että itseä Jeesuksen rakkaudella.
- Jokainen ihminen on minun lähimmäiseni, erityisesti se, joka tarvitsee apua.
- Lähimmäisen rakastamisen tärkeä osa on viettää aikaa hänen kanssaan.
- On parempi rakastaa toisia iloisella mielellä, kuin riidellä.
- Kannattaa rakastaa lähimmäistä silloin kun Jumala kehottaa, vaikka itse epäiliskin.

Tavoitteena on konkreettisesti toiminnan yhteisöllisyyden kautta toteuttaa sosiaalista kasvun tavoitetta, lisäksi painotetaan rakkauden antamista lapsille. Voidaan ajatella, että toimintasuunnitelman laatija on tietoinen tämän päivän lapsista ja heidän ehkä hyvinkin rikkiäisistä perhetaustoistaan tai vaikkapa vain kiireisestä elämänrytmistä, joka näkyy lasten huomion ja välittämisen tarpeena. Samalla kun tällaista välittämistä osoitetaan kristillisen kasvatuksen kautta, lähimmäisen rakastamisen ja huomioimisen periaate on myös opetuksen sovelluksissa tavoitteena, että lapsi oppisi nämä periaatteet oman elämänsä malliksi ja perustaksi. Näistä tavoitteista ja sovelluksista on myös ajateltavissa seurakunnan kristillisen kasvatuksen tehtävä olla *perheiden kasvatustehtävän tukijana*.

Toimintasuunnitelma 4

Neljännestä toimintasuunnitelmasta ei ole kovin syvällisesti analysoitavissa kristillisen kasvatuksen periaatteita tai tavoitteita. Toimintasuunnitelman yleistunnelma on nimittäin enemmän lähinnä pelastuksen ydinsanomana välittäminen lapselle ja sen lisäksi toiminnan sekä kivan puuhan tarjoaminen. *Käsitystä kasvatustehtävästä* ei tämän suunnitelman pohjalta voi määrittää oikeastaan yhtään laajemmin, ehkä siinä mielessä voisi painopisteen ajatella olevan lähinnä normatiivinen, koska opetusaiheiksi on mainittu hyvin keskeisesti pelastumisen kuvaus ja uskoontulon perustotuudet elämän perustaksi. Näin ollen voidaan sanoa, että *Raamatun lupauksia välitetään lapsille*, mutta tarkempaa

tai yhtään pitemmälle menevää tulkintaa ei voida kasvatuskäsityksestä tehdä tämän toimintasuunnitelman perusteella.

Toimintasuunnitelma 5

Viidennen toimintasuunnitelman teksteissä ei ole varsinaisia yleistavoitteita tai kristillisen kasvatuksen periaatteita osoitettuna. Toimintasuunnitelman painopisteeksi ja yleistunnelmaksi välittyy vahva ja hyvin monipuolinen Raamatun opetusten painotus. Yleisesti ottaen voisikin tämän perusteella ajatella *käsityksen kasvatustehtävästä* painottuvan vahvasti pelastussanomien välittämisen ympärille. Niin vahva auktoriteetti Raamatun opetuksilla on, että toimintasuunnitelmasta välittyy ajatus opetusten sisältöjen olevan itsessään riittäviä kristillistä kasvua ja kasvattamista ajateltaessa. Kasvatuksella on siinä mielessä selkeät *kasvatuksen kristilliset ihanteet* ja päämäärät Raamatun opetusten kautta. Painopiste kasvatuskäsityksessä toimintasuunnitelman mukaan tuntuisi painottuvan normatiiviseen kasvatukseen näkökulmaan.

Varsinaista *opetuslapseuttavaa* näkökulmaa toimintasuunnitelma ei määritä tehtävään tai tavoitteeseen, vaikka se aiheena onkin muutamien oppitunnin sovellusten mukaan. Toimintasuunnitelmahan rakentuu yksittäisten tuntien suunnittelujen varaan, joten mitään kokonaisvaltaista tai pitkäjänteistä kasvatustajasta ei ole nähtävissä, korkeintaan ehkä aiheista ja tuntien sisällönsovelluksista kuitenkin tulkittavissa. *Raamatun lupauksen välittäminen lapsille* on nimittäin hyvin järjestelmällisesti ja monipuolisesti suunniteltua ja toteutettua. *Yksilöllisen kasvun* ja kasvatuksen painottaminen puolestaan näkyy esimerkiksi seuraavista oppitunnin sisällönsovelluksista:

- Jumalalle kaikki ovat samanarvoisia.
- Me olemme kaikki yhtä syntisiä ja tasa-arvoisia Jumalan edessä. Jeesus kuoli sinun syntisi puolesta! Nyt Hän elää!

Vaikka kokonaistavoitteet eivät osoita kristillisen kasvatuksen kokonaisvaltaisia tavoitteita, sisällönsovelluksista on nähtävissä kasvatuksellisia periaatteita toiminnan taustalla. Tässä yksilöllisyyden huomioiminen osoitetaan tasa-arvoisuuden korostamisella Jumalan edessä. Jeesus on kaikkien ihmisten pelastaja, myös jokaisen lapsen pelastaja ja näin tavoitteena on tukea jokaisen lapsen persoonaa ja itsetuntoa rohkaisemalla ja hy-

väksymällä lapsi sellaisenaan. Hänelle pyritään osoittamaan myös Jumalan hyväksyntää yksilönä.

Raamatun opetusten monipuolisuus ja lupauksen välittäminen lapsen elämän perustaksi näkyy opetusaiheista. Toimintasuunnitelma esittelee hyvin monipuolisen pelastushistoriallisen näkökulman Raamattuun käyttämällä Raamatun kertomuksia ja erityisesti Vanhan testamentin patriarkkojen ja profeettojen sekä lukuisten esikuvallisten henkilöiden elämäkertoja osoittamaan Jumalan suunnitelmaa kaikkien ihmisten pelastamiseksi. Tämän lisäksi toimintasuunnitelma kattaa hyvin laajasti pelastussanomien välittämisen lapsille. Jeesuksen elämää kuvataan monipuolisesti kaikkina ikävaiheina aina syntymästä kuolemaan ja ylösnousemukseen. Ristintyö ja pelastus on keskeinen sanoma lapsille. Myös kristilliseen elämään sekä yhteyden ja palvelemisen teemat esitellään vahvasti elämäkertapainotteisesti. Uuden testamentin painotus kertomuksissa, vertauksissa ja henkilökuvauksissa on vahvempi kristillisen elämän kuvauksessa. Lapselle pyritään antamaan näiden Raamatun opetusten kautta taitoja ja kasvun eväitä elämään ja Jumalan palvelemiseen omalla paikallaan.

Yhteisöllisen kasvatuksen ja kasvun näkökulmasta kasvatusta voisi ajatella toteutettavan tämän toimintasuunnitelman sisällön mukaan lähinnä erilaisten juhlien merkeissä. Toimintasuunnitelmassa mainitaan muun muassa perhekirjasto, isäin- ja äitienpäiväjuhlat ja konsertti. Varsinaisesti tälle yhteisölliselle kasvatukselle ei kuitenkaan ole asetettu mitään tavoitteita tai yleensäkkään huomiota näiden tapahtumien luettelemisen lisäksi.

Opetuslapseuttamisen yksi teemoista on *palvelutehtävään kasvaminen* ja se tulee esille muutamien raamatunkertomusten välityksellä. Varsinaisesti tähän aiheeseen liittyen on asetettu toimintasuunnitelman yhden tunnin sovelluksessa tavoite, jossa lapsen tehtäväksi määritetään näyttää kavereille, kuinka uskova elää. Tästä voisi ajatella, että ajatuksena on rohkaista kertomaan omasta uskosta ja toimimaan myös rohkeasti omien valintojen tekijänä omassa elämässään ja samalla myös esikuvana kavereille.

Perheen kasvatustehtävän tukijana oleminen näkyy tämän toimintasuunnitelman sisällössä siten, että esille nostetaan äidit, jotka toivat lapset Jeesuksen luokse. Näin osoitetaan myös kodin hengellistä kasvatusvastuuta. Lisäksi yhteyttä perheisiin osoittaa aikai-

semmin mainitsemani juhlat, joiden tavoitteita tai sen paremmin sisältöäkään ei kuitenkaan kuvata suunnitelmassa tarkemmin. Selkeää roolia perheen kasvatustehtävän tukijana toimintasuunnitelma ei näiden näkökulmien lisäksi nosta esille.

Toimintasuunnitelma 6

Kuudennessa toimintasuunnitelmassa ei osoiteta varsinaisesti kristillisen kasvatuksen periaatteita tai tavoitteita koko toimintaa kattavasti. Toimintasuunnitelma perustuu lähinnä erillisten oppituntien suunnittelujen pohjalle ja yleistunnelmaksi värityy enemmänkin toiminnallisen, mukavan, hyödyllisen ja luonnonläheisen toiminnan tarjoaminen sekä pelastuksen ydinsanomien välittäminen lapselle. Pitkäjänteistä ja tavoitteellista kristillistä kasvatusta ja sen periaatteita ei vahvasti tuoda esille. *Käsitystä kasvatustehtävästä* on näin ollen myös aika vaikeaa määrittää. Raamatunkertomusten ja opetusten osalta kuitenkin välittyy vahva Raamatun arvovalta ja siinä mielessä normatiivinen periaate kasvatukselle on todennäköistä. Muun toiminnan osalta tätä käsitystä on lyhyiden kuvausten pohjalta aika mahdotonta määrittää tai tulkita.

Opetuslapseuttamista kristillisen kasvatuksen lähtökohtana tai periaatteena ei tuoda esille tässä toimintasuunnitelmassa. Suunnitelman sisällöistä on kuitenkin nähtävissä sen suuntaista toimintaa jonkin verran. Lapsen *yksilöllisen kasvun* huomioimisesta osoitetaan näkemystä vain muutamassa tavoitteessa:

- Muista kertoa Jeesuksen rakkaudesta erityisesti lapsia kohtaan, ja että lapsetkin voivat tulla uskoon. Selitä mitä uskoon tuleminen tarkoittaa.
- Välitä lapsille se suunnaton riemu, jota opetuslapset tuolloin tunsivat, mieti lasten kanssa mitä ylösnousemus merkitsee meille jotka elämme 2000-luvulla.
- Pyri siihen, että lapsille jäisi turvallinen olo kertomuksen päätyttyä, vaikka aihe onkin aika raskas.
- Luen Raamattua ja rukoilen.

Kuten näistä tavoitteista nähdään, yksilöllisyyden ja persoonallisten tarpeiden huomioiminen kasvatuksessa ei tule vahvasti toimintasuunnitelman teksteistä esille. Painopiste näissäkin kohdissa on lähinnä uskoon tulemisen henkilökohtaisuudessa, ei niinkään kasvatuksen periaatteissa tai toteutuksessa.

Raamatun lupauksen välittäminen lapsille on kuitenkin selkeä periaate. Tässä painopisteenä on muiden toimintasuunnitelmien tapaan pelastus ja Jeesuksen työn selvittäminen

lapselle. Lisäksi kristilliseen elämään ja kasvuun liittyviä teemoja käydään läpi aika paljon raamatunkertomusten kautta. Yhteyteen ja palvelemiseen liittyviä teemoja opetetaan lapsille muun muassa Samuelin elämäkerran kautta, hänhän oli profeetan oppilaina jo hyvin nuoresta pojasta asti ja siinä mielessä on erinomainen esimerkki lapsille palvelemisesta. Tämän lisäksi toimintasuunnitelman vahva painopiste on erilaisten eettisten periaatteiden, kuten esimerkiksi rohkeuden, rehellisyyden, anteeksiantavaisuuden, ystävällisyyden, tottelevaisuuden, valppauden, uskollisuuden ja kuuliaisuuden nostaminen elämän perustaksi hyvin selkeää.

Opetusten sisällönsovellusten lisäksi *yhteisöllisen kasvatuksen ja kasvun* näkökulmat tulevat esille erilaisten retkien (retket laavuille ja tähtitornille) ja yhteistoiminnallisen ruuanlaiton ja erätaitojen harjoittelun kautta. Lisäksi mainitaan vierailijasta, joka tulee näyttämään kuvia Venäjän pakolaislapsista ja katulapsista ja ajatuksena on kuulla vierailijalta mahdollisuuksia auttaa konkreettisesti näiden lasten elämää kerholaisten kanssa. Näin siis palvelua ja *palvelutehtävään kasvua* toteutetaan myös käytännössä konkreettisen toiminnan kautta.

Luonnon kunnioittamista ei erikseen mainita kasvatustavoitteena tai kasvatuksellisena periaatteena, se kuitenkin tulee selvästi esille opetusaiheissa ja toiminnan esittelyssä. On siis tulkittavissa, että toiminnalla on partiotyyppisen toimintaperiaatteensa mukaan kasvatuksen tavoitteena opettaa luonnossa liikkumista ja erätaitoja lapsille.

Toimintasuunnitelma 7

Seitsemännen ja samalla viimeisen analysoitavan toimintasuunnitelman tavoitteet ja sisällölliset raamit opetukselle on kuvattu erittäin laaja-alaisesti, kuten jo aikaisemmin on tullut esille. Näissä ”opetussuunnitelman periaatteiksi” määrittämissäni toimintasuunnitelman teksteissä on kuvattu laajasti myös kristillisen kasvatuksen periaatteita. Nämä opetussuunnitelman periaatteet rakentuvat siten, että kaikki systemaattisen teologian oppisisällöt sekä erilaiset kristilliseen elämään liittyvät näkökulmat on tavoitteen ja perussisältöinen esitelty järjestelmällisesti vuorotellen. Nämä toimivat opettajalle tietopohjana ja toiminnan raamina, samalla kun ne osoittavat opetuksen sisältöjä toiminnan perustaksi. Näin myös opetuslapseuttamiseen liittyvien periaatteiden sisällöt on kuvattuna omassa kohdassaan ja lisäksi jonkin verran muiden näkökulmien esittelystä

on tulkittavissa kasvatuksellisia periaatteita. Kasvatuksellisia periaatteita tai opetuslapseuttavia periaatteita ei siis osoiteta koko toimintaa kantavaksi periaatteeksi, paremmin näiden aiheiden käsittely on määriteltävissä yhdeksi opetusteemaksi muiden aiheiden joukossa. Enemmän ehkä yleistunnelma on painottunut nimenomaan opetusta varten toteutetuksi opetussuunnitelman perusteeksi ja oppituntien sisältöjen varaan rakennettavaksi toiminnaksi, eikä niinkään pitkäjänteiseksi kasvatustehtäväksi nimenomaan tämän kirjallisen esitystavan puitteissa tulkittaessa. Tästä toimintasuunnitelmasta välittyy vahva normatiivinen *käsitys kasvatustehtävästä*. Kasvatuksella on selkeät kristilliset ihanteet ja selkeät tiedollisetkin raamit Raamatun tekstien perusteella ja näissä puitteissa myös toteutetaan kasvatustoimintaa.

Tämä suunnitelma osoittaa kristillisen kasvatuksen, *opetuslapseuttamisen* oikeutuksen ja kasvun ihanteen selkeästi. Opetuslapseuttamista kuvataan kristillisenä kasvatustehtävänä monipuolisesti:

- Mitä opetuslapseus on: Halua olla Jeesuksen seuraaja, uskoa ja luottamusta Jumalaan.
- Nöyrytystä, oppimista. ("Isä, sinun tahtosi teen mielelläni")
- Palvelemista. ("rakasta lähimmäistäsi, niin kuin itseäsi")
- Seuraamista, toteuttamista ("menkää kaikkeen maailmaan")
- Kasvu opetuslapsena ("neljä tuolinjalkaa"): uutta – raamatuntutkiminen, vuorovaikutus – henkilökohtainen rukouselämä, yhteys – seurakuntaelämä, eteenpäin – evankelioiminen.
- Tarkoituksena on käsitellä, mitä kaikkea Pietari näki ja oppi Jeesuksen seurassa. Hän kuitenkin epäonnistui, sai anteeksi ja myöhemmin oli johtohahmona apostolien keskelä.
- Tavoitteena on itsenäiseen jumalasuhteen rakentamiseen ja ylläpitämiseen.
- Tavoitteena on rohkaista opetuslapseudessa pysymiseen ja siinä kasvamiseen.

Opetuslapseus ja opetuslapseuttamisen tehtävä käsitetään siis aika monipuolisena ja laaja-alaisena tämän opetussuunnitelman määrittelyissä. Oikeastaan tämä määritelmä kattaa kokonaisuudessaan henkilökohtaisessa jumalasuhteessa kasvamisen. Määritelmä kuitenkin näiden näkökulmien pohjalta suuntautuu lähinnä Jumalan ja ihmisen väliseksi suhteeksi, eikä painopiste ole niin voimakkaasti seurakunnan kristillisen kasvatuksen periaatteissa.

Yksilöllisen kasvun osalta esiin nostetaan muun muassa henkilökohtaisen hengellisen kasvun, terveen jumalasuhteen rakentumisen ja kristillisten periaatteiden omaksumisen näkökulmat. Lisäksi painotetaan henkilökohtaista ja persoonallista kasvatusta esimer-

kiksi ikäryhmät tai kehitysvaiheet huomioiden. Alla olevat tavoitteet osoittavat monipuolisesti näitä näkökulmia:

- ”Opetus on suhteutettu vastaanottokykyyn.”
- Jokaiselle ikäryhmälle erikseen toteutettu suunnitelma. Tasoerot on huomioitu opetus-tapahtuman kuvailussa. Aineisto on ryhmitelty ikäluokittain.
- Lapsityön alueella on hyvin eri-ikäisillä lapsilla myös erilaiset kehityspiirteet. Jos haluat olla tehokas raamatunopettaja, sinun on hyvä perehtyä myös opetusryhmäsi kehitystasoon, näin pystyt parhaalla mahdollisella tavalla saada opetettavat asiat lasten pysyvästi lasten mieleen.
- Painottaa, että Jumala on antanut meille vielä mahdollisuuden päästä Jumalan yhteyteen takaisin ja kertoa, miten se voi tapahtua.
- Pyhä Henki kutsuu ihmistä muutokseen.
- Pyhä Henki saa aikaan muutoksen.
- Tavoitteena on luoda kuva Jumalasta, joka haluaa johdattaa ”lapsiaan”.
- Tavoitteena on kertoa, mitä johdatus on ja miten lapsi voi itse ”etsiä” Jumalan johdatus-ta elämäänsä.
- Jumala huomioi persoonallisuuden: persoonallisuus – millainen minä olen; ihmisen ainutkertaisuus.
- Jumala huomioi persoonallisuuden: Jumala käyttää lahjojani (musikaalisuus, taiteellisuus...)
- Jumala tietää mistä olen kiinnostunut.
- Tavoitteena on ohjata lasta terveeseen itsearvostukseen Jumalan luomana yksilönä.
- Tavoitteena on auttaa terveen jumalasuhteen muodostumiseen.
- Tavoitteena on ohjata lasta muiden ihmissuhteiden arvostamiseen.
- Tavoitteena on selvittää ihmisen olemusta ja elämänkaaren eri vaiheita.
- Terve suhde Jumalaan.
- Terve arvostus ja suhde itseensä.

Toimintasuunnitelman tavoitteista käy selvästi ilmi, että yksilöllisen kasvun periaatteet huomioidaan sekä kasvatuksen tavoitteita ja raameja muodostettaessa, että ihan suoraan myös sisällöllisissä tavoitteissa. Huomioituna on siis toiminnan rakentaminen iän ja kehityksen näkökulmasta yksilöllisesti ja sen lisäksi osoitetaan Jumalan huomiota persoonallisesti jokaiselle ihmiselle ja miten yleensäkin Jumala on kiinnostunut jokaisesta lapsesta ja haluaa johdattaa ja kasvattaa häntä henkilökohtaisesti omana persoonanaan. Kristillisen kasvatuksen tavoitteeksi voisikin määrittää tästä yksilöllisestä kasvatuksen näkökulmasta käsin ajatuksen kasvattaa jokaista lasta hänen yksilöllisestä kasvustaan lähtien kohti omaehtoista, henkilökohtaista ja tasapainoista jumalasuhdetta.

Opetuslapseuttaminen *välittämällä Raamatun lupauksia lapsen elämään elävinä ja todellisina* toteutuu tämän toimintasuunnitelman mukaan hyvin perusteellisesti ja monipuolisesti. Pelastushistoriallinen näkökulma aukeaa lapselle hyvin luomisen käsittelyn ja muutamien Vanhan testamentin henkilökuvausten ja elämäkokemusten välityksellä. Pelastuksen keskeinen teema on esillä laajasti. Jeesuksen elämä kuvataan syntymästä kuolemaan ja ylösnousemukseen asti selkeästi lapselle. Pelastuksen ja uskon tulemisen

teema tulee selväksi myös muutaman Uuden testamentin henkilön elämäkokemusten kautta. Myös kristilliseen elämään liittyvät teemat ovat monipuolisesti ja selkeästi esillä tässä toimintasuunnitelmassa. Jokainen lapsi saa elämän suunnaksi ja omien valintojen perustaksi paljon opetusta Raamatun periaatteista. Lisäksi seurakuntayhteyden ja palvelutehtävän näkökulmasta tämä toimintasuunnitelma käsittelee Raamatun opetuksia hyvin kattavasti. Lapselle tulee kuva seurakunnan merkityksestä ja hänen roolistaan seurakunnan keskellä ja koko yhteiskunnan jäsenenä. Myös palveleminen osoitetaan lapsen tehtäväksi ja sitä opetetaan erilaisten Raamatun henkilöiden elämäkertojen avulla.

Yhteisöllisen kasvatuksen ja kasvun näkökulmista toteutettua kristillistä kasvatusta osoitetaan tässä toimintasuunnitelmassa muun muassa seuraavilla tavoitteilla:

- Esitellä seurakunta uskovan ”hengellisenä kotina”, jossa jokaisella jäsenellä on oma tehtävänsä ja jossa kaikki voivat kokea yhteyttä.
- Seurakunnan tarkoitus olla hengellisenä kotina ja uskovien keskinäisen rakentumisen paikkana.
- Terve arvostus ja suhde muihin ihmisiin.
- Tavoitteena on kannustaa vastavuoroisiin ihmissuhteisiin ja myös kaverin tukemiseen.

Seurakunta osoitetaan lapselle paikaksi, jonka voi tuntea yhtä läheiseksi paikaksi kuin oman kodin. Siellä jokaiselle voi löytyä oma tehtävä ja oikeus tasapuoliseen olemiseen yhtenä sen jäsenenä omalla paikallaan. Siellä voi myös kasvatuksen näkökulmasta ajateltuna kasvaa yhteisön jäsenenä, rakentua toisten kanssa yhdessäolosta ja rakentaa vastavuoroisesti myös toisia omalta osaltaan. Tavoitteena on vastavuoroisiin ihmissuhteisiin kasvaminen ja yhteisöllisen vastuun kasvattaminen suhteessa toisiin ihmisiin.

Myös *palvelutehtävään kasvattaminen* on yksi tämän toimintasuunnitelman kristillisen kasvatuksen tehtävistä:

- Esitellä seurakunta uskovan ”hengellisenä kotina”, jossa jokaisella jäsenellä on oma tehtävänsä ja jossa kaikki voivat kokea yhteyttä.
- Selvittää seurakunnan maanpäällinen tarkoitus ja Jumalan antamat tehtävät seurakunnalle.
- Seurakunnan perusta ja pää on Jeesus Kristus.
- ”Seurakunnan pää, ruumiinjäsenet ja ruumiinjäsenten tehtävät”
- heikkojen hoivaaminen, toinen toistensa kuormien kantaminen, lähetystyö, ja evankelioiminen

Edellä esitellyssä lainauksessa osoitetaan seurakunnan tehtävän määrittäminen ja jokaisen jäsenen paikka osana seurakuntaa. Seurakunnan tehtävää ja rakennetta kuvataan

vertauksenomaisesti ruumiina, jossa Jeesus on pää ja toimii seurakunnan johdattajana ja ohjaajana. Ruumiinjäsenenä on kuvattu jokainen seurakunnan jäsen, jolle on annettu hänelle itselleen sopiva tehtävä. Seurakunnan tehtäviksi mainitaan muun muassa heikompien auttaminen, lähimmäisten tukeminen ja evankeliumin vieminen eteenpäin sekä kotimaassa että ulkomailla.

Toimintasuunnitelma osoittaa kristillisen kasvatuksen yhdeksi tavoitteeksi toimia *perheen kasvatustehtävän tukijana*. Nämä periaatteen näkyvät hyvin alla olevissa tavoitteissa:

- Tavoitteena on auttaa lasta hahmottamaan perheen sisäiset roolit.
- Tavoitteena on ohjata lasta kunnioittamaan omaa perhettään ja vanhempiaan Raamatun esimerkin mukaan.
- Tavoitteena on ohjata lasta tiedostamaan oma asemansa ja tehtävänsä perheen kesellä.
- Raamatulliset ohjeet lasten kasvatukseen.
- Lasten kasvatus: ”rakkautta ja rajoja”

Näiden tavoitteiden mukaan voidaan käsittää, että toimintasuunnitelman tekstit tuovat esille selkeän periaatteen perheen kasvatusvastuusta ja seurakunnan tehtävästä olla perheen tukena tässä kasvatustehtävässä. Lapselle pyritään opettamaan perheen rakennetta ja omaa asemaa perheen lapsena. Samalla pyritään tukemaan lapsen vanhempia auttamalla ja tukemalla heitä kasvatustehtävässään. Toimintasuunnitelmasta tulee esille, että keskeisenä periaatteena kristillisessä kasvatuksessa on rakkauden ja samalla myös rajojen asettaminen lapsen elämään.

Kaikkien näiden näkökulmien lisäksi esille nostetaan kasvatuksen tavoitteiksi myös *luonnon kunnioittaminen* ja vastuullisuus suhteessa koko luomakuntaan. Tavoitteeksi asetetaan yksilön vastuuntunto suhteessa luontoon ja eläimiin. Lisäksi halutaan nostaa esiin mahdollisuuksia toimia yhteisen hyvän säilymisen edistämiseksi.

Uutena näkökulmana muista toimintasuunnitelmista poiketen tämä viimeinen toimintasuunnitelma osoittaa kristillisen kasvatuksen yhdeksi tavoitteeksi myös *suhteen yhteiskuntaan*. Tavoitteena on käsitellä teemaa, miten voi elää kristittyinä tässä maailmassa ja omissa yhteiskunnassaan. Mitä kristittyinä voisi tehdä ja miten vaikuttaa oman yhteiskunnan hyvinvointiin omalta osaltaan. Tavoitteena on siis selkeästi kasvattaa lapsesta vastuuntuntoinen yhteiskunnan asioista kiinnostunut kristitty ihminen.

Yhteenveto ja tyypittely toimintasuunnitelmien kristillisestä kasvatuskäsityksestä

Toimintasuunnitelmien pohjalta analysoituna yhteenvetona voidaan todeta, että kristillisen kasvatuksen ymmärtäminen ja huomioiminen on monipuolista ja tavoitteellista. Käsitys kristillisestä kasvatuksesta osoittautuu päämäärätietoiseksi, tavoitteena on kasvat-
taa lapsista aktiivisia seurakunnan jäseniä turvaamalla heille eri ikätasolle sopivaa kas-
vatuksellista toimintaa. Selkeänä kattavana ajatuksena on välittää lapset pitkäjänteisen
ja tavoitteellisen toiminnan kautta nuoruuteen ja aikuisuuteen. Tämän yleiskäsityksen
rinnalla on kuitenkin olemassa kapeampi käsitys varhaiskasvatuksen tehtävästä seura-
kunnassa. Osassa toimintasuunnitelmia kasvatuksellinen tehtävä on lähes unohduksissa
ja painopiste on Raamatun tiedollisessa opettamisessa tai jopa ainoastaan kivan puuhan
tarjoamisessa.

Tavoitteiden ja opetussisältöjen pohjalta yhteenvetona välittyy *käsitys kasvatustehtävän*
oikeutuksesta ja selkeistä *kasvatuksen kristillisistä ihanteista*. Lapsi tarvitsee aikuisen
tukea persoonalliselle kasvulleen, hengelliselle elämälleen ja muun muassa hyvän ja
pahan erottamiseen. Näiden tavoitteiden pohjalta voidaan kuvata kasvatuksen määritel-
män sitoutuvan Puolimatkan (1995, 88–94) esittelemän normatiivisen määritelmän mu-
kaiseksi. Toisaalta tämän näkökulman yhteenvedossa on todettava, että osa toiminta-
suunnitelmista ei osoita vahvaa kasvatustehtävän ymmärrystä vaan paremminkin käsi-
tystä, että tiedon jakaminen toimii itsessään riittävänä kasvattajana.

Käsitys kasvatustehtävästä kuvataan myös *yhteisölliseksi tavoitteiden asettamiseksi*.

Ymmärretään siis, että seurakunta on yhteisö, jonka arvomaailmasta haetaan tukea lap-
sityön tavoitteille ja päämäärille. Tämä osoittaa seurakunnan tehtävän käsittämistä niin,
että kristillisen kasvatustehtävän kautta seurakunta toteuttaa sille uskottua tehtävää ohja-
ta uskovia kristittyinä kasvamisessa ja toimia vaikuttajana seurakunnan jatkuvassa kas-
vussa. Gresham (1988 32–33) nimittäin osoittaa kasvatuksen keskeiseksi välineeksi
seurakunnan laajenemiselle ja evankeliumin eteenpäin menemiselle. Hänen mukaansa
kasvaneet kristityt johdattavat ja kasvattavat uusia jäseniä seurakunnan yhteyteen. Tämä
näkökulma tulee selvästi esille, mutta toisaalta se samalla jää useissa toimintasuunni-
telmissa hyvin kapeasti käsitellyksi ja joissakin jopa kokonaan unohdetuksi osa-
alueeksi.

Kristillistä kasvatusta kuvataan *opetuslapseuttamisen* kautta ja tavoitteena on selkeästi kasvattaa lasta mahdollisimman monipuolisesti kristillisen elämän eri alueilla. Toimintasuunnitelmista on selvästi löydettävissä kiinnostus lapsen *yksilölliseen kasvuun*, tavoite *Raamatun lupauksen välittämisestä lapselle, yhteisöllisen kasvatuksen ja kasvun näkökulmat* ja tavoite *palvelutehtävään kasvamiselle*. Tällaista laaja-alaista opetuslapseuttavaa näkökulmaa kuvaa myös Eldridge (1995, 21–25) osoittaessaan opetuslapseuttamisen esikuvaksi Jeesuksen elämän ja kasvatustyön omien opetuslastensa kohdalla.

Yksilöllisen kasvun näkökulmaa voisi yhteenvetona selittää lapsen yksilöllisen ja persoonallisen kristillisen kasvun tukemiseksi niin, että lapsi oppisi tuntemaan Jeesuksen henkilökohtaisesti, ymmärtäisi henkilökohtaisen pelastumisen merkityksen ja oppisi kristillisen kasvun elämän mittaiset periaatteet omaan elämään kantavaksi voimaksi. Tätä samaa ajatusta tukee muun muassa Bartel (2001, 94) osoittaessaan kristillisen kasvatuksen ensimmäiseksi tavoitteeksi evankeliumin kuulemisen oikeuden oman ymmärryksen ja ikätason mukaan kerrottuna. Launonen (2000, 274) puolestaan kuvaa postmodernin ajan tuomia haasteita kristilliselle kasvatukselle ja erityisesti moraalisten ja eettisten periaatteiden alueelle. Tästä näkökulmasta ajateltuna yksilöllisen kasvun tukeminen ja kristillisten periaatteiden todellinen ymmärtäminen on suuri haaste seurakunnalliselle kristilliselle kasvatustehtävälle.

Vahvaksi opetuslapseuttavaksi, kristillisen kasvatuksen tehtäväksi osoittautuu toimintasuunnitelmien kuvauksen perusteella myös *Raamatun lupauksen välittäminen lapselle*. Toimintasuunnitelmien hyvin keskeinen vahvuus on nimenomaan välittää ja opettaa lapselle tietoa Raamatun sisällöstä ja totuuksista elämän perustaksi. Toimintasuunnitelmat kuvaavat laaja-alaisesti ja monipuolisesti Raamatun opetuksia kristillisen elämän eri alueilta. Opetuksissa nostetaan selkeästi esille koko Raamatun pelastushistoriallinen näkökulma, tapahtumat Jeesuksen pelastavasta työstä kaikkien ihmisten edestä ja selkeää helluntaiteologinen näkemys pelastuksen ja uskon vastaanottamisesta, periaatteet kristillisestä elämästä ja seurakuntayhteydestä sekä iankaikkisesta elämästä Taivaassa.

Yksilöllisen kasvun tukemisen ja Raamatun lupauksen välittämisen lisäksi opetuslapseuttamista voidaan toimintasuunnitelmien mukaan määrittää myös *yhteisöllisen kasvatuksen ja kasvun näkökulmasta*. Kasvatukselle on asetettu vahvaksi näkökulmaksi hy-

vän ilmapiirin rakentaminen ja näin mukavan yhdessäolon ja positiivisten kokemusten välittäminen. Yhdessäolon ja yhteisöllisyyden huomioiminen kattaa lasten keskinäisen toiminnan, lasten ja kasvattajien välisen toiminnan ja laajentaa yhteisöllisyyden jopa käsittämään lasten vanhemmat. Toiminnan perustana voidaan nähdä periaate lapsen kokonaisvaltaisesta kasvattamisesta yhteisöllisyyden kautta. Seurakunta kuva taan paikaksi, jossa kasvatuksen näkökulmasta ajateltuna kasvaa itse osana yhteisöä ja vaikuttaa vastavuoroisesti myös toisten ympärillä olevien ihmisten kasvuun. On kuitenkin huomattava, että osassa toimintasuunnitelmia kasvatuskäsitykset yleensäkin jäävät hyvin marginaalisiksi ja näin ollen heidän osaltaan kasvatuskäsityksen ydin määrittäyty enemmän yksilökeskeisen näkökulman ympärille.

Palvelutehtävään kasvaminen löytyy myös selkeästi toimintasuunnitelmien kasvatustavoitteista. Yhteenvetona voidaan todeta kristillisen kasvatuksen yhdeksi päämääräksi kasvaminen vastuullisuuteen ja oman palvelupaikan löytymiseen. Keskeinen kristillisen kasvatuksen tavoite onkin kasvattaa lapsi aitoon kristillisyyteen, jonka mukaisesti on luonnollista kertoa evankeliumin sanomaa eteenpäin toisille ihmisille. Tällaisesta palvelutehtävään kasvusta mainitsee Daniel (1988, 105) esitellessään kristillisen kasvun tavoitteita alle kouluikäisille lapsille. Hän osoittaa, että jokaisella lapsella on tarve rakastaa ja auttaa toisia. Myös Bartel (2001, 94) osoittaa saman palvelemiseen kasvamisen tavoitteen kristilliselle kasvatukselle.

Perheen kasvatustehtävän tukeminen osoitetaan yhdeksi selkeäksi kristillisen kasvatuksen tehtäväksi ja tavoitteeksi. Toimintasuunnitelmissa osoitetaan perheen kasvatusvastuu ja seurakunnan tehtävä tukea perhettä kasvatusvastuussaan. Tavoitteena on opettaa lasta hahmottamaan perheen rakennetta ja hänen omaa asemaansa lapsena sekä samalla tukea vanhemmuutta auttamalla oikeanlaisen rakkauden ja rajojen asettamisessa. Kristillisen kasvatuksen tavoitteena on selvästi pyrkiä laajaan, avoimeen ja yhtenäiseen kasvatukseen lapsen elämässä. Toimintasuunnitelmien pohjalta on myös selvästi huomattavissa seurakunnallisen kasvatuksen roolin ymmärtäminen perheen kasvatuksen tukijana, kun ajatellaan nykypäivän kiireistä elämänrytmiä ja lasten ehkä hyvinkin rikkäisiä perhetaustoja. Edelleen on kuitenkin huomattava, että osa toimintasuunnitelmista ei laajenna kasvatuskäsitystä yhteisölliselle puolelle ja niin tämäkin näkökulma perheen tukemisesta jää heidän osaltaan huomioimatta. Tästä perheen kasvatustehtävän

tukemisesta huolehtii myös Roncone (2001, 54–55), joka esitteli yksinhuoltajaperheiden kasvatushaasteita ja osoitti helluntaiseurakuntien kristillisen kasvatuksen erinomaisena mahdollisuutena tarjota roolimalleja ja aikuisten ihmisten turvallista tukea kasvulle. Myös Hammack (1986) ja Feucht ja Clark (1986) esittelivät tätä samaa huolta artikkeleissaan, joissa esittelivät moninaisten perherakenteiden haasteita, yhteiskuntarakenteiden muutosten tuomia haasteita lapsuudelle ja jatkuvan kulttuurillisen moninaistumisen tuomia haasteita kasvatustehtävälle ja osoittavat seurakunnan kristillisen kasvatuksen mahdollisuudeksi perheiden tukijana.

Kristillisen kasvatuksen tavoitteeksi nostetaan myös *luonnon kunnioittaminen* ja vastuullisuus suhteessa luomakuntaan. Tavoitteeksi asetetaan vastuuntunnon kasvaminen suhteessa luontoon ja eläimiin. Lisäksi kristillisen kasvatuksen yhdeksi tavoitteeksi osoitetaan myös *suhde yhteiskuntaan*. Tavoitteena on käsitellä sitä, miten voi elää kristittyinä omalla arvomaailmalla varustettuna tässä maailmassa ja omassa yhteiskunnassaan. Kristillisen kasvatuksen tavoitteena on siis selvästikin kasvattaa lapsesta vastuuntuntoinen yhteiskunnallisista asioista kiinnostunut kristitty ihminen. Edelleen on kuitenkin huomattava, että tämä näkökulma puuttuu yksilökeskeisempään kasvatukseen painottuvista toimintasuunnitelmista. Kuitenkin Launonen (2000, 272–274), Martin (2001, 245–248) ja Crepsin (2002, 1) pohtivat kaikki vakavasti nyky-yhteiskunnan nostamia haasteita kristilliselle kasvatukselle. Ajatuksena on haaste kasvattaa vahva moraalinen ja eettinen arvomaailma nyky-yhteiskunnassa, missä kristillinen kasvatus on lähes lähetystyötä oman yhteiskunnan sisällä.

Yhteenvetona voidaan todeta, että kokonaisuutena ajatellen käsitys kristillisestä kasvatuksesta tulee monipuolisesti esille toimintasuunnitelmien teksteissä. Kasvatusajatus määrittyy monipuolisesti koskemaan yksilön omaa kasvua ja myös yksilöä suhteessa yhteisöön. Kasvatukselle osoitetaan selkeät kristilliset tavoitteet ja ymmärretään seurakunnallisen kristillisen kasvatuksen tehtävä perheen kasvatuksen tukijana. Kasvatus laajennetaan jopa elämään suhteessa yhteiskuntaan ja sen arvomaailmaan. Toimintasuunnitelmista on kuitenkin selkeästi tunnistettavissa kolme erilaista toimintasuunnitelmatyyppiä, jotka kuvaavat eri syvyydellä käsitystä kristillisestä kasvatuksesta.

Tyyppi 1 muodostuu toimintasuunnitelmien 4, 5 ja 6 pohjalta. Näiden toimintasuunnitelmien näkemykset kristillisestä kasvattamisesta olivat hyvin rajoittuneet tai ainakaan niitä ei toimintasuunnitelmien teksteissä kuvattu juuri lainkaan. Kristillisen kasvatuksen ensimmäinen tyyppi sai nimekseen ”Aina Tiedonjakaja”, mikä kuvastaa näille toimintasuunnitelmille tyypillistä tapaa luottaa tiedon jakamiseen raamatunkertomusten kautta. Toimintasuunnitelmissa kuvatusa tavasta toteuttaa erilaista toimintaa välittyy aika selkeästi käsitys, että tiedon jakaminen itsessään kasvattaa ja opettaa lasta ilman, että erityisesti tarvitsisi asettaa kristillisen kasvatuksen tavoitteita.

Toimintasuunnitelmien 1, 2 ja 3 pohjalta voidaan asettaa tyyppi 2 ”Aina Kasvattaja”. Näiden toimintasuunnitelmien esittämä kristillisen kasvatuksen käsitys on vahva ja monipuolinen. Kristillisen kasvatuksen ja opetuslapseuttamisen tavoite on selkeästi esillä koko toimintaa kattavana tavoitteena ja periaatteena. Kasvatuskäsitys on monipuolinen, selkeästi kristilliset kasvatuksen ihanteet omaava normatiivinen näkökulma kasvatukseen. Myös opetuslapseuttaminen, jokaisen lapsen yksilöllisen jumalasuhteen kasvun tavoite, raamatun opetuksiin sitouttaminen, yhteisöllisyyteen kasvattaminen ja palvelustehtävään kasvattaminen löytyvät kristillisen kasvatuksen periaatteista. Lisäksi toimintasuunnitelmat pääsääntöisesti tuovat esille myös kristillisen kasvatustehtävän perheen kasvatuksen tukijana ja kasvatustavoitteen suhteessa luontoon.

Toimintasuunnitelma 7 edustaa kristillisen kasvatuksen laajinta näkökulmaa. Tämä toimintasuunnitelma edustaa tyyppiä 3 ”Aina Kasvattaja yhteiskunnassa”. Tämä tyyppi laajentaa ”Aina Kasvattaja” –tyyppiä yhteiskunnallisella kasvatuskäsitelmällä. Tässä siis kristillisen kasvatuksen käsitys on laajimmillaan hyvin monipuolisesti määriteltynä ja ymmärrettynä, kaikki tyyppien kaksi edustamat näkökulmat tulevat esille, mutta niiden lisäksi esitetään kasvatuksen tavoitteita suhteessa yhteiskuntaan ja suhteessa muihin arvoihin ja näkökulmiin tässä yhteiskunnassa ja koko maailmassa eläessämme. Kasvatuksen tavoitteeksi asetetaan kristityn kasvaminen vaikuttamaan omalta osaltaan vastuuntuntoisesti tämän yhteiskunnan hyvinvointiin omien kristillisten arvojensa ja periaatteidensa avulla.

11 POHDINTA

Tämän tutkimuksen mielenkiinto kohdentui helluntaiseurakuntien lapsityössä laajemmassa mittakaavassa ajateltuna aika uuteen ilmiöön eli kirjallisiin toimintasuunnitelmiin. Tämä osoittaa tutkimuksen ajankohtaiseksi ja merkittäväksi. Käsitystä voidaan vahvistaa lisäksi myös tiedolla, että helluntaiseurakunnat Suomessa tai jopa he lluntaillike maailmanlaajuisestikin on aika suurelta osin tutkimaton ilmiö koko toiminnallisessa kokonaisuudessaan, saati sitten varhaiskasvatuksellisesta näkökulmasta tutkittuna (Kärkkäinen 2000, 100).

Yleisesti näyttää siltä, että tutkimuksessa on löydetty vastaukset kaikkiin asetettuihin tutkimusongelmiin. Tutkimuksen päätulokset on esitetty tutkimusongelma kerrallaan luvuissa 7–10 erityisesti jokaisen luvun lopussa olevan yhteenvettoa ja tyypittelyä käsittelevien otsikoiden alla. Noissa luvuissa esiteltujen tulosten osalta voidaan todeta, että tutkimus esitteli kattavasti kasvatust- ja opetusfilosofiaa tutkimuksen aineistona olleiden helluntaiseurakuntien lapsityön toimintasuunnitelmien pohjalta. Tutkimustulokset näyttäisivät osoittavan vahvaa helluntaiteologista käsitystä ihmisestä, lähinnä realistiseen tieto- ja totuuskäsitykseen nojautumista ja siltä pohjalta myös aika vahvaa suuntautumista realistiseen oppimiskäsitykseen, vaikkakin behavioristisia oppimiskäsityksen muotoja ja siinä mielessä ehkä arkipäivän käsityksiä oppimisesta oli löydettävissä. Kasvatuskäsitys oli oppimiskäsityksen tavoin osittain hyvin vahvasti ja monipuolisesti kuvattu sitoutuvaksi normatiivisempaan kasvatuksen määritelmään sisältäen kuitenkin vahvan yksilön huomioimisen ja yhteisöllisen näkökulman kasvatustehtävästä sekä yh-

teiskunnallisen vaikuttamisen eettisten periaatteiden kautta. Toisaalta kuitenkin osittain kasvatuskäsitys jää hyvinkin kapeasti ymmärretyksi ja toimintasuunnitelmat kuvaavat kasvatuksen sijasta enemmänkin mukavan toiminnan tarjoamista. Näin ollen tulosten osalta voisi näyttää siltä, että yksi erityinen haaste käytännön lapsityön kehittämiseksi olisi oppimis- ja opetusprosessin sekä kasvatuksellisten periaatteiden alueella.

Tutkimuksen päätuloksia ajateltaessa yhteenvetoa ja tyyppittelyä käsittelevät luvut esittelevät laajemmin myös toimintasuunnitelmien pohjalta rakennettuja tyyppejä. Nämä tyyppittelyt syventävät aineiston käsittelyä ryhmittelemällä toimintasuunnitelmia jo toteutetun teemoittelun pohjalta. Ensimmäinen tutkimusongelma käsitteli kristillistä ihmiskäsitystä ja toimintasuunnitelmien teemoittelun pohjalta rakentui kolme tutkimustyyppiä. Tyyppi 1 ”Usko” edusti vahvasti pelastuskeskeistä käsitystä ihmisestä. Tyyppi 2 ”Usko Seurakuntalainen” puolestaan laajensi pelastuskeskeisen käsityksen ihmisestä myös suhteeseen lähimmäisiä ja seurakuntaa kohtaan. Tyyppi 3 ”Usko Seurakuntalainen yhteiskunnassa” edustaa laajinta kristillisen ihmiskäsityksen näkökulmaa ja kuvasi pelastusta tarvitsevan ihmisen suhteessa lähimmäisiin, seurakuntaan ja koko yhteiskuntaan.

Toisen tutkimusongelman osalta tyyppittely rakentui siten, että tyyppi 1 ”Varma Huoleton” edustaa toimintasuunnitelmia, jotka ovat hyvin kapeasti määritelleet tieto- ja totuuskäsityksiään. Toimintasuunnitelmista oli kuitenkin tulkittavissa usko Raamatun arvovaltaan ja universaalin moraalin ja etiikan perusteiden ilmenemiseen kristillisessä viitekehyksessä. Tyyppi 2 ”Varma Määritelmä” puolestaan paneutuu tieto- ja totuuskäsittelyn määrittelyyn huolellisesti ja osoittaa selkeän sitoutumisen Raamatun arvovalltaan ja totuuteen sekä universaaliin moraliin ja etiikan perusteisiin.

Kolmannen tutkimusongelman kohdalla oppimiskäsityksiä analysoitaessa tyyppittely jakautui kolmeen osaan. Tyyppi 1 ”Oiva Mallioppija” edusti lähinnä behavioristista tietoa vastaanottavaa ja tietoa toistavaa oppimiskäsitystä. Tyyppi 2 ”Oiva Oppipoika” puolestaan edusti toimintasuunnitelmia, joissa opetus- ja oppimisprosessiin ei edelleenkään kiinnitetty paljon huomiota, mutta lapsen rooli käsitettiin kuitenkin hieman laajempaan varsinkin tiedon prosessoinnin osalta. Tyyppi 3 ”Oiva Ongelmanratkaisija” taas on kuvaus toimintasuunnitelmista, joissa selkeästi ollaan osoitettu kiinnostus oppimis- ja opetusprosessista ja sen monipuolisesta toteuttamisesta.

Kasvatuskäsitysten osalta tyypittely rakentuu niin, että tyyppi 1 ”Aina Tiedonjakaja” kuvaa parhaiten toimintasuunnitelmia, joiden kasvatuskäsitys on aika niukasti kuvattua. Tyypillisin tapa toteuttaa kasvatustoimintaa on jakaa tietoa. Tyypin 2 ”Aina Kasvattaja”-nimiset toimintasuunnitelmat tuovat esille vahvaa ja monipuolista kristillistä kasvatuskäsitystä ja pitävät opetuslapsuuttamista selkeänä kasvatuksen tavoitteena. Tyyppi 3 ”Aina Kasvattaja yhteiskunnassa” sisältää samat perusajatukset kuin tyypin 2 mukaiset toimintasuunnitelmat, mutta laajentaa kasvattamisen yhteiskunnalliseen kontekstiin ja siinä kontekstissa vaikuttamiseen.

Tutkimuksen tulosten hyödynnettävyys voidaan nähdä merkittävänä sekä teoreettisesti että käytännöllisesti ajateltuna. Vaikka tämä tutkimus on laadullinen ja siinä mielessä ei ole tuotettu laajasti yleistettävää teoriaa, on tämän tutkimuksen tuloksista löydettävissä viitekehystä ja suuntaviivoja helluntaiseurakunnallisen lapsityön kasvatusta ja opetustyöhön sekä opetussuunnitteluun ja sen kehittämiseen. Tässä vaiheessa tutkimusta on jo hyödynnetty yhden lehtiartikkelin kirjoittamisessa ja opetussuunnittelutyössä. Kirjoitin pyynnöstä herätysliikkeemme kristilliseen viikkolehden Ristin Voittoon opetuspalstalle artikkelin seurakunnallisen kristillisen kasvatusta ja opetustehtävän näkökulmasta otsikolla ”Kristillisen kasvatuksen päämääränä on arjessa kestävä hengellisyys” (Lahtinen 2006, 12). Tässä artikkelissa hyödynsin tutkimukseni tuomia näkökulmia kasvatuksesta ja opetuksesta ja pyrin osoittamaan suunnitelmallisen kristillisen kasvatustehtävän haasteen. Opetussuunnittelun osalta puolestaan olen mukana helluntaiseurakunnallisen lapsityön suunnittelussa, jossa tämän tutkimuksen tulokset on jo pyritty huomiomaan opetussuunnittelun linjauksia raamitettaessa. Tarkoitukseni on myös lähettää paperiversio tästä tutkimuksesta niiden seurakuntien lapsityöntekijöille, jotka antoivat omat seurakunnalliset toimintasuunnitelmansa hyödynnettäväkseni tätä tutkimustyötä varten.

Mahdollista vielä laajempaa tutkimuksen hyödynnettävyyttä arvioitaessa voidaan ajatella, että tutkimus voi toimia hyvänä teoreettisena lähteenä ja jatkotutkimuksien viritäjänä lapsi- ja nuorisotyöntekijöiden koulutukselle. On myös huomattava, että tutkimuksen ainutlaatuisuus vahvistuu sen sijoituessa laajaan tutkimusaukkoon ja tämän tutkimuksen tulokset voisi nähdä hyödyllisinä myös sitä kautta, että ne vahvistavat käsitystä erityisesti helluntaiteologisesta kristillisestä kasvatuksesta ja opetuksesta.

Hyödynnettävyyttä tutkimuksesta voidaan saada myös käytännössä paikallisten helluntaiseurakuntien lapsityön opetussuunnittelulle. Esimerkiksi teemoittelun avulla tuote-
tuista eri tutkimusongelmien kuvauksista voi saada suuntaviivoja oman toimintasuun-
telman kehittämiseen ja tarkentamiseen. Omien toimintasuunnitelmien arvioinnissa ja
kehittämistyössä puolestaan tutkimuksen tyypit eri tutkimusongelmien alueelta voivat
toimia apuvälineinä. Löytämällä ja paikantamalla oman toimintasuunnitelman linjauksia
tyyppien kuvauksista, voi tuon tiedon avulla kehittää omaa suunnitelmaansa halua-
maansa suuntaan. Tutkimuksen tuloksia voi myös hyödyntää erilaisissa koulutustilai-
suuksissa, joissa lapsityöntekijöiden suunnittelu-, opetus- tai kasvatustaitoja halutaan
kehittää.

Arvioitaessa tutkimuksen luotettavuutta laadullisessa tutkimuksessa on ehkä mielek-
käintä käsitellä tutkimusta kokonaisuutena koko tutkimusprosessin näkökulmasta. Näin
voidaan painottaa luotettavuuden tekijänä tutkimuksen sisäistä johdonmukaisuutta.
(Borg, Gall & Gall 2003, 463; Tuomi & Sarajärvi 2002, 135.) Yksi luotettavuuteen vai-
kuttava tekijä onkin tutkittavan aineiston hankinta (Borg, Gall & Gall 2003, 464–465.)
Toimintasuunnitelmien valinnassa pyrittiin maantieteelliseen kattavuuteen, mutta useis-
ta aineistonhankintayrityksistä huolimatta tässä ei täysin onnistuttu tutkijasta riippuma-
tomista syistä. Koska aineistoa ei pystytty hankkimaan maantieteellisen kattavuuden
mukaisesti kokonaisuudessaan lapsityön maakunnallisilta edustajilta, tutkimusaineisto
kuitenkin hankittiin valikoimalla aineistoon erikokoisten seurakuntien suunnitelmia,
jolloin voidaan myös ajatella pienemmänkin aineistomäärän antavan suuntaa erityyppis-
ten seurakuntien toiminnasta.

Tässä tutkimuksessa analysoitavaksi valitut kirjalliset toimintasuunnitelmat olivat sisäl-
löltään runsas ja monipuolinen aineisto, mikä tulee esille muun muassa tulososan suo-
rista lainauksista. Aineisto oli myös alkuperäistä ja kokonaisuudessaan käytössä olevaa
kirjallista materiaalia. Tästä lapsityöntekijöiden omasta aineistosta otetut kopiot muo-
dostivat varsinaisen tutkimusaineiston. Tämä aineiston alkuperäisyys osoittaa aineiston
luotettavaksi. On kuitenkin huomattava, että aineiston vapaamuotoisuuden takia eri seu-
rakuntien lapsityön toimintasuunnitelmat olivat eri laajuudella toteutettuja, mikä osal-
taan vaikuttaa joidenkin toimintasuunnitelmien kohdalla suppeampaan tutkimusonge-
lmien käsittelyyn. Saman laajuisten toimintasuunnitelmien analysointi olisi ehkä nosta-

nut toimintasuunnitelmien keskinäistä suhdetta tasa-arvoisemmaksi ja nostanut tutkimuksen luotettavuutta. (Macdonald & Tipton 1993, 195–197.)

Kristilliseen kontekstiin sijoittuvana tutkimuksena tämän työn viitekehys rakentui varhaiskasvatuksen teorioiden sijasta enemmänkin käytännön teologiseksi. On kuitenkin huomioitavaa, että helluntaiteologista tutkimustietoa ei juurikaan ole olemassa ja siksi tutkimus on hyvin pioneerimainen luonteeltaan. Sisällönanalyysistä ja abduktiivisen päättelyn menetelmästä voidaan todeta, että ne sopivat hyvin käytettävissä olevan aineiston analysointiin. Tutkimusongelma kerrallaan aineiston valikointi ja teoriaosuuden pohjalta nousevan johtojatituksen avulla sisällönanalyysi eteni johdonmukaisesti ja loogisesti. Tämä prosessi tuotti selkeän teemoittelun, jonka pohjalta toimintasuunnitelmatyypit oli johdonmukaisesti rakennettavissa. Yleisenä kritiikkinä voidaan kuitenkin huomioida, että näinkin laajan ja keskenään erilaisten toimintasuunnitelmien analysointiin ja johdonmukaisuuteen tuo haasteita käytettyjen käsitteiden kirjavuus. Erityisesti haasteeksi nousee toimintasuunnitelmat, joiden kieli ei ole kovin vahvasti käsitteellistä tai ammatillista vaan paremminkin arkikielistä ilmaisultaan. (Tuomi & Sarajärvi 2003, 95–102, 139.)

Johdonmukaisuutta ja loogisuutta tässä tutkimuksessa pyrittiin vahvistamaan tutkimuksen selkeällä etenemisellä ja tutkimuksen kulun perusteluilla ja järjestelmällisellä esittämisellä tutkimusraportissa. Näin tutkimusanalyysin arviointi ja toistettavuus vahvistuu. Samalla on kuitenkin huomattava, että laadullisessa tutkimuksessa tutkija on aina subjektiivinen tulkintojen tekijä. Luotettavuutta on kuitenkin pyritty vahvistamaan johdonmukaisen ja perustelevan esittämisen kautta sekä teoreettisen viitekehyyksen avulla, joka sitoo tutkimuksen ja tulokset laajempaan teoreettiseen kenttään ja antaa lukijalle selkeämmän kokonaiskuvan aihepiiristä ja tämän tutkimuksen tulosten sijoittumisesta suhteessa muuhun teoreettiseen viitekehyykseen. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 138–139.)

Näiden tutkimustulosten pohjalta nousee esiin useita mielenkiintoisia jatkotutkimuksien mahdollisuuksia. Esimerkiksi tämän tutkimuksen tuloksia laajentaakseen olisi kiinnostavaa ja tärkeää haastatella kyseisten toimintasuunnitelmien laatijoita, lapsityön vastuuhenkilöitä ja varsinaisia lapsityöntekijöitä ja tarkentaa heidän käsityksiään tutkimusongelmien aihepiireistä. Uutta näkökulmaa tutkimukselle toisi myös mahdollisuus selviti-

tää toimintasuunnitelmien antaman käsityksen ja käytännön toiminnan yhteneväisyyttä esimerkiksi haastattelujen tai havainnoinnin avulla. Yksi vaihtoehtoinen aihe olisi myös laajentaa tutkimuksen aineistoa useammilla toimintasuunnitelmilla ja analysoida yleistettävyyden näkökulmasta laajempaa käsitystä tutkimusongelmista. Kiinnostusta jatko-tutkimukseen nousee myös tutkimustulosten sisällöistä ja esimerkiksi jokaisen tutkimusongelman syventämisestä ja laajentamisesta haastattelujen avulla, jolloin käsityksiä selkeästi kohdennettaisiin jokaisen tutkimusongelman aihealueelle ja kiinnostuksen kohteena olisi saada tarkempi kuvaus kunkin ongelman sisällöstä sen sijaan, että etsittäisiin tämän tutkimuksen suuntaisesti yleisempää käsitystä opetussuunnitelmatekstien pohjalta. Tai vaihtoehtoisesti jatkotutkimusaiheen voisi kehittää tutkimustulosten tyyppien 3 kuvauksista sekä ihmiskäsityksen että kristillisen kasvatuksen tuloksien osalta, joissa toimintasuunnitelmat laajensivat ihmiskäsityksen ja kasvatuskäsityksen ympäröivään yhteiskuntaan ja sen haasteisiin kasvatus- ja opetustyössä. Tutkimuskysymykseksi voisi nostaa esimerkiksi ajatuksen kristillisestä kasvatuksesta postmodernin ajattelun haastamana.

Jatkotutkimusaiheena voisi myös tutkia vapaaehtoisten ja palkallisten lapsityöntekijöiden koulutuksen ja käytännön valmiuksien tarvetta toimintasuunnitelmien laatimisessa, kehittämisessä ja varsinaisessa käytännön toteuttamisessa. Tai vaihtoehtoisesti voisi tutkia varsinaista kasvatus- ja opetustyön kohteena olevaa lapsiryhmää tai yksittäisiä lapsia havainnoinnin ja haastatteluiden kautta tai haastatella lasten vanhempia ja analysoida sitä kautta opetus- ja kasvatustyön toteutumista käytännössä. Yksi mielenkiintoa herättävä tutkimusaihe olisi myös kasvatus- ja opetusfilosofian jatkuvuus lapsityöstä aina koko seurakunnalle ja aikuisille toteutettavaan opetus- ja kasvatustyöhön asti. Tässä keskeisenä ongelmana voisi olla selvittää tukeeko koko seurakunnallinen kasvatus- ja opetusfilosofia yhtenäistä ja jatkuvaa periaatetta aina lapsuudesta aikuisuuteen ja vanhuuteen asti. Tätä kautta voitaisiin kehittää koko seurakuntaa ja sen eri ikäkausia edustavia työtapoja kasvatus- ja opetusfilosofian jatkuvuuden ja yhtenäisyyden alueelta.

LÄHTEET

- Assemblies of God –kirkkokunnan Radiant Life –opetussuunnitelma. 2002. Our Purpose, our discipleship objectives. Tulostettu 16.11.2002.
http://radiantlife.org/about_rl.cfm
- Balchin, J. F. 1998. Mitä Raamattu sanoo seurakunnasta. Suom. P. Nieminen. Keuruu: Aika Oy.
- Bartel, L. R. 2001. We build kids: Strategy for a purpose-driven children’s ministry. *Enrichment. A Journal for Pentecostal Ministry* 6 (3), 94–95.
- Brotherus, A., Hytönen, J. & Krokfors, L. 1999. Esi- ja alkuopetuksen didaktiikka. Helsinki: WSOY.
- Borg, W. R., Gall, M. D. & Gall, J. P. 2003. Educational research. An introduction. 7. painos. Boston: Allyn and Bacon.
- Creps, E. 2002. Disciplemaking in a postmodern world. *Enrichment. A Journal for Pentecostal Ministry* 7 (4), 52–59.
- Davis, B. 2002. Perpetuation: The goal of sunday school. *Enrichment. A Journal for Pentecostal Ministry* 7 (4), 128–133.
- Daniel, E. 1988. Helping preschoolers learn. Teoksessa E. Daniel, J. W. Wade & C. Gresham (toim.) *Introduction to Christian Education*. Uusintapainos. Cincinnati: Standard Publishing, 97–110.
- Eldridge, D. 1995. The teaching ministry of the church. Integrating biblical truth with contemporary application. Nashville: Broadman & Holman publishers.
- Erickson, M. J. 1985. Christian theology. 12. painos. Grand Rapids: Baker Book House.

- Erickson, M. J. 1992. *Introducing Christian doctrine*. 10. painos. Grand Rapids: Baker Book House.
- Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet. 2000. Helsinki: Opetushallitus.
- Eskola, J. 2001. Laadullisen tutkimuksen juhannustaiat. Laadullisen aineiston analyysi vaihe vaiheelta. Teoksessa J. Aaltola & R. Valli (toim.) *Ikkunoita tutkimusmetodeihin II. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin*. Jyväskylä: PS-kustannus, 133–157.
- Feucht, O. E. & Clark, R. E. 1986. Social and cultural influences on children. Teoksessa R. E. Clark, J. Brubaker & R. B. Zuck (toim.) *Childhood Education in the Church*. Uudistettu ja laajennettu painos. Chigago: Moody Press, 23–47.
- Frelich, H. M. 1997. *Uudestisyntynyt*. Suom. O. Aho. 2. painos. Jyväskylä: Päivä.
- Gresham, C. 1988. *Foundations of christian education*. Teoksessa E. Daniel, J. W. Wade & C. Gresham *Introduction to Christian Education*. Uusintapainos. Cincinnati: Standard Publishing, 11–71 .
- Hammack, M. L. 1986. Personality development of children. Teoksessa R. E. Clark, J. Brubaker & R. B. Zuck (toim.) *Childhood Education in the Church*. Uudistettu ja laajennettu painos. Chigago: Moody Press, 51–65.
- Hirsjärvi, S. 1985. *Johdatus kasvatustieteeseen*. Helsinki: Kirjayhtymä.
- Horne, C. M. 1997. *Mitä Raamattu sanoo pelastuksesta*. Suom. P. Nieminen. Keuruu: Aika Oy.
- Horton, S. M. (toim.) 1995. *Systematic theology*. 2. uudistettu painos. Springfield: Gospel Publishing House.
- Joy, D. M. 1986. Why Reach and teach Children? Teoksessa R. E. Clark, J. Brubaker & R. B. Zuck (toim.) *Childhood education in the church*. Uudistettu ja laajennettu painos. Chigago: Moody Press, 3–21.
- Kallioniemi, A. 2001. Uskonnollinen kasvatustieteessä. Tapaustutkimus helsinkiläisistä esiopetussuunnitelmista. *Teologinen aikakauskirja* 4, 324–334.
- Kallioniemi, A. 2003. Uskonnonopetuksen tieteenalastrukturi perusopetuksen päättöarvioinnin kriteereissä. *Teologinen aikakauskirja* 3, 225–238.
- Karila, K., Kinos, J., Niiranen, P. & Virtanen, J. 2003. Varhaiskasvatuksen muotoutuminen lastentarhanopettajankoulutuksen opetussuunnitelmissa. *Kasvatus* 2, 115–129.
- Katekismus. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kristinoppi. 2000. Helsinki.

- Kinos, J. 2002. Kohti lapsilähtöisen varhaiskasvatuksen teoriaa. *Kasvatus* 2, 119–132.
- Kivikangas, R. (toim.) 2002. *Seurakuntaopas*. Merikaarto: Mrone.
- Klemola, U. 2003. Tukea vuorovaikutukseen – sosioemotionaalaisia taitoja kehittävä opetussuunnitelma liikunnan aineenopettajakoulutuksessa. *Toimintatutkimus*. Jyväskylän yliopisto. Liikuntakasvatuksen laitos. Lisensiaatintyö. Viitattu 22.7.2005 <http://selene.lib.jyu.fi:8080/gradu/v03/G0000336.pdf>
- Kuosmanen, J. 1993. *Raamatun opetuksia*. Hämeenlinna: RV-kirjat.
- Kärkkäinen, V-M. 1999. Helluntailainen identiteetti valinkauhassa. *Teologinen aikakauskirja* 2, 177–187.
- Kärkkäinen, V-M. 2000. ”Hengen voimassa... maan ääriin saakka.” *Helluntailainen missiologia uuden vuosituhannen haasteiden edessä*. *Teologinen aikakauskirja* 2, 89–100.
- Kärkkäinen, V-M. 2002. *An introduction to ecclesiology. Ecumenical, historical & global perspectives*. Downers Grove: InterVarsity Press.
- Lahtinen, T. 2006. Kristillisen kasvatuksen päämääränä on arjessa kestävä hengellisyys. *Ristin Voitto* 3.5.2006, 18, 12.
- Laine, T. 2001. Miten kokemusta voidaan tutkia? Fenomenologinen näkökulma. Teoksessa J. Aaltola & R. Valli (toim.) *Ikkunoita tutkimusmetodeihin II. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin*. Jyväskylä: PS-kustannus, 26–43.
- Lapintie, K. 2004. Kahden kulttuurin kasvatit. *Aikuiskasvatus* 1, 36–44.
- Launonen, L. 2000. Eettinen kasvatusajattelu suomalaisen koulun pedagogisissa teksteissä 1860-luvulta 1990-luvulle. *Jyväskylän yliopisto. Jyväskylä Studies in Education, Psychology and Social Research* 168.
- Macdonald, K. & Tipton, C. 1993. *Using documents*. Teoksessa N. Gilbert (toim.) *Researching Social Life*. London, Newbury Park, New Delhi: SAGE Publications.
- Martin, R. K. 2001. Having faith in our faith in God: Toward a critical realist epistemology for christian education. *Religious Education* 96 (2), 245–261.
- Miettinen, R. 2000. Konstruktivistinen oppimisenäkemys ja esineellinen toiminta. *Aikuiskasvatus* 4, 276–292.
- Moilanen, P. & Räihä, P. 2001. Merkitysrakenteiden tulkinta. Teoksessa J. Aaltola & R. Valli (toim.) *Ikkunoita tutkimusmetodeihin II. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle*

- tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Jyväskylä: PS-kustannus, 44–67.
- Niemi, H. 1987. Kasvattaja uskontokasvatuksen osatekijänä. Teoksessa K. Tamminen, J. Vermasvuori, H. Niemi & L. Kontula Johdatus uskontokasvatukseen. Helsinki: Yliopistopaino, 41–69.
- Parviainen, P. 2005. Ihmiskäsitys alueellisissa esiopetussuunnitelmissa ihmisihanteen ja lapsikäsitteksen kautta tarkasteltuna. Jyväskylän yliopisto. Varhaiskasvatuksen laitos. Pro gradu -tutkielma.
- Patrikainen, R. 2000. Opettajuuden laatu ja opettajan ammatin professiionmuutos. Artikkelisarjassa K. Harra (toim.) Opettajan professiosta. Artikkelisarja. Helsinki: OKKA-vuosikirja 2000, 20–31.
- Pazmiño, R. W. 1997. Foundational issues in Christian education. An introduction in evangelical perspective. 2. painos. Grand Rapids: Baker Books.
- Pecota, D. B. 1995. The saving work of Christ. Teoksessa S. M. Horton (toim.) Systematic Theology. 2. uudistettu painos. Springfield: Gospel Publishing House, 325–373.
- Plueddemann, J. E. 1995. Introduction. Teoksessa L. E. LeBar (toim.) Education that is Christian. The Classic Bestseller with Fresh Insights from James E. Plueddemann for Today's Families, Churches, and Educational Institutions. Colorado: Chariot Victor Publishing, 9–17.
- Puolimatka, T. 1995. Kasvatus ja filosofia. 3. painos. Rauma: Kirjayhtymä.
- Puolimatka, T. 1997. Opetusta vai indoktrinaatiota? Valta ja manipulaatio opetuksessa. 1.–2. painos. Helsinki: Tammi.
- Puolimatka, T. 2002. Opetuksen teoria. Konstruktivismista realismiin. Helsinki: Tammi.
- Puolimatka, T. 2003. Tiedon rakentaminen ja totuus. Vastine Päivi Tynjälän kirjearvioon. Aikuiskasvatus 3, 233–235.
- Pöyhönen, M. O. 2004. Ajattelen – siis soitan. Musiikin opetussuunnitelman käytännöllisiä ja musiikkikasvatusfilosofisia ulottuvuuksia. Jyväskylän yliopisto. Musiikin laitos. Lisensiaatintyö. Viitattu 22.7.2005
<http://selene.lib.jyu.fi:8080/gradu/v04/G0000559.pdf>
- Raudaskoski, L. 2000. Ammattikorkeakoulun toimintaperustaa etsimässä. Toimilupahakemusten sisällönanalyttinen tarkastelu. Jyväskylän yliopisto. Jyväskylä Studies in Education, Psychology and Social Research 166.

- Reed, J. E. & Prevost, R. 1993. A history of christian education. Nashville: Broadman & Holman publishers.
- Roncone, G. 2001. Encouraging male involvement in children's ministry. *Enrichment. A Journal for Pentecostal Ministry* 6 (3), 52–56.
- Seppälä, J. 1988. Opettava ja kasvattava kirkko. Helsinki: Helsingin yliopisto, Lahden tutkimus- ja koulutuskeskus.
- Soini, T., Rauste-von Wright, M–L. & Pyhältö, K. 2003. Oppiva organisaatio – Tyhjä käsite vai kehittämisen väline? *Aikuiskasvatus* 3, 283–291.
- Suomen Helluntaikirkko. 2005a. Erilliseksi liikkeeksi olosuhteiden pakosta. Tulostettu 19.7.2005 <http://www.ekirkko.org/cgi-bin/ekirkko/ekirkko-aika.pl?customer=aikacenter&document=00010353>
- Suomen Helluntaikirkko. 2005b. Helluntaiherätyksen tulo Suomeen. Tulostettu 19.7.2005 <http://www.ekirkko.org/cgi-bin/ekirkko/ekirkko-aika.pl?customer=aikacenter&document=00010354>
- Suomen Helluntaikirkko. 2005c. Järjestäytyminen. Tulostettu 19.7.2005 <http://www.ekirkko.org/cgi-bin/ekirkko/ekirkko-aika.pl?customer=aikacenter&document=00010356>
- Suomen Helluntaikirkko. 2005d. Suomen Helluntaikirkko. Tulostettu 19.7.2005 <http://www.ekirkko.org/cgi-bin/ekirkko/ekirkko-aika.pl?customer=aikacenter&document=00010351>
- Suomen Helluntaikirkko. 2005e. Suomen Helluntaikirkko hyväksyttiin uskonnolliseksi yhdyskunnaksi. Tulostettu 19.7.2005 <http://www.ekirkko.org/cgi-bin/ekirkko/ekirkko-aika.pl?customer=aikacenter&document=00010507>
- Suomen Helluntaikirkko. 2005f. Suomen Helluntaikirkon (Pingstkyrkan i Finland) tunnus ja selvitys uskonnonharjoituksen muodosta. Tulostettu 19.7.2005 <http://www.ekirkko.org/aikacenter/liitteet/aikacenter-00010360-2.doc>
- Toiviainen, K. 2002. Aikamme spiritualiteetin taustahahmotelma. *Teologinen aikakauskirja*. 107 (1), 54–61.
- Torppa, M. 2004. Katsomusaineet varhaiskasvatuksen, esiopetuksen ja alkuopetuksen ohjaavissa asiakirjoissa ja opetussuunnitelmissa. Jyväskylän yliopisto. Varhaiskasvatuksen laitos. Pro gradu -tutkielma.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 1.–2. painos. Helsinki: Tammi.

- Tynjälä, P. 1999. Oppiminen tiedon rakentamisena. Konstruktivistisen oppimiskäsityksen perusteita. Helsinki: Kirjayhtymä.
- Tynjälä, P. 2003. Konstruktivismista realismiin? ”Radikaalin konstruktivistin” mietteitä Tapio Puolimatkan kirjan äärellä. *Aikuiskasvatus* 3, 222–232.
- Uusikylä, K. & Atjonen, P. 1999. Didaktiikan perusteet. Helsinki: WSOY.
- Vainio, E. 2003. Helluntaiseurakuntien lapsityön laatu avainryhmien näkökulmasta tarkasteltuna. Global University/Iso Kirja -opisto. The School of Graduate Studies. M.A. -tutkielma.
- Vermasvuori, J. 1987. Johdanto: Kasvattajan suhde uskonnon pedagogiikkaan. Teoksessa K. Tamminen, J. Vermasvuori, H. Niemi & L. Kontula Johdatus uskonto-kasvatukseen. Helsinki: Yliopistopaino, 9–38.
- Wyckoff, J. W. 1995. The baptism in the Holy Spirit. Teoksessa S. M. Horton (toim.) *Systematic Theology*. 2. uudistettu painos. Springfield: Gospel Publishing House, 423–455.